

ئیسرا و میعراج و موعجزاتین

پینگه مبهری (س)

فهاندن: شیخ تاهر شووشی

فهوژارتن و بهرهه فکرن
د. همزه تاهر شووشی

ئیسرا و میعراج و موعجیزاتین پیغهمبهری (س)

ژ هوزانیین
شیخ تاهر شووشی

فهوژارتن و بهرههفکرن
د. حهمزه تاهر شووشی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤهكۆلینین كوردی

پەرتووك ئیسرا و میعراج و موعجیزاتین

پێغه مبهیری (س)

ژ هوزانین شیخ تاهر شووشی

ڤهوزارتین و بهرههفكرن د. حەمزه تاهێ شووشی

چاپ ئیک / ۲۰۲۲

دیزاین دیار عبدالله

بەرگ جهگهرخوین جهمیل

وارهیل عبداللهقی

ISBN 978-9922-661-11-7

ژمارا سپاردنێ D- / ۲۶۷۷ / ۲۱

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤهكۆلینین كوردی

© مافن چاپین ین پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤهكۆلینین كوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ئیسرا و میعراج و
موعجیزاتین پیغهمبهری (س)

بناقی داومری دلوقان

بەراھیک

شیخ طاھری شۆشی ئیکە ژوان زانا وھۆزانناین پەر بەرھەم و بلیمەت ھاتیە نیاسین، گیان وژیانا خو کرێە فەنەرەک دا خودایی خو رازیکەت و ب سەر بلندی دیدارا وی بکەت، دیسان دا بەری جفاکاخو بدەت زانیی ورموشت وچاکیان، دا گەلی خو پنیاسکەت بەرامبەر مللەتین جیھانی کو مللەتی کورد زی خودان بەرھەم و میژوینە و مەژی خزمەتەکا بەرچاڤ دتەڤ بیاقین زانییدا ھەیە.

دژیانا خویا دەسپیک و ھەتا چۆیە بەر دلوقانیا خودی مرۆڤەک پەر داھینان بۆیە و ھەمی دەمین خو ب خاندن و نھیسین و وەمز و نسیحەتان و راجاندنا ھۆزانی و داھینان و خەتخۆشی و کارین ب مفا و سەرنج راکیشفە بۆراندیە، نەقیایە چ دەلیشەک ژێ بجیت بی مفا یان کارەکی جوان ل پاشخو تیدا تۆمارنەکەت، قیایە دبەرھەمین خودا شین تەلین وی ئاشکرا ب کو خەملەکا خن و خشکۆک بکەت بەر و تامەکا تەحەددی و قەبخازی بەرامبەرکەت و نیشانیان داھینانی ل سەر تۆمار بکەت، قیایە ھەمی دەما خو وەک مرۆڤەکی جودا و داھینەر دەھمی کاروبارین خودا بدەت نیاسینی، چ وەک زانا و مەلا چ وەک نھیسەر و ھۆزانناین کو پاشەرۆژەکا جودا ژخورا تۆمار بکەت، نەوہک ھەر کەسانەکی ناقی وی دگەل مرنا وی بزب بیت و چ بو گەلی خو نەھیلابیت.

لەو خودی ژێ رازی بەرھەمەکی بەرچاڤ ل پاشخو ھیلایە و بۆیە جھی سەر بلندی بی، ئۆمیدقارین ژداومری دلوقان ھەر بیتەک و پەیشەکا وی نھیسیبیت

دميزان وتەرازيا چاكيين ويدا هەژمار بىن وجەى وى دگەل چاك وئەولييان
وشەھيدان بيت، ديسا ديارينه‌قە ژيارى تەعالا مە بىبار نەكەت ژخىر وپلەيا وى.

ئەق پەرتۆك مە پىكئىنايە ژدوو بابەتەين (گولزارى):

ئىك: بابەتەى (إسراء ومعراج) ژلاپەرە: (۳۱۷.۲۸۸)، كۆ دبنە (۵۴۲) مالکين
هۆزانى، وژ(۱۵) رىوايەت وفەرمدەميان پىكەتايە، بۆ زانين ئەق بابەت لىرە مە
دوبارەكرىە بۆ پتر مفا وپتر گونجينا بابەتەى دگەل بابەتەى دووى.

دوو: بابەتەى (موعجيزاتين پىغەمبەرى)، كۆ پشكا دياھيكي يە
ژ(گولزارى)، ئەق بەشە ژ(۷۳۳) مالكا وژ(۱۰) بابەتان و(۵۲) فەرمدەميان پىكەتايە،
كۆ هەردۆ پىكقە دبن (۱۲۷۵) مالک، هەژيى گۆتنى يە ئەق بەشە نەھاتىە چاپكرن
دگەل نافەرۆكا گولزارى، چنكى دويراتيەك دناقبەرا هەردوو كادا هەيە، كۆ
(گولزار) يا تايبەتە ب دىرۆكا پىغەمبەرى (سلاق لىبن) ونۆچەيىن سەرەتايە
بوسلمانەتەيى.

بۆ بەرھەمئىنانا قى كتيبي ب شيوەك قشت وريكوپيىك چەند كار مە
تيدا كرينە ئەوژى ئەقەنە:

۱. بابەتەى (ئيسرا ومعراج)، مە ل پيشيى دانا ودگەل (موعجيزاتين پىغەمبەرى)
زىدەكر، ژبەر گونجينا هەردوو بابەتان دگەل هەق.
۲. كوردىكرنا نافيان بابەتان ئەويىن ب زمانى عەرەبيى هاتين نقيسىنى، چونكى
دانەرى هەمى (گولزار) هۆسا ئامادەكربوو.
۳. گوهرينا رينقيسا كورديا كەقن بۆ يا ئەقرو پى تيت نقيسين.

۴. روونكرن وتويژينا چهن پهيف وناق وفهرمؤدهيبن پيدقى، دا پتر مفا ب گههيت
خاندەقانى ويؤ ساناهى بيت.

۵. چەند زيدهى مه كرينه دناق هؤزانيڧا، دناقبەرا دوو كئانان هاتينه دانان،
چونكى وەسا دياره شؤشى ژيبر چوويه ولهنگى يا وي يا ئاشكرا بوو.

۶. نئيسيئا پيشهكى وكورته ژيياننامەكا خودى ژى رازى بو هەر خاندەقايەكى
پيژانين سەر بئين.

ديسا كارەكى ديبى زورى گرنگ مايه ئەوژى كارى تويژينهك
وذيچؤنهكا تير وپر بهيت كرن ل سەر هەمى كونج ولايبن پەرتۆكى، تاكو
پەرتۆك پتر بهيت بەرچاڧ ژرويى زانستيشە.

ئەڧ بابەتە شؤشى ب شعر ڧههاندويه وهكى بارا پترا بەرهههين خو، تاكو
تامەك وچيژەكا خؤشتر ژى بهيت ومرگرتن، چونكى ئاخفتنا بوەزن وكيشەدار
تامەك وكارتيتكرنهكا جوان ددەرؤنى مرؤڧيدا ههيه، وهك دبيژيت:

مهوزؤنى كهلام گهلهك شريينه ❖ ❖ ❖ هەم دلشەكەرە ئوخەم رهڧيينه.

داخازا تەوفيق وپالپشتى يى ژخودى خو دكهين كو پتر بەرهههه مى شيخى
شؤشى بەرچاڧكهين وپتر بەرهههه مى زانايبن كورد ب جيھانا ئيسلامى پنياسكهين،
كو هؤزانئانين كورد چەند هەژ پيغەمبەرى خو كرية وچەند خزمەت وبەرەهەم
ژيرا كرية ديارى، ديسا ئوميدا مه ژى ئەوه ڧى كارى بو مه بههژميريت دتەرازا
چاكييت مەدا، دگەل داخازا ليبؤرينى ژخاندەقايى قەدرگران بو هەر
كيماسيهكى روى بدەت وخودى پشتهقانى مه هەميا بيت.

د.حەمزە شؤشى

دوهۆك: ۲۰۲۰.۳.۲۱

ژیانناما شیخ طاهری شۆشی یی هۆزانخان

۱. نانا و ناسناڤ:

ئەو: طاهره كورپی محمه مهدي كورپی طاهری كورپی شیخ ئیسلامی
كورپی عبد الرحمنی كورپی عبد اللایى كورپی شیخ یوونسى كورپی شیخ
عبدالرحمنی شۆشی یه.

ناسناڤی وی: شۆشی دنشیسین وپه رتۆكیت خودا ب گه لهك ناسناڤا خو
پنیاسكریه وهك (طاهر) و (شۆشی) و (طاهری شۆشی)، به لی ب ناڤی (شیخ طاهری
شۆشی) دناڤ خه لكی دهڤه ری به رنیاس بۆیه.

۲. بنه مال:

طاهری شۆشی: ژینه مالا شیخ شمس الدینی كورپی شیخ عزالدینی
قوطفه، ئەوی دناڤه را چه رخی (نهه) و (دههی) كوچی دا ژییای، ئانكو ژبه ری (۴۰۰)
سالان ب وی چه ندی به رنیاسن، كو بنه مالا وان دگه هیت (فه ضلی كورپی
عه بیاسی) مامی پیغه مبه ری (سلاڤیت خودی ل سهر بن) ده می ئیشاره ت پی دای
دپه رتۆكا ژیانناما^(۱) خوڤا: (ننتسب حسب الشهرة والتسامع إلى سيدنا الفضل بن
العباس بن عبد المطلب عم النبي صلى الله عليه وسلم)، ل دیقدا ئیکسه ر د بیژیت:
(سلسله نسبنا معلومه إلى جدنا العالم الرباني الشيخ شمس الدين بن الشيخ
عزالدين الشوشي القصيري العباسي، ولم أقف على تاريخ حياته ولا على سلسله

---

^(۱) ئەڤ په رتۆكه ل سهر ژياناخو نڤیسی یه، تیدا گه لهك رویدان وڤه ومینیت سهر ده می خو
دگه ل بیر وراپییت خو خومه یاکرینه، ب زمانئ عه رمبی، د. حمزه شۆشی ئەڤ په رتۆك بو چاپی
تویژانندییه وئاماده کریه.

نسه . بالرغم من كثرة المحاولة . سوى سلسلة إجازته التصوفية التي أول اساتذته الشيخ أحمد القصيري الأنطاكي، قدس الله أسرارهما . وهي بخط جدي شيخ الإسلام رحمه الله، الذي كان من كبار خلفاء الشيخ نور الدين البريفكاني، نور الله ضريحه)، تانكو ل فيره شووشى نكاريه فى زنجيراهه ب گههينته ئيىك ونه شيابه فى گوئى مسوگهركهت، ل سهر فى ئيىكى ئەم زى نه شيين فى زنجيرى زى فهقه تينين چنكى گهلهك جاران ل بن سيبهرا وى دارى روينشتى به وبهناخو فهدايه .

ژينه ماله كا ئايين پهروم بويهو ب دههان زانا ومه لا وشيخ زى دهرکهفتينه وفه نهرا زانينى ومه شخه لا روشه نبيريى ل وى دهقهري ههر دم گهشكريه وته كيا وى ب (طه ريقا خلوهتى) ئاقه دانكريه ب مرید وريشيناگا، مه دره سا وى شاراندى به ب سوخته وفه قبيان .

۳. پهيدا بون:

دكتييا ژيانناما خودا ئەو بخو ئيشارتهى پى ددهت كو: ل سالا كولب وخه لا ديماهيى (۱۳۳۶ ك . ۱۹۱۷ ز)، كو ديماهيكا جهنگا جيهانى يا ئيىكى بو، ل گوندى شووشى ژدايك بويه، ل ديمه نهكى چييايى وميرگ ورهز وباغ وكانيكىت سار چاقيت خو فه كرينه، ئەوا دكه قيت بن زنجيرا چييايى (ئاكرى) ل روز ئاقاى ب دويراتيا (۲۰) كم، ل ناقههرا گوندى (شه رمنى) و(گوندىكى) دايه، كو ئەف دهقهره ب (به رينى) سهر ب عهشيرا زيباريا فه يا به رنياسه .

۴. ژيانا دهسيىكى:

چاقيت خو ل گوندى شووشى فه كرينه، دماله كا تهف باپيرين وى شيخ ومه لا وزانا وهوزانطان بينه، دفى گهنجينا پيروژ وزهنگين ب رهوشت وزانينين

هه‌قهره‌نگ په‌روه‌رده بۆیه، دناڤ مالبا‌ته‌کا پارێزهر و‌ئایین په‌روه‌ر مه‌زن و‌گه‌ش بیهه، فی‌ری هه‌قیی و‌چاکیی و‌ئازادی یی بوویه، هه‌می ده‌ما به‌ره‌نگاریا زولم و‌سته‌می کریه نه‌خاسم ده‌مه‌کی کۆ هه‌ده‌ک ئا‌غا و‌ده‌ره‌به‌گا و‌هه‌ده‌ک شی‌خا ب ناڤی ئایینی پیرۆز رۆله‌کی خراب ده‌جفا‌کا کوریدا گێرایه، کۆ خوینا فه‌قیر و‌زاری ب ساخی فرکریه و‌خوشیی خۆ ل سه‌ر حسیبا قی ته‌خی برینه سه‌ر و‌کرینه پاییسکه‌ک بۆ ده‌سه‌قه ئینانا به‌رژه‌وه‌ندی یین خوینن که‌سایه‌تی.

شۆشآ ب دو کارین سه‌ره‌کی ژبیاناخۆ بریه سه‌ر:

ئیک: به‌رده‌وامیدان و‌زه‌نگین کرنا وی گه‌نجین و‌کولتوری زانین و‌ره‌وشتا نه‌وا ژباپیرین خۆ و‌مه‌رگرتی، له‌و دی بینین خودی ژی رازی هه‌می ژییی خۆ ته‌رخانکریه ب و‌مه‌رگرتنا زانینی، به‌رده‌وام ب گه‌شت و‌گه‌ریاناڤه بوویه بۆ زه‌نگینکرنا روشه‌نبیریا خۆ، دیسا ژبو هه‌قهره‌نگ کرنا سه‌روکانیا زانینا خۆ، مه‌ دیتیه شه‌ف و‌رۆژین خۆ کرینه ئیک، به‌لکۆ ب کاریت تته‌که‌کی نوی بۆ گه‌لی خۆ تۆمار بکه‌ت و‌تته‌که‌کی ل سه‌ر زیده‌که‌ت، ل به‌رامبه‌ر خودایی خۆ ل رۆژا دیماهیکی یی سه‌ر بلند و‌سه‌رکیل بیت، نه‌قیایه ب مینیت داره‌کا هه‌شک و‌خرش و‌بی به‌ر و‌که‌س چ مفای ژی و‌مه‌رته‌گریت.

دوو: قه‌بیل نه‌کرن و‌دژاتی و‌به‌ره‌نگاریا وی بۆ زولم و‌سته‌می کو هه‌می ده‌ما پشتگیری هه‌زاران بۆیه و‌مافین وان پارازتییه، تا رزگار ببن ژکۆله و‌بنده‌ستی، و‌هکی هه‌ر که‌سه‌نه‌کی دی به‌خته‌ومه‌ر بژیت، گه‌له‌ک دژی زامان و‌هسته‌یه و‌رۆله‌کی ب هیژ هه‌بۆیه دپالدا‌نا و‌اندا بۆ قه‌گه‌راندنا پله و‌پایا داومه‌ر و‌خالقی مه‌زن ب ته‌ف مرۆفان به‌خشی.

ناقابينه، كو ديبته خهلاتهك وسهريلندي يهك بو تهف كهلى كورد كو نههيايه مهشخه لا زانينى ل وارى كوردا ب فه مرييت، ل فان كهشتين خودا كههشتي يه لايى دهقرا سوران وگهلهك گوندين وي دهقري تيكشه داينه و زانينا خو زى ومرگرتي يه وهكى: (ههقليرى)، (كووى)، (كووى)، (رهواندرى)، (هيرانى)، (هيلهوه)، (سيساوه)، (بيلنگه)، تا دگههيت (جهلديانى) ل نيزيك (شنويى)، ديسان ل كهلهك گوندين دهقرا بادينا زى خاندبيه وهك: (ناكرى)، (شوشى)، (سويسنا)، (گوندى)، (باكرمان)، (باشقالا ئاغاي)، (خويلى)، (مكىرسى)، (زيوكا كهندانان)، (نسرا)، (باگيرا).

دقان كهشتاندا ب دههان كتيب وناميلكه زيبن ساناھى بو يين بلند وقورس خاندينه وهك: (أجرومى)، (البناء)، (العزى)، (تصريف ملا على)، و(شرح الشافية) علم الصرف، (أنوار)، (كوستان)، (العوامل)، (الظروف)، (سعد الله الصغير)، (شرح المغني)، (الإظهار)، (الألفية)، في علم النحو، (الوضع)، (الإستعارة)، (الجامي)، (فتح القريب)، (متن المنهاج)، (شرح فرائض المنهج)، (تحفة المحتاج فى شرح المنهاج)، (دعلمى فقهي) دا، هه وهسا (ايساغوجى)، و(الفنارى)، و(عبدالله اليزدي)، (الأداب) يا (اسماعيل كهلهنبهوى)، (شرح الشمسية)، (دعلمى منطق) ولوژيكيڊا، (المطول) (دعلمى بهلاغات) ورموانبيزى دا، (رسالة العصام الدين)، (دعلمى ئيستيعاره) وخوازى دا(شرح العقائد) يا (تهفتازانى)، (جمع الجوامع)، (دعلمى أصول الفقه) يدا، (تفسير البيضاوي)، (رسالة محمد أمين بيژهوهيى) (دعلمى عهروزي) دا، (رسالة القاضي) (دهونهري حيكمى) دا، (صحيح البخاري) دحهديتا پيغه مبهري (س).

دیسا گەلەك كەتیبین دی خاندینە بەلێ نە بشیوی دەرسینی وژیۆ
بەرکرنی، گەلەك ژفان کتیبان ژێ وی بخۆ ب خەتی خویی جوان ژخورا نقیسینه
وتنا نهۆ دپارازتینه.

دقی دەمیدا ووهکی یا بەلاق ل جەم فەقیین کوردستانی ل مەها رەمەزانی
ژخاندنی فەتقەتیاں دا ببە مەلایین هەیفە رەمەزانی، چنکی کەسانی کورد زوری
گریدایە ب پەرستنا خودی و ئەداکرنە فەرمودین ئایینی ئیسلامی فە، نەخاسم ل
هەیفە رەمەزانی، ئیدی بوویە مەلای کوندی (کیلان) ل جەم (شیخ شەقیقی
سویرچی) بۆ بریقەبرنا ری و رەسم و خوتبە و وەعزی ئایینی ل قی هەیفە پیروز، هەژی
گوتنی یە کۆ شۆشی یی بەردەوام بویە دقئ ئیمامەتی دا بۆ دەمی دەه سالان.

٦. ماموستا و سەیدایین وی:

کوردستان ژکەفن جەهی فەژین و ئاکنجیبونی یە، چ گوند نەبینه بی
مزگەفت و مزگەفتین وی هەردەم تژی سوخته و فەقی بوینە و خەلکی گوندی . ل
سەر کیمیا دەرمانتی هەندەکان . ئەف فەقیە خودان کرینە، ژکەفن خەلکەکی
قەستا قی دەقەری ژبو بجە ئینانا مەرەمی خۆ کریە، بیافی خاندن و بەلاقرنا
زانینی ئیک ژوان بیافین گرنگ بویە کۆ حەژیکەرین زانینی رویکریە مزگەفتین
کوردستانی تاکو خاندنا خۆ زەنگین و بەرفرە کەت، ل قان مزگەفتین هە
سەیدایین ب ناف و دەنگ لی ژبیایینە و ئەف مزگەفتە ب گوتنا دەرمان ساخکریە .

شیخ طاهری شۆشی ژوان فەقیان ژوان فەقیان بوویە ئەوین گەلەك هات
وچون کریە تاکو پتر پیزانینا وەریگریت و خاندنا خۆ ژگەلەك ژیدەران تۆمار ب
کەت، ئیدی ل دەسپیکا خاندنا خۆ ل جەم بابی خۆ (شیخ محمدی) کریە.

ئەفەزى ناڧىن سەيدايىن وىنە ل دەڧەرا بادىنا: (شېخ ممدوھى كورى عبد الوھابى شۆشى)، (مەلا محمدى ئاكرەيى)، (مەلا پىرى كادانى)، (مەلا شمس الدىنى كورى يونسى شۆشى)، (مەلا ھەمزەيى خانى)، (مەلا ئەھمەدى ھۆستانى)، (مەلا حسينى مارىنسى)، (مەلا عومەرى كورى سەيدى سىرچى)، (ھبە اللہ ئەفەندى) مۇتى يى ئاكرى.

ھەرھەسا رووكرىە دەڧەرا سۆران ول جەم گەلەك سەيدايىن ب ناڧ و دەنگ خاندىيە ھەك: (مەلا عبد العزيز كورى كاك مصطفى)، (مەلا عبد العزيزى ھىرانى)، (مەلا طاھايى كورى)، (مەلا عبد المجيدى ھەرتەلى)، (مەلا صالحى كۆزەپانكى)، (مەلا مەعصومى كويى)، (مەلا ئەبۇبەكرى كويى)، (مەلا عبدالايى بىتواتەيى).

ل دىماھىكا خاندانا خۇ جارەكادى قەستتا سەيدايى خۇ (مەلا عبدالايى بىتواتەيى) كر بۇ ھەرگرتنا باومرناما خويا زانىنى ئەوا بەرنىاس ل جەم فەقىيىن بەرى (ئىجازا دوازە علمى) ل (مىزگەفتا حاجى عبدالقادىرى دەبىاغ) و بۇ دەمى ھەڧەكى لى ماىھە ۋەچەند دەرسەك ژ(ھە دىئا پىغەمبەرى) بۇ توبەرك خاندىنە، پىشتى قى و ل رى ۋرەسمەكى ھەزى بۇ فەقىيىن دەرچوى دەھاتەكرن، ئىدى (شېخ طاھرى شۆشى) دگەل دۇ ھەڧالىن خۇ باومرناخۇ ل سالا: (۱۳۶۷ ك) بەرامبەر: (۱۹۴۷ . ۱۹۴۸ ز) ۋەردگىت.

پاشى ئەڧ قويناغا خاندانى ب دىماھىك ئىناى قەدگەرىت دەڧەرا ئاكرى و ل كوندى (سوينا) ئاكنجى دبىت ھەك ئىمام ۋخە طىب و دبىتە جەئ رىز و تەڧدىرا خەلكى دەڧەرى، ھەر ل وىرى گەلەك سوختە ۋفەقى بۇ خۇ دكەنە ئارمانج دا خاندانا خۇ ل دەڧ ۋى دەست پى ب كەن.

ديسان ئەم دكارين سەيدايەكى دى بۆ بەهەژميرين . بەلى ب ريكنا نامەيان
كۆ گەلەك حەژيكرى وگەلەك دەمى خو بۆ نقيسين وبەلاقكرنا نامەيين وى
تەرخانكرى، ئەوژى خودى ژى رازى (مەلا سەعيدى نۆرسى) يە، كۆ ماموستا
وسەركيشى (طلبة النور)ە، ئەويى ل ولاتى توركييا دبەر بەلاق، كۆ ناڤهاتى ژى
بۆيە ئىك ژوان قوتابيان د ناڤهەرا ساليىن (۱۹۲۸ و ۱۹۲۹ ز).

۷. فەقى و خويندكارين وى:

خودى ژى رازى هەر ژ فەقياتياخو ناڤى وى ب زيرەكى وچاكى وجاميرى
بەلاق بۆيە، لەو پشتى فەگەرياي ول گوندى (سيىنا) ل روژناڤا ئاكرى ئاكنجى
بوى وبوويه مەلايى وان گەلەك فەقيان رۆكرى تاكو ژبەرەكەت ورەوشت
وزانستى وى بيبار نەبن، گەلەك ژوان فەقيان تا نەو دساخن ومەدحكارين ويىنە
گەلەك ب قەنجى وچەلەنگى بەحسى وى دكەن ودوعا خيىرى بۆ دخوينن.

ژوان فەقيين ناڤين وان بەر دەستى مە كەتەن ئەڤەنە:

(شيخ محمدى ميرسىدى)، (شيخ عبد الرحمن كورپى محمد على يى پير
چاوشى)، (مەلا سلیمان علی بەردەرەشى)، (مەلا عبد الحكيم كورپى جەسىمى
مزيىرى ژورى)، (مەلا عبد الرحمنى مير سەردرىى هەركى)، (مەلا خالدى جيبىرى)،
(شيخ ئيسلام كورپى مەلا محمدى شۆشى)، (مەلا محمد ئەمىنى جيبىرى)، (مەلا
حسينى گويىزى)، (مەلا صالحى كورپى كەرەمى گۆڤەيى)، (مەلا عبد المغيشى
كورپى خەلفى دويەردانى)، (شيخ حەسەن كورپى جەمىلى ئەتريشى)، (مەلا شاكرى
تاقى يى ئاكرەيى)، (مەلا ابراهيمى گورگاقايى زيبارى)، (سيد عبدالقهارى
بارزانى)، (مەلا صابرى كورپى كاملى خيلەكى)، (مەلا صالحى كورپى

مهحمیدی بارزانی یی ناسیاره ب (صالحی حیثی)، (مهلا صادقی مزیری ژوری)،
(فهق ئەحمەد کوری مهلا حه‌میدی شۆشی).

٨. به‌ره‌م و پاشماییی وی:

خودی ژیی رازی دگه‌له‌ك بیافان دا شارمزا بوویه، له‌و به‌ره‌مه‌یی وی
هه‌مه‌ره‌نگ بوویه، ئەفه‌ژی وی چه‌ندی دگه‌هینیت کۆ زانا ومه‌لایین به‌ری
شارمزایی و(تخص‌ص) ده‌مه‌ی زانیناندا هه‌بوویه، نه‌ وه‌ك قی سه‌رده‌می کۆ ده‌رجویی
ئەفرۆ تنی تایبه‌تمه‌نده‌ دبیافه‌كا زانستیدا، چنکی رینما وده‌ست وداریی خاندنی ل
مزگه‌فتین کوردستانئ هۆسا بۆیه تا (فه‌قی) نه‌بته (مستعد) وده‌رسا ب سوخته
وفه‌قیان نه‌بیژیت ودوان بابه‌تان شارمزا نه‌بیت ئەوین دگوتنی: (دوازه‌ علم)
باومرنامه‌ پی نه‌ده‌اته دان.

له‌و دبیین خودی ژیی رازی گه‌له‌ك به‌ره‌م ل پاش خو هیلاینه ومه‌کته‌با
کوردی زه‌نگین کریه، کودی بنه‌ ژیدمه‌ك بۆ گه‌له‌ك فه‌کۆلینین زانستی ل سه‌ر
بینه‌ ئەجامدان، کوو فه‌کۆله‌ر وقوتابی دکارن مفای ژیی ومربگرن بۆ دیشچۆن
وفه‌کۆلین وومرگرتنا باومرنامه‌ین بلند دوان بیافاندا.

به‌ره‌مه‌یین وی ئەفه‌نه:

١. (گولزار. ریاض النور)، ئەف‌کتیبه‌ ب هۆزان فه‌هاندی یه‌ ب شیوی کرمانجی یا
ژوری وژپتر (١٣) هزار مالکا پیکهاتیه، نافه‌روکا سه‌ره‌کی یا وی ل سه‌ر
ژیانانما په‌یه‌مه‌به‌ری مه‌ (محمدی . سلاقیت خودی ل سه‌ر بن) ومیژویا
بوسلمانه‌تی تا سالا (٥) ی مشه‌ختی راجاندی یه، دیسان گه‌له‌ك بابته
وه‌زرین دی دناقدا تۆمارکرینه، بارا پتر ژیی ده‌سخه‌تن ب خه‌تی خویی جوان
خه‌ملاندینه.

۲. (پەند وشیرەت)، دنیاتدا ئەف کتیبە بابەتەك بوو شۆشی ب (گولزاری) قە

گریدایە، من دیت

بابەتی وی دویره ژ بابەتی میژوی کۆ هەمی نصیحت وپەیفین مەزنانە

دەمی د بیژیت:

ئەهی ناظری ئەف (ریاضی نۆره) من سەرته برا سەلامی زۆره

نوصحەك ژ تەرا دبیم ب چاکی گوهدیـره ژمن ب قەلبی پاکی

گولچینەكە من ژباغ بژاری ئەزبۆتە دبیم دراھی باری

ئە كته رژحەدیث وئایەتن ئەو یان قەولێ خودان دیرایەتن ئەو^(۱)

لەو من ئەف نامە جودا بەرھەف کریه بۆ چاپی ول سالا: (۱۹۹۷ز) بەلاقبویە،

مالکین وی نیزیک هزار مالکانە.

۳. (موعجیزاتین پیغەمبەری . س) دگەل بابەتی (ئیسراء ومیعراجی) ئەف کتیبە

دناف لەپاندا ژێ پیکهاتیە.

۴. (الشرح المنظوم علی أرجوزة الشيخ معروف النودهي البرزنجي)، ئەف نامەژی ب

هۆزان هاتیە قەهانندن ب زمانێ عەرەبی دبابەتی (عەرۆز) وکیشا شعری دا، کۆ

کورتی یا شیخ مەعروفی شلوقە کریه، وژ (۵۳۵) مالکا پیکهاتیە وھیژ چاپ

نەبوویە.

۵. (فن القافية)، ئەف بابەتەژی هەر ب (علمی عەرۆزی) قە گریدایە وب عەرەبی

قەهانندی یه، وژ (۹۸) مالکا پیکهاتیە، کۆ هەژمارا هەمی دبییت (۶۳۳) مالک.

^(۱) شیخ طاهری شۆشی، پەند وشیرەت، بەرھەفکرنە: د. حمزە شۆشی، (چاپخانا خەبات، دوھوک:

، ۱۳ل، ۱۹۹۷.

٦. (المنتخب في ذكرى ميلاد محمد فخر العجم والعرب)، ئەف نامىلكە ل سەر بىرھاتنا بۇنا پىغەمبەرى (سلاڤىت خودى لى بن) ب زمانى عەرمبى دانايە وبخەتى خويى جوان خەملاندىيە، ئەف پەرتۆكە ژ(٣٨) لاپەران پىكھاتىە وهىژ چاپ نەبىە، دىسا گەلەك مەولیدنامە ب خەتى خويى جوان بۇ ھەقالىن خو نئىسىنە.

٧. (ذكرى ميلاد المصطفى محمد صل الله عليه وسلم) دىيسا ئەف نامىلكە ل سەر بىرھاتنا بۇنا پىغەمبەرى (سلاڤىت خودى لى بن) ب زمانى عەرمبى دانايە وبخەتى خويى جوان خەملاندىيە، ئەف پەرتۆكە ژ(٣٥) لاپەران پىكھاتىە وهىژ چاپ نەبويە.

٨. (موجز تاريخ حياتي وما شاهدته من الحوادث المهمة)، ئەف نامەژى ب زمانى عەرمبى دانايە وهىژ چاپ نەبىە، دىرۆك وهزرو بىرو بۇچۆنلىن خو تىدا تۆماركرىنە، نۆچەيىن سەردەمى خو ئەوژى تىدا دياركرىنە.

٨. (التاريخ . وهذه نبذة من تاريخ الحوادث والوقائع ووفاة كبار الرجال)، ئەف نامە شۆشى كۆمكرىە ژئەوا باپىرى وى (شىخ ئىسلامى شۆشى) . كۆ ئىك بۆيە ژمريدىت (شىخ نور الدينى بريفكى) . نئىسى، ناقبرى چەند نۆچەيىن نوى دگەل رىزكرىنە وهىژ چاپ نەبويە.

٩. (نئىسىن وبنەجھكرنا ديوانا (مەلا ئەحمەدى جزيرى)، خودى ژى رازى دو دانە ژقى ديوانى ژخۇرا نئىسىنە ب خەتى خويى جوان، ئىك درىكا (قاھىرى) بزىبۆيە ويادى ب دەستى (گىو موكرىانى) خودانى چاپگەھا كوردستان بزى بۆيە ب ھجەتا سۆتتا چاپگەھاوى، بەلى ھەقالەكى وى (مەلا طاھايى كۆڤلى) دانەك بو خو نئىسايە دەمى ل گوندى (خويلى)، ئەف دانە كەتتە دەستى ھىژا

(تەحسین دوسکی) وئیشارەت پیدایە ب دانەیا (کۆقلى) دەمى دۆسكى ئەف دیوانە
ل چاپى دای، بەلى دئەسلدا ئەف تەحقیق وداھینانە یا شۆشى بۆ.

۱۰. نھیسین وبنەجھکرنا تەفسیرا (إشارات الإعجاز في مظان الإيجاز)، یا (مەلا
سەعیدى نۆرسى)، ئەف تەفسیرە کەتیه بەر لەپین (احسان قاسم صالحى). کۆ
نۆکە ئاکنجى یى شارى ئستانبۆلى یە. وتەحقیقا وی ب ناڤى خۆ بە لافکریه.
۱۱. (من حکمیات النورسى)، ئەف نامەزى ژچەند پەیفین پر هیز ومەعنە یین خودى
ژى رازى (مەلا سەعیدى نۆرسى) پیکئینایە، ئەوین بە لاف دنامە وکتیبین ویدا،
ئەفەزى هیژ بە لاف نەبویە.

۱۲. شۆشى وەك خەتخۆشەك ب سەدان نمۆنە ژخەتى خۆ نھیسینە ونیشانا داھینانى
تیدا دیارکرینە، ب دەھان کتیب ونامیلکە وسەرمەشق بو خۆ و بۆ هەقلا
نھیسینە، هەر خوتبەكى ناڤ وبابەت ومیژویا وی یان کا بۆ كى نھیسى یە
ھەمى لسەر تۆمارکرینە.

۱۳. دیسان بەرھەمى (مەلایى نۆرسى) ونامەپین وی ب ناڤى (رسائل النور) ھەمى ب
خەتى خویى جوان دارىژتینە وجزیبەند کرینە، کۆ کارەك بۆ گەلەك
فەقیان نەدزانین چیکەن.

۱۴. شۆشى ل دیماھیکا دیوانا جزیری تەخمیسا سى ھۆزانین جزیری کریە کۆ
خویا دکەت شییانین وی دبەر بە لاقن وخۆ ل ھەمبەر وان ھۆزاننایت مەزن
دیتی یە، ئەف ھەرسى ھۆزانە ل دیماھیکا دیوانا جزیری ئەوا وی تەحقیق کری
نھیسینە.

۱۵. دیسان خشتهیهك ل جهم خو دانایه بو زانینا دهمین نقیژا بو سالی ههمی،
ئهقهژی وی چندی د گههینیت کو بیزانین د(علمی فلهك وحسابی) دا
ههینه.

۱۶. ب دهان خوتبه ب شیوهکی جوان وریک وپیک نقیسینه بو خو و بو ههقالیت
خو.

۱۷. وهك مهلایهکی پر خهم ب كهلهپور ودهسخهتین كهفن كو بمین ساخ
كهلهك نمونه ل بن دهستی خو كومکرینه وتا نوکه زی دمهکتهبا مندا
دیپارزتینه.

ئهقه وگهلهك بهرههمین دی ل پاشخو هیلاینه کو فیهیین بهری پی
رادبون وهك: چیکرنا سترک وجهوی وچیکرنا خبری وقلهمین لهقهن، دیسان خیج
خیچکرنا لپهران وجزیبهندکرنا کتیبان ژکارین وان بون.

ل قیره خویا دبیت کو فهقی ومهلایین مزگهفتین کوردستانی بوینه
چراک وفهنهریین گهش ناف ومیژویا مللهتی خو بلند دایه نیاسینی، ل وهختهکی
کو خهکی دی ب ژیاننا خویا تایبهتفه مژویل بوینه، ل ههمان دهمدا قی تهخی
شەف وروژ کرینه ئیک ول بهر تاقه ههیشی نقیسان کرینه بو تۆمارکرنا
بهرههههکی نوی وژیو بلندکرنا وبهردهوامیا مهشخهلا زانینی ل دهقهیین
کوردستانی.

۹. زیرهکی وشارمزیایا وی ب زانست وهونهران:

دهمی مروف ژدل وب خهم کاری خو بکهت، ئنیهتا مروقی بهس بو خودی
بیت، بی گومان باری تهعالا دی هیز وقهژهنی دهمتی دکاری ویدا، لهو مه دیتییه
خودی ژی رازی ههمی ومختی خو تهرخانگریه بو وهرگرنا زانینی وپیشقهبرنا

رموشه‌نبیریا خو، پی‌خه‌مه‌ت شیره‌ت وپه‌ندی‌ن مه‌زنا پی‌شکی‌شی گه‌ل وتوخمین بین بکه‌ت، به‌لکو ئه‌ووژی ژلایه‌کی‌شه دهرده‌کی چاره‌سه‌ر بکه‌ت ویرینه‌کی دهرمان بکه‌ت وخه‌له‌تیین جفاکی نه‌هی‌لیت یان گه‌نده‌لی یان کی‌م بکه‌ت، ژفی خه‌می پی‌شه خو پی‌شه مزویل نه‌کریه، له‌و هه‌ر دسالی‌ن پی‌شیی دا گه‌له‌ک هه‌زا خاندنی هه‌بو‌یه وه‌زر و‌بیرین خو رموشه‌نکریه وژه‌هر هونه‌ره‌کی یان علمه‌کی تشته‌ک ژی و‌مرگرتی یه وخو تیدا شارمه‌زاکریه، گری و‌ناسته‌نگ یان ته‌مه‌لی یان بی ئومید و‌بی هی‌قیاتی دفه‌ره‌نگا ویدا نه‌بینه، ژده‌سپیکا ژینا خو نه‌قیایه بمینیت وه‌ک مه‌لایه‌کی بی به‌ره‌م، قیایه دجیهانا زانین ورۆشه‌نبیری داب لند بفریت، له‌و شوین تیلین وی دفی پاناقیدا دناشکرانه.

دفی ژییی کی‌م دا کاری یه خو فی‌ری زمانی عه‌رمبی و‌فارسی و‌تورکی بکه‌ت، ژبلی زمانی خو‌یی کوردی، دهر زه‌قیه‌کی ژقان چهن شتله‌ک لی چاندینه و‌به‌ره‌می وی تیدا ئاشکرایه، هه‌ر ژده‌سپیکی گرنگی یه‌ک دایه زانستین به‌ره‌ت کو د بنه بناغه بو زانین و فی‌ریونا هه‌می زانستین دی ئە‌قین فه‌قیین مزگه‌فتین کوردستانی بو خو کرینه به‌رنامه د خاندنا خودا وه‌ک علمی: (نحو) و‌(صرف) و‌(منطق) و‌(بلاغه) و‌(استعارة) و‌(حکمة) و‌(کلام) و‌(عروض) و‌(حساب) و‌(فلک) و‌(فقه) و‌(أصول الفقه)، ل دیشدا ئە‌ف علومی‌ن دی ب خو تین خاندن وزانینی وه‌ک: (حدیث) و‌(علوم الحدیث) و‌(تفسیر) و‌(علوم القرآن) و‌گه‌له‌کین دی.

ديسان هه‌ر ژیسپۆریا خو گه‌له هه‌ژ خه‌تخۆشیی کریه و‌ده‌ه‌می ره‌نگین خه‌تیدا شارمه‌زابویه و‌باومه‌نامه بی و‌مرگرتیه ژسه‌یدایی خو‌یی ب ناڤ و‌ده‌نگ دجیهانا ئیسلامیدا خودی ژی رازی (محمد طاهری کوردی) نه‌وی ل شاری (مه‌که‌هی) ئاکنجی بوی.

هەر وەسا دەستەك بالا دنەخشەكێشان وئەندازیدا هەبۆیە، یان (جزیبەند)کرنی دا، ئەوژێ کارەکی هونەری بۆ ب سەنتینین رەنگین دا بنی کتیبی قەیپچیت دا نەدرییت وەهرا جوان وپوختە بیت، ئەقەژی خویا دبیت دەمی مرۆف کتیب ونفیسینین وی تیکشەدەت دی بینیت یا پرە ژفان نمۆنان کۆ مرۆف بەرامبەر حیبەتی دبیت بەراورد دگەل وی چاخی وکیمیا هەمی ئامیرین پێشکەتنی ونفیسینی دا.

١٠. پەیفەندیی وی دگەل جیهانا ئیسلامی:

ناقبری وەك مرۆفەکی زانا ورۆشەنبیر وئەدی و خوشنقیس ومیژۆفان ب حوكمی فان درویشمان وەهستا وی یا گەش وپر بزاف ژ چارچۆفی خۆ دمرکەفتی یە وپەیفەندیی خۆ دگەل زانا ورۆشەنبیرین جیهانا ئیسلامی گریداینە چ لعیراقی وچ لدەرڤە، ئەوژێ ب ریکا هنارتنا نامەیان، کۆ بەلاقکەری نامەیان ل ئاکری دبیریت: هندی من خزمەت کریه من نەدیتیە هەندە نامە بۆ ئیکی بین هندی بۆ (شیخ طاهری شۆشی) هاتینە.

ژهەمی پەیفەندان گرنگتر ئەو دگەل سەیدایی بەرکەفتی (مەلا سەعیدی نۆرسی)، دەمی بۆیە ئیک ژقوتابیین وی ل سالا (١٩٣٣ز)، دەمی شۆشی هیژ فەقی ل گوندی (هیرانی) ل نیزیك (شەقلاقی)، دەمی نامیلکەکا نۆرسی بەرچاڤ کەفتی وگەلەك حەژێ کری، ئیدی شۆشی پستی ژخاندنا فەقیاتیی خلاس بوی وڤەگەریایە دەڤەرا ئاکری ول گوندی (سیسنا) ئاکنجی بوی، نامەکی بۆ مەلایی نۆرسی فری دکەت وداخازی ژێ دکەت بەیتە هەژمارتن ئیک ژقوتابیین نۆر . (طلبة النور)، ئەوین نۆرسی سەریەرشتیا وان دکر، خودی ژێ رازی دیسا ب نامە بەرسفا وی ددەت ودبیرتی: من تویی هەژمارتی ئیک ژقوتابیین خۆ بەری (١٩)

سالان، شۆشى دىمىنتە حىيەتى ژفى ئاخفتنى، ئان كۆ ئەو دەم بۇ ئەوى شۆشى نامىلكا وى خاندى ل گوندى (هيرانى)، بىنى شۆشى بەحسى وى ھندى بىكەت دناما خۇدا.

دىسان ژىھىقەندىن وى بىن گىرنگ دگەل ماموستايى خۇ بى خەتخوش (محمد طاهرى كوردى) بو ئەوى ل شارى (مەكەھى) چۆپە بەر دلۇقانىا خودى، كۆ بۆپە سەيدايى وى بى خەتخوشى وياومرنامە بۇ ھنارتى.

ھەرەسا پەيوەندى دگەل گەلەك شاگردىن نۆرسى ل توركىا وەك (حمزە بى موكسى) و(زوبەير) رىقەبەرى بەرىدا ئۆرفايى و(مەلا عبد الرحمن) ل شارى جزىرى ھەبىنە.

دىسان پەيھەندى دگەل چەند كەسانىن زانا وماقويلىن ولاتى (مسرى) ھەبىنە ب رىكا نامەيان، ھەرە پەيھەندى ل شارى (مىسل) دگەل گەلەك كەسايەتيان نەخاسم ھەردوو كەسايەتیین بەرنىاس (محمد محمود صهوواف) و(محمود شيت خەتتاب)، دىسا ل شارى (بەغدا) ھۆزانقان (وەلىد ئەعزەمى) و(ئەحمەد رەمەزان) وگەلەكىن دى نىاسىنى دگەل ھەبوویە.

۱۱. ھزر وىبىر وياومىريا وى؛

كارتيكرنا مالبات وناقى باپىرىن وى كۆ تەق خاندەقان وزانا بوینە، دىسان ب زەنگىنيا گەنجىنا كەلتۆرى بوسلمانەتیی وپەندایەتیا وى یا بى سنۆر بۇ داومىرى خۇ وچە ژىكرنا وى بۇ پەپەمبەرى بوسلمانەتیی خۇ پىقە گرىداپە وروح وگيان وتەق ژيانا خۇ گوورى كرىنە وژيانا خۇ ل سەر ئاقاكریە وچ جاران ژى غافل نەبوپە

وهه می کارین خو ب ویشه گریداینه، ئەف بېر و بوچۆنه دتەف هۆزان وپه یشت ویدا
ب سەدان نمۆنه ژێ هەنە دناشکرانە.

ژێ هاتیه فهگوهازتن کۆ ئاغاویهکی دهفرا بلانی پشتی گوە ل ناڤ
ودهنگی وی بۆیه، قاصدهکی بو فری دکەت وگهلهک تشتا دگه ل دبیزیت کۆ
ببیت ئیمام وخهطیبی وی، به ئی شیخی ئەف داخازه ب جه نهئینا وگوت: "ئەز رازی
ناجم ب کارهکی کۆ نهشیم ئاخفتنا حهقیی بیژم.

ژیهرفی باومیری ب بوسلمانهتی وکوردپهرومیا خو هه می ژياناخو گۆری
کریه وژینا پهیه مبهری و دیرۆکا بوسلمانهتی تا سالا پینجی مشهختی هه می ب
کوردی یا شرین وهۆزان فههاندی یه ده می دبیزیت:

بهحسی وی دکهن ب هه ر زمانان مه دحا وی دکهن ل هه ر مهکانان
ئهممه هه تانه و نه دینه ژینا وی ب کوردی یا شرینه^(۱).
باومیرهکا توند بخودی وپهیه مبهری وی هه بۆیه، گهلهک نیزیکی په یشتین
پهغه مبهری بۆیه (س)، خودان بوچۆنهکا ناڤه ند دبوسلمانهتی دا بۆیه، کۆ دویر
بۆیه ژهزرا توند وکارین خورافی، دویر بۆیه ژوی سؤفیاتیا تیکه لی خورافات
ودمرویشیی، به لکۆ پتر زانا ومه لایه کی گه شبین بۆیه وهزرهکا میانره هه بۆیه، ب
دیتنهکا نوی سه حکریه بوسلمانهتی کۆ ب گونجیت. وهک خودی دانای. دگه ل
نوبینۆنی وژیانا سه ردهم، لهو په یشه ندین خو دگه ل زانا وهزرقانین بوسلمان ل
گه لهک ولاتین بوسلمانا وهک مسری وتورکیا ژ بلی عیراقی گریداینه، ژهه مان
پتر (مه لاهه عیدی نۆرسی یی کوردی) کۆ ل سالا (۱۹۶۰ز) چۆیه به ره حما خودی
ژێ رازی بیت، کۆ بۆیه ئیک ژخویندکارین وی ئەوی دبیزنی: (نۆرسی) یان (طلبه

(۱) شۆشی، گولزار، ل ۷۳.

النور) ئانكۆ: قوتابى وحەژىكەرىن نۇرسى، ژىبۇ وى چەندى كۆ نابقبرى ژيانا خۇ بۇ خزمەت و بەرەقانى ژئايىن و بىر و باومەرىن ئىسلامەتى و چەسپاندنا ئۇل وشەرىعەتى خودايى بۇ جقاتەكا ئازاد و پىشكەفتى تەرخانكرىه.

۱۲. جورئەت و جەلەنگى يا وى:

مرؤقەكى ئازاد و بى لايەن وەك (شىخ طاھرى شۇشى) ھەمى دەما بۇ خودى ژىيايە وئاخفتن ھەر بۇ وى بوو، مرؤقەك چەلەنگ بوو، ژحەقى شەرم نەكرىه وژكەسى نەترسايە، ب وى باومەرىا بخودايى خۇ وپشتەقانىا وى ل سىنگى زالم و ستەمكارا وەستايە و ب ھوزانا خۇ پىشازا وان سوركرىه، دىسا رەفتار وكرىارىن وان ل بەرامبەر رىنمايىن شەرىعەتى خودى پىشايەنە، ھەزار و بەلەنگاز ھاندائىنە ل سىنگى وان ھەلستەن، دەمى دىبىژىت:

پىنج كەس نى ژوان بىن فىدايى نەيخاسمە بو جانبى خودايى وەك شىرى ل سىنگى وان ھەلستەن ئاغايى شەببەھى سەگ دەستەن قولبەستى دكەن بەگان ومىران سەربەستى دژىن ھزار فەقىران.

۱۳. رەوشت و تەبەت:

خودى ژى رازى مرؤقەك تەنا ورحەت وئاخفتن نەرم بوو، خودان رەوشتەك زور جوان بوو، وەك پىغەمبەرى قىياى، نەھاتىە دىتەن كۆ تويرة ببىت، يان دلى ئىكى ھىلا ببىت، يان ژئىكى سل ببىت، گەلەكى دلسوز بوو، بۇ دەبىبايىن خۇ، گەلە ب رەحم وھاتو چۆ بوو، ب سەر خزم و كەس وكرىن خۇ.

زىدە رىز ل بەرامبەر كرتى يە و خۇشكىن بوو، دوير بوو، ژخاسلەتەن حىقد وەسەد و غەببەت و پىرپىژى و خودپەسنى، چ جارا جكارە و برمىت

هلنه كيشايه، تيكه لي گوڤه نند وشه هيانا نه بوويه وگوه نه دايه ستران ولاڤرهبيزا، بهرسقا ههر پسياره كي ددا، پيش چاقين خه لکه كي يي هه ژار ودهستکورت بويه، لي ددلي خودا زهنگين وپر دمو له مهند بوويه.

سوزل نه فساخو کريه چ جارا خامه يي خو نه هيليت وهندي بشيت نئيسين وداهيئاني بکته تا قه له مي نهو هيللا ورتبلا دکه قيت دهمي هيژا گياني وي نه ماي وئهوژي بهري سي رۇژا ژمرناوي، ههر تشتي بهر له پا کهتبا دا وههر تشته كي نئيسابا دا ميژويه كي بو تومارکته، لهو مه ديتيه گه له ک ميژوو ل سهر بهرا نکراندينه ژبلي کتيب ولاپهرا.

ب کورتي خودي ژي رازي قيبايه ههمي رموش وتهڤ کارين وي ل دويڤ رينمايين ناييني ئيسلامي بن، ل دويڤ وي نهوا خودي وپهيه مبهري خوشتشي گووتين ول سهر رازي بووي.

۱۴. پشته قاني وهاريکاري خودايي مهزن بوي:

باري تهعالا کهرهمه کا مهزن دگهل کريه وپه ره کهت ئيخستی يه چاخى وي، دهمي مروڤ هه قبه ریا بهرهمي وي دگهل چل وچار ساليين عومري وي ب کهت، نه خاسم هه شت ساليين ديماهيا ژيبي وي کو تويشي ئيشه کا گران بوويه وژهيز وڤهژهنى ئيخستی يه، ديسا گه له ک ئاريشه و دلتهنگي پي گه هشتي يه ژنه نجامي ئاريشا ملکی تهکيا (شيخ شمس الدين شوشي) کو هنده کان قيبايه بنا حهق سهر ناڤي خو توماريکن، دگهل قي چهندي ههر خو ديتيه کيماسومر وگونه هکار بهرانبهر خودي خو، سه حکي چتوڤ به حسي خودکته:

ناپاک وگه له ک گوناهاکارم رورهش ژخودى ووشهرم هزارم
خاسما تو دزاني حالي بهنده ئيش وئله ما دلي مه چهنده

چەن سالە دزانى ئەز نەساختم زىدەى كو ژالمان ب داخەم
 گەل ھەندە خەم ونەخۆشە كاران دیتن مە ژوان خەبىپ نەياران
 دیتن مە ژوان گەلەك نەخۆشى لەوتەنگە دل وھەزىنە شۆشى^(۱)
 دى بىنين بەرھەمەكى زور ل پاشخۆ ھىلايە كۆ مروۆ ژىرا دمىنیت
 حىبەتى، دگەل قى چەندى دلتنەنگ ونەرازی بوویە ژخۆ بەرانبەر بارى تەعالا،
 دىبىژیت:

طاھر: تە فەقىر وژارە يارەب رەحما تە وى پشك وبارە يارەب
 شەرمونەدە ژتۆیە پەرگوناھە فەضلا تە ئومىدە ھەم پەناھە^(۲)
 دىسا دەمى سوختە وفەقى دگەريان ل مزگەفت ومەدرەسین كوردستانى
 ھەمى ب بىيا بوویە وكتىب وپىدقى بىن خۆ ل سەر مى وان بوویە، مەلائىكەتین
 خودى زەقى بۆ پىچايە وكىم كرىە وریكا چار سەعتا لى بوویە دوو سەعت، ئەفەژى
 دگونجیت دگەل فەرمۆدا پەنغەمبەرى (س) كۆ قى چەندى دسەلمىنیت.

گەلە باوهرى ب خودایى خۆ ھەبوویە كۆ محتاجى نەمەردا نەكریە،
 دەلىشین تەنگ ل سەر سۆككرینە وگەلە جارا چ دمالا خۆدا نەمايە وچ پارە نەبوویە
 بۆ پىدقییت مالى، بەلى قەناعەتەكا زىدە مەزن ھەبىە وخودان دلەكى زىدە زەنگین
 بوویە، لەو ھەتا مايە دژىنىدا داخازا دامەزراندنى وەك فەرمانبەر نەكریە
 ژحوكمەتى دا نەبیت پالەكى بى دەسەلات بۆ ئارمانجین وى.

(۱) شۆشى، گولزار، ل ۷۳.

(۲) ھەمان ژىدەر، ل ۵۳.

١٥. شۆشى يى ھۆزانئان:

خودى ژى رازى ژبىنەمالەكا شىخ وزانا و خاندمەقا و نقيسەر و ھۆزانئان مەزن بىيە، ئەقى چەندى كارتىكرن ل سەر كرىە و دقان زانستان مەلەقان بىيە، ژوان ھۆزانئانا: (غەرىب) يان (غەرىبى)، كۆ ناقى وى (محمد غەرىب)ە، كۆ نەدوير ئەق ھۆزانئانە يى شۆشى بيت ژبەر چەند ئەگەرەكان، ديسان ھۆزانئان: (سەيى) كۆ ناقى وى (عبد اللطيف كورى شىخ يونسى شۆشى) يە و سەيدا تەحسين دۆسكى ديوانا وى بەلا فكريە.

شىخ طاھرى شۆشى ھۆزان ب سى زمانا قەھاندىيە: كوردى و عەربى و فارسى، لى بەرھەمى ژھەمى پتر ب زمانى كوردى راچاندىيە ئەوژى: دىرۆكا ژيانا پىغەمبەرى (س) و مېژۆيا بوسلمانەتتى تا قەومىنىت سالا پىنجى كۆچى ھەمى ب شعر قەھاندىيە، ناق لى دانايە (رياض النور)، بەلى ل گەلەك جەھان دياركرىە كۆ ناقى وى يى كوردى (گولزار)ە دەمى دىبىژىت:

گەر چى مە ل نك خەيالى دۆرە لکن — چەمەن و (ريياضى نۆرە) سەرھاتى يى وى رەسۆلى موختار ھەم نۆر وچرايە ھەم خو (گولزار)^(١) ديسا ب عەربى شلوقەك قەھاندى يە ل سەر كورتى يا (شىخ مەعرۇفى نۆدھى يى بەرزنجى) د بابەتى (عەرۆز و قافى يى) دا، بىكھاتىە ژىتر ژ (٦٣٣) مالكا.

ب زمانى فارسى ژى ھۆزان قەھاندى يە دەمى ھۆزانەكا سوپاسى و سلاقان دشىنىت بۆ سەيدايى خو (مەلا حسىنى مارىنىسى) خودى لى خوش بيت، ديسا پەسنا سەيدايى خو (مەلا حەمزەيى خانى) دكەت دنامەكا خۆدا ب چەند مالكىن فارسى پەسنا وى دكەت.

(١) شۆشى، گولزار، ل ٧٠.

ديسان چۆيه قادا هۆزانقانى مهزن (مه لا ته حمه دى جزيرى) ويىنج هۆزانين
وى ته خميس كرينه.

پتر هيژ وداهيئانا شۆشى ئاشكرادبيت ده مى جانتريى وب هيژتريى هۆزان
قه هاندى ب زمانى كوردى وعه رهبى ل سهر شيوى گوله كى كۆ كاربه پينج
شيوين هونهرى تيدا ب كارئيناينه، ل سهرى دبيژيت:

ل مؤما دليمن تازه شوعلهك وهلى هلبؤ بوجاد اليم من حبيب مجمل
ل ديماهيكى ژى دبيژيت:

ل جهننهت رهيقا وهصلى طاهر قه خوربهك جام امان ونسليم لراج ومومل.
ديسا هۆزان ب شيوى سۆرانى قه هاندييه وپه سنا (خانه قايا شيخ
مصطفائى) ههوليرى دكهت، ده مى فهقى ل ويژى، لى ديماهيكا قى هۆزانى يا بزر
بوى.

١٦. شۆشى يى دبرۆكشان:

خودى ژى رازى هزرهكا پيشكهتى هه بويه وژقالبى خۆ دمركهتیه، نه مايه
وهك مهلايه كى بى چهنگ وبى دبرۆك وبى بهرهم، قيايه بهردهوامى ب دمت
زنجيرا زانا وپيشهنگ ودانهرين بوسلمان، نهوين ناقى خۆ بلند ههلاويستى
وميژويهك بۆ مللهت ونهتهوين خۆ تۆماركرينه، نه قيايه بمينيت دارهكا خرش وبى
سيبهر وبى مفا، بريار دابوو دهويت وخامه يى خۆ بۆ نشيسينى تهرخانبهكته، كوچ
جارا نهراوهستيت، لهو مه ديتيه ل بهر (چا) تيكرنى ول بهر تاقه ههيشى نشيسان
كريبه.

راسته شۆشى خامهیی خۆ بۆ نھیسین وھاھاندنا ژبیانناما پیغهمبەری (سلاقیت خودی ل سەر بن) و دیرۆکا بوسلمانەتی تەرخانگریه ، کۆ پتری سیژده هزار مالکایه، دگهل قھی شۆشی بەشدارى هەبۆیه دتۆمارکنا نۆچه ورویدانیین سەر دەمی خۆدا دەمی ژبیانناما خۆ نھیسى وناڤ لى دانای: (ھذا موجز تاریخ حیاتی وما شاهدة من الوقائع والحوادث المهمة)، هەر وەسا دبیین گەلەك ئیشارەت و بۆچونین دیرۆکی دناڤ کتیب وھامشین واندا تۆمارکرین، ئانکۆ دەمی پارچه نھیسینا خۆ خلاس دکر کا چ رویدایه ل دویشدا ئیشارەت بی ددا، ئەقەژی کارەکی مشه ورموا بوویه ل جەم فەقی ومەلایین بەری وگەلەك مفا ژى تى وەرگرتن، چنکی ل وی دەمی کتیبین تاییەت ب میژوی قە دکیم بوون، لەو ئەڤ رەنگە ئیشارەت دانە ب نۆچه ورویدانیین کەشن کۆ دبنە ژیدەری سەرەکی بۆ کومکرن و نھیسینا میژوی.

۱۷. شۆشى بی چاکاز و رەخنەفانی چاکى:

خودی ژى رازى وەك خوتبە خوین و ئیمامەکی مزگەفتى بی گومان کارى وی دخازیتە وی چەندى داخازکەرى قەنجى و چاکى و باشیى بیت، شیرەت و پەیشین پیغهمبەری (س) کرینە رینمایەك بۆ هەر کارى بمفا و بەختەومریا توخمى بەشەرى، بۆ دویر خستنا مروڤان ژهەر کارەکی خراب ونەد بەرژەوهندى یا واندا، بۆ قەوژارتن و خوشکرنا ریکا سەرفرازیى ددین و دنیادا، ب حوکمی کارى خۆ گەلەك مایى خۆ دخوار و خەلەتیین چاکى کریه کۆ مروڤ بی خسارەت و سەرشۆر دبیت، ئەڤ هەلوێستە ژحەژیکرنا وی بۆ گشت مروڤایەتیى، بۆ چاکەکی ساخلەم و پەر لیبۆرین و هاریکاری دزیت.

شۆشى رۆلەك مەزن دقئ مژاریدا هەبوویە دەمی ب گیانهکی ئازادانە ویر
قیان بەرهفانی ژتەخا هەژار ویندەستا کریه وگەلە ب دژی ستمکارا رابیه وفهقیر
هاندایه ل مافی خو بزقریت وحهقی خو ژناق چاقییت وان بینتە دەر.

شۆشى وەك مرۆفەك خودی پەریس کو پەیقین خودی وپیغەمبەرا کرینه
سەرۆکانی بو رۆشەنبیریا خو نامەکا تایبەت دکەت دیاری بو جفاکی خو هەمی
پەند وشیرەتن، ژقورئان وحهدیث وپەیقین مەزنا قەهاندينه کو بەشەر بو خودی خو
قەزقریت وب بههشتا بەرین شاد ببیت.

شۆشى هەر دەما دەلیقە بو پەیدا بوویە هزر ویر وبوچونا خو ل سەر وی
رویدانی یان هەر کارەکی نهیی سروشتی دیارکریه بی ترس، ئاخفتنا حەقیی
بلندکریه بیی هزرەکی بو چ کەسی ب کەت یان مجامە لا لایەنی بەرامبەر
بکەت.

١٨. شۆشى یی خەتخۆش:

ژینەمایین خاندنا وی سەر دەمی یا فەر بوو هەمی فەقیان ل دەسپیکا
خاندنا خو خەتی خو خۆشکریان ب ریکا (سەرمەشقان)، ئانکو سەیدایەك ب
خەتەکی جوان ل سەری کاغەزان چەند پەیقین پر حیکمەت و بەلاغەت دا بو
سوختەیان نضیسیت، ئەو ل بندا تا دیمایا کاغەزی وەك وی دا نضیسیت، ب قی
راهینانی فەقیین بەری خەتی خو جوانکریه و خەتخۆش ژی دەرکەفتینە.

هەر ژدەسپیکی مرۆفەکی پر بلیمەت وپر بزاق وەنر بوویە وکار ددەستی
ویدا جوان دبون، گەلەك حەز ژخەتی کریه وخو فیکرە نەخشی وی، پشتی
چەند کتیبییت نمایت خەتی پەیدا کرینه ورینمایین وی هەمی ب جوانی

بجهئینانه، لقییره چهن نمۆنیت خهتی خو شاندن بو سهیدایی خوئی خهتخوش
(محمد طاهری کوردی) ل شاری (مهکهها) بیروز، ئیکسهه بهرسقاوی دا پشتی
دیتی ههژیی وی چهندی ویاورناما خهتخوشیی بو فریکر.

خهتهکی زۆری جوان ب دسقه هاتیه وکتیبین خو ب دهستی خو نقیسینه،
ههروه بو ههقال وهۆگرین خو ب دههان نامه ب خهتی خوئی جوان بو وان نقیسینه.
ئهفه خهتخوشیه ب دسقه هاتیه بیی ل جهه سهیدایهکی خو فیرکته یان
بهشداریا خۆلهکا خۆفیرکنی ب کته، ئهقهژی دبیته کارهکی سهیر دژیانا ویدا
لشیره دیار دبیت کۆ شۆشی دهیت ههژمارتن ئیک ژخهتخوشین کوردین
عیراقی ل سالیین سیهین چهرخی بیستی ونمۆنین خهتی وی تاکه گرۆقههه بو قی
ئاخفتنی.

ههژیی گوتنی یه کۆ رهحهتهی خهتی خو ئو گهلهک ژدهمی خو بو
نقیسین وبهلا فکرنا نامین (رسائل النور). ب خهتی خوئی جوان. یین سهیدایی وی
(بدیع الزمان. مهلا سهعیدی نۆرسی یی کوردی) خودی ژی رازی بیت تهرخانگریه.

۱۹. نهخۆشی ومرنا وی:

خودی ژی رازی ل دیماییکا ژینا خو تویشی نهخۆشیهکا گران بوویه
وژهیز وقهژهنی ئیخستی یه دهمی ههشت سالا ل خهسته ودختۆرا گهریایه ل باژییری
ئاگری ومیسل وبهغدا، دیسا نیزیك سالهکا ونیفا نقتییه ل نهخۆشخانا
(تویته) ل ژیریا بهغدا، نهشیایه ئۆمیدا خو ب جه بینیت وژیانناما پیغههبهبری
(سلاقیت خودی لسهه بن) ههمیی ب کوردی بکته شعر، ئهقه ههمی وخو تهسلیمی
ئیشا خو نهگریه، بهلکو پتر قهژهنیه وکاریه کیمهکی ژئومیدا خو قههینیت

ورويدانیت ههتا سالا (پینجی کۆچی) تۆمار ب کهت، بهلی ب سهدهما وی نهخۆشیی چاقیت خو نقاندينه وخاتراخۆ ل قی جیهانی خازتی یه ل رۆژا (ئهینی) ریکهفتی: (۱۹۶۱/۱۲/۲۸ز)، ل رۆژا پاشتر سندریکا وی یا پاک ویزوین فهگوهازتیه گوندی شۆش ول گۆرستانا شیخ شمس الدینی شۆشی سپارتی یه رهحما خودی.

هزار وهزار سلاق ل سهه گییانی وی بن وهیشی دارین ژخودایی مهزن ب رهحماخۆ داپۆشیت وههژیی ههقالینیا چاک وئهولیا وپهیهمهبران بکهت وجهی وی بههشتا بهرین بیت.

ل دیمایی خودی ژی رازی داخازدکهت ژهر کهسی بهرههمی وی ب خوینیت ئهو دوعایهکی یان فاتحهکی دهولت سهری خو بوو ب خوینیت دهمی دبیژیت:

من هیقی یه ئهی برا وویاران هون بیرفه نهکن مه جار ب جارن
ئهزمایی تهنی سوکووت دقهبری پاشمایی مهیه فه چهنگی حوبری
چهنگهک مه حوبر دناقهلهم کر شیرین مه ریاضی نوررهقهه م کر
بهلکی ب سهبهب دوعایی چاکان حهشرا مه ب کهت خودی ل پاکان^(۱)

هیقی دارین مهژی کارهک کریت چهندهک ژیل وپایه وکهسایهتی
وداهینانا وی مه دیارکریت، پیچهک ژمافی وی فهگهراندبیت، ل دیمایی مه
ودانهری قی کتییی ژبیر نهکن ژدوعایین خیری وخودی ژههمیا رازی بیت.

(۱) شۆشی، پهند وشیرهت، ل ۷۰.

پشکائیکئ

چەوانیا ئیسراء ومیعرایجئ

بناقی خودی مەزن و دلۆقان

ئەى خۆشەقىي خودايي ئەكبەر پيغەمبەري خر جيھاني يەكسەر
 ئەى سەرورەي جوملە ئەنبيايان سەر حەلقەئي زكري ئەولييايان
 ئەى هەفت فەلەك تە بۆنە پابۆس^(١) وەى (سيدرە)^(٢) تە دەعوەگاھي قوددۆس
 بارى توو ژعالمەي ب ژارى دا ب بيە دەليلي ديني (بارى)
 عالى حەسەب ونەسەب پەسندي نك بارى گەلەك قەدر بلندي
 بي ميثلي بەلي ژعالمەي توو بي سرنیە لي كو خاتەمی توو
 بارى ب تە دان ژکانی^(٣) رحمةت جەن موعجيزە چەن هزار كەرامەت
 ئەى نۆري جيھان سیراجي وەهھاج بۆ كي دي بژل تە بۆيە ميعراج؟
 وەى (سيدرەئي مونتەھا) تە ديوان بي پەردە دگەل خودي خەبەر خوان^(٤)
 ديتي تە خودي ب چاقی سەر ئەو هەر چەندي ژوہصفتي بەدەر^(٥) ئەو
 ئەف بەھرە ژبوتە بۆيە هەر بەس بۆ كەس نە دبی نەبۆيە بۆ كەس

(١) ئانكۆ: هەر هەفت فەلەك جەي پي يين تە ماجدكەن وي سەر بلندن، سەحكە: د. محمد التونجي، المعجم الذهبی، قاموس فارسي - عربي، ل ١٣٣.

(٢) شرۆفەكارين قورئاني دبیژن: ئەو دارەكە ل ئەسماني هەفتي لېن عەرشى بارى تەعالا، سيپهرا وى ئەسمان وبههشتا دگریت، سەحكە: أبو الفضل، عياض بن موسى، مشارق الأنوار على صحاح الآثار: ٢ / ٢١١.

(٣) ئانكۆ: كانیا رحمةتي.

(٤) ئانكۆ: خودان.

(٥) ئانكۆ: دویری.

حینا تو ژدوژمنان چ دل تهننگ
 وان گهل ته دکر جهفا ب زوری
 وی داته ژبهحرئ خوللهتی جام^(۱)
 دئ بیرقه ب کت عهزاب ورهنجئ
 ئەق بههره کەسئ ب بیتە باره
 بی بار مه نهکەهی خودئ ژویرئ
 میعراجئ^(۲) نهگەر دبئی غەریبه
 ئەمما ب نهزمر خودانئ قودرەت
 ئەو صانعئ عالەم وخودانە
 قودرەت وی پرە نهکارئ عەقلی
 وەر سهیرئ ب که دکارئ (بارئ)
 ئەو یئ کو تو دای ژیشکه ئاقئ
 شوئیت وی هەمو گەلەک عەجیب
 ئەو یئ خەلقاندی میش ویشک
 پەر حیکمەتە ئەو خودان جەلالە
 نابینئ دەمەک دخەو نشستی
 کو (بەسطئ زەمان)^(۳) بو ئەولییایان
 هەر روز ته ژوان جهفا هزار رهننگ
 باری تو بیری مهقامئ ژوری
 دا (کەشف وشوھودئ)^(۲) حەق بکەهئ تام
 چی گەشتە ئەوی مهقام وگەنجئ
 پاشایه وهلەو گەدا دیاره
 بو جاهئ رهسولئ رحەم وخیرئ.
 نک عەقلئ بەشەر گەلەک عەجیبە
 زور سەهلە ئەگەر ته هۆرە دیقەت
 ئەمرئ وی دبینی (کن فکانە)
 وی هەر چی دقئیت دبیت ب سەهلئ
 زانایئ ئەگەر تو هۆشیاری
 میعراجئ دشیت ب کت دکافی
 ئەو یئ دکچک^(۴) پتر غەریبن
 دئ فیلی ب شیت ب گیرئ بی شک
 گاقەک وی ب قئیت دبیتە سالە
 خەونا ته دی چەندی سال درستی
 هەلبەت دئ ب بیت بو ئەنبیایان

(۱) ئانکو: داته جامەک ژوئ دمریایا تایبەت بو کەسانین نیزیکی باری تەعالا.

(۲) دو زاراقن صوفی بکارتینن بو نیزیکاتیئ ل باری تەعالا بشتی پەرستنهکا زور کو خودئ خو بووان کەشف دکەت ووی ببینن.

(۳) ئەق زاراقه بمانا: بلنذبۆنه ژئەردی بەرهف ئەسمانا، دیسا زاراقئ (ئیسراء) دگهل بکارتیت بمانا: چونا بشەفه.

(۴) ئانکو: بچیک، بچوک.

خاسما بوره سۆلى پاك و دلدار سهردارى پهيه مبهه ران وموختار.
 ئيمان مه ههيه ب كارى داوم بر (سيدرهنى مونتهها) پهيه مبهه
 ئه و بر ب روح و گيان ته مامه بؤ (قودسى)^(۲) ئو بؤ بلند مه قامه
 مه عمومه وهكى دكه ن ريوايهت ئه صحابى (نهبى) دپرديرايهت
 مه نقوله ژبيست وشهش ژوانه يهك وان (ئهنهسى) قهدر گرانه
 پيغهمبهرى خؤ ب لوظف و يارى بر ژورى مه قام ب تازه كارى
 بؤ (بهيته موقه ددهسى) ژئه ووهل پاشى ژبو ئاسه مان و ژيههل
 ههل (كهعبى) ههتا (قودس) دياره ئه و بؤيه ل سهر (بوراق)^(۳) سوواره
 ههم زين و لغاف كرى چ تازه ئه و لى بو سوار ب عيزز و نازه
 تم گرتى ركب ئه مينى (جبريل) (ميكالى) جهله و^(۴) دگرت ب ته بجيل
 ههل و يرى ههتا بو ئاسه مانى پيستر كهكى زور عه جيب بو دانى
 بؤ (سيدرهنى مونتهها) سهرى ژور بؤ بهيتى سه مايى (بهيتى مومور)
 پاشى بو گهلهك حيجاب هه لانين ناهيننه ژمار و كارى زانين
 مه علومه خودى كو بى مه كانه ئه قكاره ههمو عولووى شاننه
 (بارى) ب خو لى دكهت سه لامه بى په رده دگهل دكهت كه لامه
 با قهدر وشه روف دبهت حوضورى دل زينده دكهت ب وى سورورى
 نيشا وى ددان گهلهك غه رائيب ههم جه ننهت وئا گريت عه جائيب
 چهن كارى عه جيب وى دين ب چاقه وى بؤمه بهيان كرن دگا قه

(۱) ئانكو: پانكرن و قه كرنا دهى، بمه خسه د: بارى ته عالا دهى پان و دريژدكهت بؤ جه ژيكره رين

خو، گهلهك نؤجه و كارين جودا چيدبن ددهمه كى كيما دبين ب ئيرادا خودايى مهن.

(۲) دكه قيت فهله ستينى ل شامى، مه خسه د بى (مرگه فتا ئه قصايه . مسجد الأقصى).

(۳) دببت ژ: بهرقى و لهزى هاتببت، يان ژ: زيده سپياتى هاتيه، سه حكه: ابن حجر عسقلانى، فتح

البارى: ۸۷ / ۱.

(۴) هه قسار، سه حكه: سندي، فهرهنگا سندي: ۲۹۲ / ۱.

گه پیاڤه ب شهف بو ناڤ نشینی و هختی بو سوبه ره سۆلی ئەنومر
 دل پر ژصه فا حوضور و دینی^(۱) ئەهف قیصه بو وان دگوت سه راسه ر
 ئەو هه رچی دمو شرک و ددل رهش هندی دی بویین ب جان موشه وو ههش
 هه رچی کو ژدل هه بۆیه ئیمان باومر پی دکر ژکا کلا جان
 (بۆبه کری) کو هیژ خه بهر نه زانی یهک دوژمنی دین بو گوت نیهانی
 زانی ته ئه ری چ گوت (محمد) گوتهک چ مه زن عه جیبه بیحه د
 گو: چوم ب شه فییدی ئاسه مانی باومر کی دکهت ژوی ژجانی؟
 (بۆبه کری) گو تی: ب دل مه باومر ئەو هه رچی دبئیژی حه ق په یه مبه ر
 باومر وی دکر ب جان وته حقیق لهو روژی بو ناڤ لی دانی (صددیق).
 ئەکته ره وه دبیین ژئه هلی سیره ت میعراج بویه سالی دهه ژبیعه ت
 (زوه ری) گو تییه ژتابعینان زاتهک مه زنه ب عیلم و دینان
 پینچ سال بو تنی دچون ژبیعه ت (باری) ب (نه بی) دکر فه رحمه ت
 (شیخی نهوموی) کو ئەز فیدامه ئەهف قهوله دبیت: ب من ته مامه .

(۱) ئانکۆ: دیتنا گه لهک کار و تشتین سهیر.

١. كورتیهك ل سەر چهوانیا میعراجی ب فهگوهازتنا بوخاری دكهل

چهند ریوایهتین زیده

شیخی مه (بوخاری) پر دیرایهت بو مه ژانهس) دكهت ریوایهت
فهرمویه پهیه مبهری خودایی نه فقیصه ژسهره هتا دومایی
(ئه زبوم شهفه کی ژبو مه رامی رازایی د(مسجد الحرام) ی
ناگه مه كهسهك دی هاته لالی شهقكر ل مه زك) نه ئیش وتالی
(هه ل نافکی هه تا سهراقی سینه)^(١) شهقكر وی ژمن دگاف و حینه
(قه لبی مه ئهوی ژبن دمرانی طهستهك وی ژزیری زهر بو ئانی)
وی گافی نه زیر و زیف یه قینه هیشتا كو حهرام نه بون ددینه
(ئهو طهسته تژی كرن ژئیمان پی شوشتی ژمن مه کانی شهیطان
وی شهقكر قه دلی مه وهك جار پر كر ژیه قین وفه یض وئه نوار
وی پاشی ل جی خو دانی شیرین) نه ی ئیش وئه لهم نه په شكه كا خوین
مه علومه ته زانی هیژ دو سال ئهو نك دایكه حه لیمه دی فه حال ئهو
ديسان كو ژنو دبو پهیه مبهر نك (غاری حیرا) فه كاره هات سهر
ههر چهن كو (نه بی) ژقه لبی تازه نه فق كاره ژبو وی عیزز و نازه
خاسما بو كهسی ب چیت لیقای لی لازم ب صهفا و زور به هایلی
با قه لبه کی پاك و پر ژنوری ئهو چاكه ب چیت ژبو حوضوری.
(پاشی گو: ژبو مه هات دموارهك) هه م زین و لغاف كری ته دارهك

^(١) ئانكو: سینگی.

(مه شهۆره بوراق) جوان ومه هومش⁽¹⁾ ئەو زین ولغاف هه مۆ دزه رکه ش
 (رهنگی وی سپی) چو قه ندی شه کهر نا فنجی ژیه نی هیسترو کهر
 خوش رویه گه له ک فرن وی پینگاف (پینگافی دوی ب حوکمی دۆ چاڤ)
 حازر بو ژبو مه ئەه قه دمواره (ئه ز تازه دبوم ل وی سواره
 جبریلی رکیب دگرت شرینکار میکالی ب دهستی بویه هه قسار
 چوم بهیته موقه ددهس) ومونه ووهر جه میانه ل وی هه مۆ په یه مبه ر
 وی پیشی په یه مبه ران ته مامی دۆ ره کعه ئەوی کرن ئی مامی
 (میعراج بو مه چیکرن ب ته عجیل سه رکه فتمه گه ل برای جبریل)
 یه ک یه ک دهر جه ژزیف وزیری (من وهک وی نه دینه چهن مه نیری
 1- هه تتا مه گه هین فی ئاسه مانی دهر گه ه دقوتتا ژدهر گه فانی
 گۆ: ئەو کیه؟ ها ئەزم گۆ: جبریل کی گه ل ته یه؟ گۆ: خودانی ته نزیل
 خوشه قیی خودی محمدی پاک) صاحب شه ره فی خیطابی . لولاک
 (دهر گه ی تو قه که جه نابی باری) با عیززو که ره م ل دۆ ه ناری
 (ئه ی گۆتی: گه له ک بخیری هاتن) هون سه ر سه ری من ژویری هاتن
 گۆتی: (کو گه هیم فی ئاسه مانی؟ من دیتی که سه ک ژدل جوانی)
 من لالی وی دین ل دۆ کناران دۆ کوم ژره شاتی بی ژماران
 هه ر جاری دنیری راسته دهستی ئەو پی دکه نی ژجان درستی
 بو لایی چه پی ئەگه ر نه زه ردار بو لالی چه پی ئەگه ر نه زه ردار
 (من گۆ: فه کییه) ئو ئەه قه حاله؟ دهر حال دگری ژجانی خه مخوار
 (ئه هو بابی ته یه جه نابی ئادم) جبریلی گۆتی: کو خوش هه قاله
 ئەمما دهر شاتی یان دبینی دی سه وی سه لام که) ئەی تو خاتهم
 ئەه ولادی دوی نه خریه قینی ئەه ولادی دوی نه خریه قینی

(1) ئانکۆ: .

ئەف كۆمە ژلايى راستى چاكن ئەو ئەهلى بههشتن ودياكن
 كۆمادى بهلى جههه ننه مينه رۆرهش ژخودايى عالمينه
 دلخۆشه دهما كو فان ديينى بۆيىت هه ژدل ههزين دمينى
 (من كراب ئەدهب سهلام ل سهروى) و مرگرتى سهلام وخوش خه بهروى
 (وى گۆتى: ب خير تو هاتى) سه رسهر (ئهى تو كورى صالح وپهيه مبههر)
 ۲. ئەم پاشى دچين سهمايى ثانى بهو گفت وگوا نهۆ ته زانى
 ديتن مه دو كهس ل ويى ديسا (يه حيا) يى نه بى ئەويىدى (عيسا)
 ئەو ههر دو نه بى خودان جه لالهت (گهل يه كدى دبن كوريت دخالهت
 ديسا مه سهلام دكر ل سهروان با رهددى سهلامى خوش خه بهروان
 ئەى بيت وب خير برايى صالح پيغه مبهره كى ئەمين وناصح
 (عيسا) مه ددى ب بهژن وقامهت ناقنجى بو) گهنج وپرشه هامهت
 رهنكى وى شرين سى ئو سووره پرچاب سهرى سياه^(۱) وشووره.
 ۳- (ههروه مه دچين بو ئاسه مان سى دمرگى وى قوفل كرينه ئاسى
 بهو گفت وگوا ژييش ته زانى دمر بو مه كه كرابو دمرگه قانى
 ناگه مه كه سهك دى لاوو دل بهر) رويى وى چو مه بهژن چو عه رعه^(۲)
 لاويىت دو سه جوان چو نينه ئەف بهژن وجهماله كهس نه دينه
 (جبريلى گوتى: ئەگه ته نزانى ئەو يو سفه) بهو شرين جوانى
 گاڤا مه دكر ژوى سهلامه وى رهد كره قه ب خوش كه لامه
 أهلا . تو ب خير ب هى) ل سه رسهر (ئهى پاكه برا وهه م پهيه مبههر).

(۱) ئانكو: .

(۲) جوهره كى دارى يه، هن دببزن: دارا سهروى يه، ژجورى كاژا بلنده، سهكه: ابن دريد الأزدى،
 جمهرة اللغة، (دار العلم للملايين، بيروت: ۱۹۸۷): ۱/۱۹۷.

۴- ژێهه‌ل مه‌ چووبین وه‌کی هه‌جاره‌ تا گه‌هشتینه‌ ئاسه‌مانی چاره‌
 تا دهرگه‌ فه‌که‌ر بو دهرگه‌فانی (ئدریس) مه‌ ددی دوی مه‌کانی
 من سه‌ر وی سه‌لام دکر دگافه‌ وی رهدکره‌فه‌ ب مه‌رحه‌باقه‌
 ئه‌ی هاتی ب خیر ب که‌یف وشایی تو پاکه‌ په‌یه‌مبه‌ر ویرایی).
 ۵- (ئه‌م هه‌روه‌ چووبین نه‌ ته‌عب وره‌نجه‌ تا گه‌هشتینه‌ ئاسه‌مانی په‌نجه‌
 (هارون) مه‌ ددی دقی ئاسه‌مانی با رهددی سه‌لام ودل سه‌فایی).
 ۶. (ئه‌سمانی شه‌شی کو ئه‌م که‌هینه‌ (مؤسا) مه‌ دی) ناصح وئه‌مینه‌
 (من تازه سه‌لام دکر ل سه‌ر وی وی رهدکره‌فه‌) دگه‌ل که‌سه‌ر وی
 (مؤسا) مه‌ ددی به‌ژن بلنده‌ رهنه‌گ ئه‌سمه‌ر وله‌ش وی تیرو تونده‌
 (پاشی ژسه‌لام و مه‌رحه‌بایی ئه‌ز چۆم ووی کزگری که‌هایی
 پرسى بو ژوی مه‌له‌ک دگافه‌ بۆچی دگری ب هه‌ردو چاقه‌
 وی گوئی: چرا نه‌که‌م گرینی سۆزه‌ک مه‌ که‌هشته‌ جان دحینی
 چه‌ن سال بو خودی عه‌زاب مه‌ کیشان سه‌ر ده‌عوته‌ی دین ب رهنه‌ج وئی‌شان
 پاشی مه‌ خودی هنارت زه‌لامه‌ک) عالی شه‌ره‌ف و مه‌زن مه‌قامه‌ک
 (ئه‌تباعی دوی ژئومه‌ته‌تا وی) ئه‌و په‌یره‌وی شه‌رع و سوننه‌تا وی
 (دی بچه‌ نه‌عیم و باغی جه‌ننه‌ت صدقات ژمه‌ زیدترب ئومه‌ته‌ت).
 ئه‌ف حوزن وگری ئو ئه‌ف که‌سه‌ر وی حاشا ژحه‌سه‌د کو بینه‌ده‌ر وی
 به‌لکی ژئه‌سه‌ف کو چه‌ن ژساله‌ بۆ دین خه‌بتی ب هه‌رچی حاله‌
 قه‌ومی وی که‌له‌ک نه‌ ئانی ئیمان خیرا وی نه‌ وه‌ک ب بیته‌ نوقصان
 له‌ورا دی خودی ب ده‌ت په‌یه‌مبه‌ر هندی هه‌مو تابعیت وی یه‌که‌سه‌ر
 دانا وی نه‌ کارى حه‌دد وئه‌ژمار هه‌ر که‌س ژخورا دقیت که‌له‌ک بار
 ۷- پیغه‌مبه‌ری گوۆ: (مه‌ چووبینه‌ دهر دم تا گه‌هشتینه‌ ئاسه‌مانی هه‌فته‌م

بهو پرس وجهواب وخوش زمانى
 جبریلی گوتى: كو خوش دهلیله
 من كرب ئەدهب سهلام ل سهروى
 ئەى هاتى شرىن كو سهرومى تو
 (ئەم پاشى دچىن) ب قەدر و حورمەت
 وى بەر تەمەتى جەرىت (هەجەر)^(۱) بون
 (بەلگىت وى شىبى گوھىت دفىلان)
 ئەو سىدرە كەسى نە دى نزانى
 (من دىتى ب چاقى: چار ژرۆيار
 دۆ بـهـرز و دۆ ب ئاشكـارى
 ئەف (كەوسەرە)، گو: قە (سەسەبیلە)
 (ئەم پاشى دچىنە (بەیتى مەعمۇر)
 (تىن هەفتى هزار هەرۆزى) پىرشای
 (پاشى ژمەرا دەین سى بادە)
 (یەك مەى بو ئەویت دى شیر و هنگشین
 جبریلی گوتى كەلەك تە باش كر)
 (ئەف شیرە نیشانى دین و فیطرەت
 زور چاك بو تە جامى مەى نەنوشى
 دەر بۆمە قە كىر بو دەرگەقانى
 (ئەف بابى تە (ئىبىرەھىم) خەلیلە
 وى رەدكەر قە ب خوش خەبەر وى
 هەم خوش كور و خوش پەیەمبەرى تو
 (تا سىدرەئى مونتەها دجەننەت
 ئەو چەن دجوان دو ھندە تەر بون
 وەصفىت وى نە حەددى قال و قىلان
 بەو خەمەل وىلندى و جوانى
 دەرتىن ژىنى وى تازە ھەر جار
 من پرسى ژوى ھەفـال وىارى
 ئەو ئىت ددىار فورات و نیلە).
 ھەر رۆزى دەینە ناڤ مەلەك زور
 نەوبەت نە دگەھتى تا جیھان ماى
 ھەر سى دجوان و دلگوشادە
 وەرگرت مە ژخو شیر ب دل قىن
 سررەك بو نیهان نەوتە فاش^(۲) كر
 یا تۆل سەرى ئوپا كە ئوممەت
 ئوممەت تە دى باغ^(۳) ب بان ب بۆشى.

^(۱) مدینة بالبحرین، البکری، معجم ما استعجم من اسماء البلاد والمواضع: ۴ / ۱۲۳۲، لى ئەف ناڤە
 ل كەلەك جھان ھەیە: ھجر البحرین و ھجر نجران و ھجر جازان و ھجر حبیبە، سەحکە: ابن
 الحائک الھمدانى، صفة جزيرة العرب، ص ۸۶.
^(۲) ئانکۆ: ئاشکرا.
^(۳) ئانکۆ: سەرداجوی، ژ: پەیشا عەرمبى: باغى ھاتیە.

پاش باری دکرب فەرز و تازە
 پیڤه مبهیری گوت: (دەما قه گه ریام)
 (مۆسایى دگۆتى ئەى برادەر
 من گۆتى: بەلى ب ئەمرو فەرمان
 ئەم پینجى نقیژ ب کەین درستی
 (وی گۆتى: وهکی دکەم تەئەممول
 من تەجریبە کر ژپیش تە چەن سال
 زۆبە تو هەرەق لیقایى باری
 سەر خاترى وی ئو ئوممەتا خو
 من گۆتى خودى) تو ئاگەدارى
 صاحب کەرەمى خودانى رحمت
 وی گۆتى بلا وهکی تو هاتى
 گه ریامه قه ئەزبو نک وی دیسا
 دۆبارە دقیت ب چى لیقایى)
 (هیشتا کو سقک ب کەت قى باری
 (جارەکدى دچوم لیقایى ئەکبەر)
 (هەر وه وی دەهیت دی دانمە خاتر
 (من قیصه ژبو دکربەیانە
 (القصة . دريژمه کر ره جایه
 هەر جارى وی دەه ددانمە خاتر
 هن جار بو دچوم ره جایى هوسا
 ئەمما مە دگۆ: دبىنى ئەى یار

(1) ئانکۆ: نقیژ، فارسیه.

ئەز زێدە ژوی دکەم حەیا یە
گافا مە ژوی دخواستی دستۆر
ئەف چەن مە بەسە دکەل رزایە
دەنگەک مە گولێ بی لەو سەری ژۆر
فەرزا مە تەمام ب جی تە ئانی
بۆ ئوممەتی هەم سۆک ل جانی
شەئنی مە یە هەر عەطا وقەنجی
پینجن ب ژمار و خیر ب پینجی
(گەریامە قە ئەز دکەل مە جبریل) تا گەشتینە کە عەبەئێ ب تە عجیل.

٢. ديسان ريوايهتا بوخارى

ههم گۆتى ئىمام ل زارى (جابر) گوہ لى بۆ مە گو: رەسۆلى ئاخىر
(ئەف قىصصە وەكى مە كر بەيانە بۆ بە عزە قورەيشى يىت نەزانە
گۆتن: قە نەكارى عەقل و باومر ئەف گۆتە هەمۆ درۆيە يەكسەر
گۆتن: تە ئەگەر تەمام بەيانە تۆ بۆمە ب بىژە يەك نیشانە
ئەو (بەيتە موقەددەسا) مە بيناى وەصفان ژمەرا ھنەك ب فەرماى
ئەز بوم وى دەمى دحيجرى كەعبە وان پرسى ژمن قە كارى صەعبە
رابۆمە پييان بو ئەف نيازە يا رەب توب كەى مە سەرفرازە
دەرحال ژمەرا جەنابى بارى ئەو بەيتە ژبۆمە كر ديارى
بۆ خانى يى وى (عەقىلى) ئانى مەن تازە دديت ووان نەزانى
ئەز مامە دوى تەمام نەزەردار وەصفيت وى ھەمى كرن مە ئەژمارا
باومر دكرن كەسى بوسلمان كافر ددىلى خو مانە حەيران.
فەرمۆيى ب وان (نەبى) دو بارە ئەز يەكدى نیشان دكەم ديارە
مەن ديتى سەرى كو تيم بو مالى كاروان وە دنيف فلان نووالى
ناف گۆتى ژچەن كەسيت دمەعلوم ئەھلى مەكەھى قەبيلە مەخزوم
رابون ژخەوى ب دل شەپەرزە يەك حيشترى وان ب بۆيە بەرزە
مەن تازە سەلام دكر ل سەروان ئەو مانە ژقى سەلامى حەيران
مەن گۆ: شوترا^(١) ديارە نينە نيث (وادى نەخل) مە ديت يەقىنە

(١) حيشترە، فارسىيە.

هندان وه دگۆژجانى پر هۆش ئەفدەنگى (محمد)ى بۆ هن خوش
پيش قافيله حيشترهك چه لهنگه رەنگ ئەسمەر و جل سیاہ رەنگه
وى بار دو غراره زور گرانبەن هون گوہ ب گرن كو خوش نيشانن
دى هينشه فلانہ رۆژى مەككە خو بگره كەسى دقەلبى شەككە
پيغەمبەرى كو دگۆتە وانە وى رۆژى دەيتشە كارەوانە
وہ صفيت وى كرى ژحيشتر وبار ئىك ئىكە ئەوان ددين ب ئەژمار
چى ديتى شەقى وى كارەوانە بو ئەهلى (مەكى) كرن بەيانە.

٣. رىوايه تا بهيههقى

زانى مه ژ (بهيههقى) يى ئه نومر حينا دچو ئاسه مان پهيه مبهه
ئه وو هل د گههين جههك گولستان پر خورمه وقهسپ وياغ ويستان
جبريلى گوتى: په يابه لييره دؤره كعه نقيژ دكهى كو خيره
گوتى كو نقيژ دكر ته مامه ئەق عه رده مه دينه خوش مه قامه
ههروه دگههن جههك سپى خاك ههه لييره گوتى نقيژ دكهى چاك
ئهق عه رده گو (مهدينه نا) ده لاله (مؤسا) بول فييره چهن ژساله
ديسا دگههينه (بهيتى له حمه) ههه گوتى نقيژ دكهى نه زه حمه
(عيسا) يه دقى مه كانى خوش خاك پهيدا بو ژدايكه (مريه ما) پاك.

٤. ديسان ريوايهتا بهيههقى

ههم (بهيههقى) يه شرين دبئزى سهد رهحمئ خودئ ب سهر ب رئزى
حينا كو دچون بو (بهيتئ مهقهدهس) پئغهمبهرى دى دراهئ چهن كهس
ئهووهل دگهن ژنهك شروپير وهستا بول دهقزى يئ ب ته دبير
پرسى فه چ پيره؟ گوئى جبريل: پرسئ نهكه دا بجين ب تهعجيل
ههروه قهدهرهك دچن كو ناگاه شه خصهكدى يئ پيره ميرل سهر راه
گازى دكه ته رهسوئئ موختار راوهسته ب كهم دگهل ته گوختار
جبريلى گوئى: شرين گوزهكه^(١) رؤيئ خونهكى نه لئ نه زمركه
چون تا دگهن دو سئ زهلامه وان تازه ژوى دكر سهلامه
ئهئ سهر ته سهلامه حهبيئ حاضر فه خرى دو جيهان رهسوئئ ئاخو
جبريلى گوئى: سهلامئ قانه وهريگره به لئ ژطيبئ جانه
ئهو ههرسئ پيه مبهريت جهليلن (مؤسا) و (مهسيح) و (باب خهليلن)
ئهو پيره ژنه ئه گهر نزانئ ته مثيلى جيهانه وارئ فانئ
ته خمين كه ئهوى عومرچ مايه ههرهنده جيهان خودان بهقايه
گهر دئ ته جهواب ب دا ژنا ژار ئوممهت ته دبؤ جيهان طه له بكار
نازانئ ته گهروئ پيره مييره شهيطان بو ئهوى كو دور ژخيره.

(١) كههمكه، فهرمؤ، فارسيه.

٥. رىوايه تا طه بهرانى و به زارى

شىخى (طه بهرانى) شىخى (به زارى) گۆتن ژا (ئه بو هورميرمئى) يار
 خوشه قىيى خودى سىراجى وه هاج حىنا ب شه قىيى دچۆيه ميعراج
 رابۆرى ب قهوممه كى دنياى كار توفچىنى دكه ن ژره نكى جوتيار
 زستانى خه لك دكه ن ب هاقىن تا دىته دروين وگىز وجۆخىن (١)
 ئه ق قهوممه درۆزه كى دچىنن ئه و روژ دروين ودى هه لىنن
 چه ندى دروين ژيه ك قه راره دمر حال دى په رىز ب بيت ته باره (٢)
 پىغه مبه رى گۆته خوش هه قاله ئه ق قهوممه كى هه ئه ق چ حاله
 جبرىلى گوتى ژمن ب زانه ئه و عه سكه ر و له شكه رى خودانه
 صاحب جه گه رن ب جان دغازى تا دىن هه بژىت ب سه رفرازى
 سه ر دىنى خودى دجانفیدانه خىره ك ژه وان ب هه فسه دانه .
 پاشى دگه هه ن جه ماعه ته ك زۆر سه ر به ر كه قران ژوان دبۆ كۆر
 هه ر جا سه رى وان دبۆ برىنه دا چىبى ته قه دگاف و حىنه
 وان حال ب دهوام قه ئىش وتالى هه م پرسى ئه قه ژوى هه قالى
 گۆ: قانه دكرب خوش گىانى ئه و فه رزه نشىز ب سه ر گرانى
 هه ر كه س كو ژدل نه كه ت نشىز به ئى فایده يه بۆمه هه ر نه بى ژه

(١) گىز: .

(٢) ئانكۆ: قانا ده خلى چاندى ياكۆ ژبو دروينى هاتيه فه برىن، سه حكه: سندی، فه ره نگا سندی:

ئەو تەهركى دكەن ئەفان حەلالان
 ھەر وہ كو ژنیت خودانی میرن
 سەر میری خورا دكەن صەفایى
 ئەو پاشى گەھین زەلامەكى ژار
 ئەو چەندی دكەت نەشیت ھەلینیت
 مل مل ھە دزیدەكەت ژدارە
 ھندی دی گران دبیت ل سەر وی
 پرسى قە كیە وەكى نەزانە
 گۆتى: ئەقە شەخصەكە ژئوممەت
 تاقەت وی نیە ل سەر ئەدایى
 بارەك مەزنە ئەگەر ب زانى
 پاشى دگەھن ھنەك مرؤفان
 وان لیث و دەق و دریژ زمانان
 ھەر جارى ب كەلبەتان دكیشن
 دى چیبەنەقە ئەو وەكى ھەجارە
 ھەم پرسى (نەبى) ژخوش ھەقالی
 گۆتى: ئەقە واعز و خەطیبین
 ئەمما چ خەطیب دفیتنە گاهان
 بو كارى خراب ویى خودایى
 خو بەس نیە عالەما بوسلمان
 ھەم دی كونەكا كچك ب مەنزەر
 وی گایى دكرب ھەرچى حالە
 وی پرسى گۆتى كو ئەقە زەلامە

دى چن ب (زینا) بو پيسە مالان
 نك میرى حەلال دخوش وتیرن
 گەل غەیری كەسى دكەن زینایى.
 وی خرڤە كرىنە گورزەكا دار
 پەرگەندە ژحالی خو دمینیت
 دا بى ب سڤك گرانە بارە
 ئەقرەنگە شەپرزە دل كەسەر وی
 ئەو ھندە ژحالی خو ب ژانە
 وی خرڤە كرىنە زور ئەمانەت
 ئەو ھیژ دكەتن پتر بەلایى
 ئەو بارى ئەمانەتى ل جانى.
 وان جان دەزاب و دل ب كوڤان
 كو لیثە دكەن ب كەلبەتانان
 وان جان وجەگەر دگەل دئیشن
 دى ژیثە ب كەن ژئىك قەرارە
 ئەق كینە ب قى عەزاب و تالی
 ئەو نك دلى عالەمى نەجیبین
 وەعزان دى ب دەن بو میر و شاھان
 وەعزان دى ب دەن ب جانفیدایى
 دى سەررى ب بەن ژدین و ئیمان.
 گایەك چ مەزن ژوى دەھات دەر
 دا بچیتەقە ژورى لى مەحالە
 بى فایدە (د بیت مەزن كەلامە)

ئەو پاشى ژدل دبیت پەشیمان نا هیتشه قسه کو چۆ ژنه زمان.
 ئەو پاشى گەهین نوواله کا پان بایهک ژى دەهات چ خوش ل سەر جان
 بایهک چ تەزى ئوبیھنه کا خوش ئاوازهکى خوش کو جان بکەت گوش
 پیغه مبهرى گۆته خوش هه قاله ئەهه دنگه چیه چ ئەهه نوواله هه؟
 گۆتى: قه بهه شته ئەو ب گازی بۆ باره گه ها وى (کار سازی)
 یا دبیزى ئیلاهی پر عه طایى سەر وه عه ئى خو خودان وه فایى
 یا ره ب تو دبینى ئەهه چه وانم پر میرگ و کولیک و بوستانم
 من باغ و حه ديقه زور جوانن من ئاق و دمهراق گه له ک ره وانن
 مننهت ژته را کو چهن ته میزم ره ملامه ژمیسکه دور ژخیزم
 پر قه سر وسه را و کۆچک و دیوان پر تهخت و نشین و حۆر و ویلidan
 تهخت و قه نه په چ میز و کورسى خر سیم و زهرن چ یى دپرسى
 رائیخ و نشین حه ریر و ديبا^(۱) ئەهه دۆشهک و بالگه نه رم و زيبا
 حوللیت د جوان و نازک و خوش ئیسته برهق و سوندوسن چ ئارمۆش^(۲)
 ئەهه پیر ژچه کیت دور و مرارى سهد نهوعى دوان ب زهرنیگارى
 یا قوت و عه قیق^(۳) و دورر و مه رجان بهرداغ و مه سین و جام و فنجان
 ئەو باده دتازه وو دزیرین دۆهنده شهرا ب طه زى و شیرین
 ئاق و مه ی و شیر و هنگشینن پر له زهت و طام و دل حه بینن
 ته سنیم و ره حیق و سه له بیا له کافوره میزاج و زه نه بیا له^(۱)

(۱) نه قش و نیگار و خه ملاندن، سه حکه: ابن سیده، المخصص: ۳۸۸/۱،

(۲) حولله: زیر و جوانکاری، استبرق: ئارمیشى ستویر و ئبریسهمه، سه حکه: ابن الأثیر، مجد الدين، النهاية في غريب الحديث والأثر: ۴۷/۱، سوندوس: ديباجى نهم و ته نکه، سه حکه: الأزهري، تهذيب اللغة: ۱۰۶/۱۳،

(۳) بهرەكی سۆره میرۆکا ژى چیدکەن، ل یه مەنئ و لیقیت دهریا سپی هه یه، سه حکه: أحمد

موختار، معجم اللغة العربية المعاصرة: ۱۵۳۰/۲.

نایاب و عه‌جیبه‌ه‌وضی‌که‌وسەر هه‌م ساروسپی‌شرین‌چوشه‌که‌ر
 بی‌حه‌د ژطه‌عامی‌خۆش‌ومی‌وه سه‌د طام‌وبی‌هن‌ه‌زار ژشی‌وه
 دل‌هه‌رچی‌ب‌قی‌ت‌دحین‌وگافان له‌زه‌ت‌چ‌دقی‌ت‌دل‌ودو‌چاقان
 یا‌ره‌ب‌ته‌ه‌تۆقه‌دایمه‌تازه سه‌د‌هی‌شی‌ب‌که‌ی‌مه‌سه‌ره‌فرازه
 وه‌عدی‌کو‌ته‌دای‌ب‌من‌ب‌ده‌ی‌تۆ ئه‌ی‌چی‌ته‌قی‌ا‌خودی‌دکه‌ی‌تۆ
 باری‌وه‌ددا‌جه‌وابی‌جه‌ننه‌ت ((ئه‌ز‌پ‌که‌ره‌مم‌خودانی‌مننه‌ت
 من‌داته‌هه‌چی‌دبیت‌بوسلمان با‌قه‌ول‌وعه‌مه‌ل‌وی‌ئانی‌ئیمان
 ئیمان‌ب‌من‌ویه‌یه‌مبه‌ری‌ت‌من با‌وه‌ر‌ب‌کیتاب‌وده‌فته‌ری‌ت‌من
 به‌و‌روژی‌قیامه‌تی‌وی‌با‌وه‌ر کاری‌قه‌ده‌ری‌چ‌خیره‌گه‌ر‌شه‌ر
 با‌وه‌ر‌ب‌که‌تن‌مه‌له‌ک‌مه‌زۆرن عه‌بدن‌دموطیع‌وصاف‌چ‌نۆرن
 هه‌ر‌چی‌مه‌گو‌تی‌ب‌عیزز‌ونازه طاعه‌ت‌ب‌که‌تن‌جوان‌وتازه
 ئه‌مری‌مه‌ب‌که‌ت‌ژکا‌کلا‌جان نه‌شکینی‌ژمن‌خودۆد‌وپه‌رجان
 ئه‌وه‌هه‌رچی‌ب‌که‌ت‌ب‌دل‌سه‌فای‌ی بی‌ع‌وج‌ب‌وغ‌ورۆر‌وبی‌ریایی
 ئه‌و‌شیرکی‌نه‌که‌ت‌کو‌بی‌شه‌ری‌کم بۆ‌هه‌ردو‌جیه‌ان‌هه‌ئه‌ز‌مه‌لی‌کم
 هه‌ر‌چی‌کو‌ژدل‌ژمن‌ب‌ترسیت هه‌ر‌که‌س‌چ‌ب‌قی‌ت‌ژمن‌ب‌پرسیت
 ئی‌من‌وی‌دکه‌م‌ژه‌هه‌ر‌نه‌یاران ره‌حما‌خوب‌سه‌ر‌دکه‌م‌چو‌(۲)‌باران

(۱) ته‌سنیم: ئافه‌کا‌به‌ه‌شتی‌یه‌سه‌ر‌زۆر‌وقه‌سه‌ران‌دجیت، سه‌حه‌که: الجوه‌ری، الص‌حاح‌تاج‌اللغه:
 ۱۹۵۵ / ۵، ره‌حیق: ژناقین‌مه‌یا‌سه‌رمۆرا‌به‌ه‌شتی‌یه، سه‌حه‌که: ابن‌منظور، لسان‌العرب: ۱۱۴/۱۰،
 سه‌له‌بیل: کانیکا‌به‌ه‌شتی‌یه، سه‌حه‌که: الفراهیدی، العين: ۳۴۵/۷، کافۆر: تیقلی‌کات
 وته‌لحین‌دارقه‌سپی‌یه، سه‌حه‌که: ابن‌قتیبة‌الدینوری، غریب‌الحديث‌لابن‌قتیبة: ۲۴۷/۱،
 میزاج: هه‌ر‌شه‌راهه‌کا‌شرین‌وخۆش، سه‌حه‌که: ابن‌سیده، المحکم‌والمحیط‌الأعظم: ۳۰۶/۷.

(۲) ئانکۆ: وه‌کی، یان: هه‌ر‌وه‌کی.

ئەز دى ب دەمى چ يا وى داخواز   دل زينده دكهم ب عيززهت وناز
 هه چيى ب كهتن دگهل مه قهرزه   دهه قات وى جهزا ژفه ضلى فهرزه
 ههر كهس ب تهوه ككوله ل سهر من   ئەز بووى بهسم ب ناسى ههر من
 غه يري مه چونينه ئەز خودانم   سولطانى مهزن ب عيززوشانم
 ههر وه عدى مه دا وه فايه قينه   حوكمى مه ئەبه دچ رمد بو نينه
 رزگار دبتن كهسى ب ئيمان   ههر ئەز مهز نم خودانى فهرمان))
 الله كو وهدا جهوابى جهننهت   جهننهت گو: هزار ژيوته مننهت
 رازى مه كه لهك ژلوظفى كارى   مه منون مه بهسه فه خوش ديارى.
 پاشى دگهن نوواله كا كور   بيهنا وى نه خوش وگهرمه كا زور
 ئاوازه كى زور نه خوش ل جاني   هم گوتى هه فالى گهر نه زانى
 ئەف دهنگى جهه نه نه ما شه ديدة   داخواز وى ژخالقى مه جیده
 ئەفرنگه دبى ژى ئەهى خودايه   من تيركه ب وه عده ئى ته دايه
 ههر وهك مه دبىنى بويمه حازر   بهو ههفت طه به قييت تزي ژئاگر
 بهو پانىى و كويرى و كرىتى   بهو طوپوز وگورز ودوى^(۱) وپىتى
 پر قهيد و كه لامچه پر ژزنجير   پر دؤل ونووال و خه ندهك و بىر
 زه ققوم وضه ريعى كوم ل سهر كوم   غه سساق وحه ميمى كوم دبهر كوم^(۲)

(۱) ئانكو: كادى ودويكىل، ههر وهكى شوشى دايه نياسينى، بالاشمام آي الدخان واللفظ كردى وكذا (دوكل).

(۲) زه ققوم: دارهكا تاله زادى خه لكى جهه نه مى يه، سه حكه: أحمد موختار، معجم اللغة العربية المعاصرة: ۹۸۸/۲،

ضه ريع: شينكاتيه كا بىن نه خووش و كهسكه، ئەگهر هشك بو دبى ژنى: شبرق، سه حكه: ابن سيدة، المحكم والمحيط الأعظم: ۴۰۴/۱،

غه سساق: كيم وعده فا خه لكى جهه نه مى يه، سه حكه: ابن سيدة، المخصص: ۴۸۶/۱، حه ميم:

خوه وئارمق، سه حكه: الأزهرى، تهذيب اللغة: ۱۲/۴.

ئەو چەندى ل گەرميان ل جۆشن سەد ھەندە دتال ويين نەخۆشن
 يارەب تە ھو چيكرم نە شيرين كا وەعدەئى تۆل روژى گۆرين
 باری وە ددا جوابى جەھنەم: ھيچ غەم تە نەبى حەقى تە دى دەم
 ھا بۆتە كەسى نە دين وئيمان گوھدارى نە كرىيە ئەمرو فەرمان
 ھەرچى ب ھەوايى نەفسى مەغرور بەو كاقلا جیھانى بۆيە مەسرور
 ئەف شەرعى شەریف نە كرقە بۆلە دى وان دتەدا ب كەم مەلۆلە
 گەر زالمە گەر وى ھاريكارن سەر ژار وفەقىرى خورت وھارن
 دى حەق ب تەمامى ژى ستينم گەل وان كو گەلەك ب قەھر و كينم))
 دۆزەخ وە دبىژى ئەھى خودايە رازى مە بەسە مە ئەف عەطايە
 ئەو پاشى دچون ب شای وئونسە حەتتا دگەھينە (بەيتى قودسە).

٦. ديسا ريوايهتا بهيهقى

ههم بهيهقى يه دکهت ريوايهت يا رهب تو بوى ب كهى عينايهت
 يى گوتى (ئهبو سه عيدى) خوش كهس حينا كو (نهى) چو بهيتى مه قدهس
 گو: گازی كرى ل راسته باله ئيكي گو: ب وهسته من سوئاله
 من جاب نه ددا، ل لايى چهپ ههم يهك گازی مه كرب لهزدچين ئەم
 ناگه مه ژنهك دى قهد بلنده وى هه ل دكرينه دهست وزه نده
 چى زينه ته كا خودايى دايى وى جومله ل سهر هه بون ته بايى
 را وهسته گوتى بو ئيك ژيسيار هاقرى قه نه دا مه هه وهكى جار
 جبريلى گوتى: زه لامى پيشى ده لالائى جوى يا بودل ب ئيشى،
 يى دى يى فه لان بو خاچپه رستان ئەو هه ردو دخوار ونا درستان
 گهر دى ته ب دا جه و ابى وانه ئوممهت ته دبؤنه ئەو ب زانه،
 ئەو ژن كو ته دى چ پر جه ماله ئەو كا قله جي هانه سهر زه واله.
 ههم ديتى هه نهك خيوان وسوفره^(١) ئەو پان وسپى شه بهيهى به فره
 پر گوشتى كه لى ئو چه فر^(٢) وتازه نهى كهس ژى دخو نه كهس نيازه
 هنده كدى قريژى پيس وناپاك پر گوشتى گهنى ئو لاغهر ولاك^(١)

(١) خيوان وسوفره ئەو تهخت وميزه ئەوا زادى ل سهر دخون، ئەگهر زاد دانا سهر دبئژنى: مائيد، سه حكه: ابن مهراڻ العسكرى، معجم الفروق اللغوية = الفروق اللغوية بترتيب وزيادة (ص: ٤٤٢)، سوفره: ئەو خوارنه ئەوا بو مروقى ريشينگ ناماد دكهن، لى ئوكه ههر مه خسه د پى ئەو زادى به فره بو ميئانان، شوشى ژى ههر مه خسه د پى ئەقهيه، سه حكه: الجوهرى، الصحاح تاج اللغة و صحاح العربية: ٦٨٦/٢.

(٢) چه فر و جهور: زادى پر روين وقه لهوى.

جهمیا بونه سهر ههك زهلامه   ئەف گوشته دخوار گهلهك ب طامه
 جبریلی گوتی: تو فان نهناسی   ئەو نان دحهرام و دل دقاسی
 وان ئەو نه دخوار ههلاله ماله   دا بن ژحهرامه مالی پاله.
 هندهكدی مه دین دنیف جهفایی   ئەو زك دههولی چورهشكه^(٢) کایی
 پزگهنده شهبیهی دین وهارن   دی رابنهفه گیز وئهو نقارن^(٣)
 ئەو چهندی دکهن نهشین ههستن   دی بیژی دمهست وئهو نه مهستن
 حالی كو ژوان گهلهك پهريشان   ههه پرسى مه ئەو ژياری پرشان^(٤)
 سهرقهومهكی دی ئەوان گوزمركر   لومبۆری ئەوان لمیزی حیشر^(٥)
 وان ئاگر وپهل دخوار ب چهروان   دا خوون ول ژیر دهاته دمر وان
 وان جان وجههكهر دگهل دئیشان   ئەو حالی ل وان گهلهك پهريشان
 دیسا زههفالی كر سوئاله: ئەف حاله چیه بو هنده تاله؟
 گوتی: تو ب هیله وان لهئیمان   ئەو غهدرکهرن ل وان یهتیمان
 ئەو مالى ههبو ژوان دخوارن   ئەفرۆ دعهزابی لئهو دژارن
 ئەو باتی^(٦) خودان بکهن ب خوش حال   بی پرس و ترس ژوان دخون مال.
 دیسا دگههن هههك ژنانه   ئەو زیده ب ژان ژجهرگ و جانه
 ئەو بهو مهههكان ب بون قناره   ئەو چهن پی دشا بویین ههجاره
 وی گو: ئەفه کینه ئەهی برادهر   گو: حیزه ژنن ئەوئیت زیناکهر

(١) لاغهر ولاك: شل و خوار وسقهت.

(٢) جهال و خرايین کایی، تهلیسین مهزن.

(٣) نکارن، نهشین، ناتوانن، شیوازی لایی شنکالی یه.

(٤) ژیهیفا ههرمبی: (شان) هاتیه، ئانکو: خودان پل وپایه وبها وقهدر.

(٥) گوزمر: لی بون میضان، لمبۆر: لامتوره، لمیز: دفن، پۆز: كهپۆ، لوت.

(٦) ل شوینا، بهدهل.

٧. ريوایه‌تا بهیه‌قی

هه‌م بهیه‌قی یه دبێژی تازه یی گۆتی رهسۆلی مه‌ی ب نازه
من دیتی ل ئاسه‌مان هه‌ری ژۆر پال دابو خه‌لیلی بهیتی مه‌عمۆر
لاوچاك وخودان وه‌قاروسه‌نگین قه‌ومئ وی هه‌ك ل نك وی ره‌نگین
من گۆتی سه‌لام جه‌واب دداقه ناگه‌ه مه‌ دو فیرقه‌ دین دگا‌فه
فیرقه‌ك بو ژوان جلك كه‌ژ وپاك فیرقا دی جلك قریژی ناپاك
گۆتن مه‌ فه هه‌ردو ئومه‌تا ته‌ن ئه‌و په‌یره‌وی شه‌رع وسونه‌تا ته‌ن
له‌و بهیتی ده‌ما دچۆ مه‌ ژۆره‌ گه‌ل من بویه فیرقه‌یا ب نۆره
من كریبو نشیژ ووان ته‌مامی فیرقا دی ل ده‌رقه‌ مان ب عامی
ئه‌و له‌و نه‌ دچۆنه‌ ژور دگه‌ل ئه‌و ئه‌و چونكه‌ هه‌بون دبه‌دعه‌مه‌ل^(١) ئه‌و.

---

^(١) خودان کاری خراب.

٩. رېوايه تهك ژنه سى كورئ مالكى

هه م گوتى نه س ل زار په يه مبه ر من ديتى شه فا لي قايئ نه كبه ر
ناگه ه دمه شين دباغى جه نه ت جئ له زه ت و خو شيان و نيع مه ت
رؤ باره كئ پاك مه ديت و نادر ه لدا بول سه ر ره خيت وى چادر
خي شه ت نئ چ خي شه تن كت وجوت هن دورر و زه به ر جه دن چ ياقوت
بر بر مه ددين ژوان كناران طه يريت دجوان ب سه د نيگاران
رهنگى وى گه له ك سپى ئو نورين ئا فا وئ طه زى ئو صاف و شيرين
نسبه ت نييه شير و هنگشيني به و رهنگى سپى ئو به و شرينى
به رداغ و په ياله دور وى بئ قام يا ره ب توب دهى ژوى مه يه ك جام
چه ن تازه نه ئه و دو هن ته ميزن ياقوت و زوم و رردئ وئ خي زن
پرسى وى ژ (جبره ئيلى) نه نومر رؤيارئ ب نا فه گوتى (كهوسهر)
(كهوسهر) نه فه يه ژيوته مزگين (بارئ) ب ته دا دباغى رهنگين
جامه ك مه فه خوار ژوى چ جامه طامه ك مه دكر به لئ چ طامه
شيرين تره ئه و ژهنگشيني بي ن مسكه ب كامئ دل نه فينى.

١٠. رىوايه تا بهيههقى

ههم گۆتیه (بهيههقى) دسونهت فەرمان دکهتن رهسۆلى ئه کرم
 من (سیدره ئى مونتیهها) دى تازه یهک به لگى ژوی ب زان ب خووشی
 یهک کانى مه دى کو سه ئسه بيله یهک (کهوئهره) پر خووشی ونیعمهت
 ئه ز چۆمه شرین دنیشى کانى (بارى) ب مه کرج لوظف وباشی
 ئه ز پاشى دچۆمه نیف بههشته بالایی بنند ورۆیى تازه
 من گۆتى: تو پاکی گۆ شرین زار: نیشا مه ددان ژپاش جهه ننه م
 ئه و پر غه زه با خودایى قه ههار پویلا وبهران ب کهن دناقى
 چه ن پان ودریژه هنده کۆره من دیت و حوزن مه گه شته جانى
 یارهب ته فه قیر وژاره (طاهر) گه ل خویشک وبرا وخزم وياران
 گه ل هه رچى وهكى مه بویه ناخوش وان جومله ب رهحمه تا خو داپۆش.

(١) جوان و خشکۆک ورنه و دهلال، دهقهرا ئاکرى ب کارتینن.

١١. رىوايه تا ئيبين ماجه‌ى

هه‌م گوتىيه (ئيبنو ماجه‌ئى) پاڤ يى گوتى (ئنه‌س) ژيارى (لولاك)^(١)
 من ديتى ل سهر دهرى بهه‌شته يه‌ك خه ططى چ زهر نيگار و قشته
 من پرسى ژوى مه‌زن هه‌قالى: ئەه‌ف خه‌ططه چيه وه چاك وعاله؟
 مه‌علوم بى گوتى: ژبوته موژده (خىريه‌ك ب دهه‌ ئوقهر ب هه‌ژده)^(٢)
 من پرسى: ژبوچى (قهر) وه‌سانه خيكمه‌ت ژمه‌را مه‌گهر نيه‌انه
 وى گوتى: به‌ئى دبىت به‌له‌نگاز^(٣) سه‌رحال وه‌ه‌بون دچىت ب داخواز
 ئەمه‌ماچ كه‌سى دكه‌ت (قهران) ئەه‌و هيچ چاره نه‌مايه ئەه‌و بزان له‌و.
 خىره‌ك مه‌زنه‌ه برائى دىنى وى ده‌ست ب گرى ب جان ئەه‌قىنى
 ده‌ستى وى ب گرب مال وپاره هارى وى ب كه‌ خودى ته‌ ياره.

^(١) مه‌خسه‌د بى پىغه‌مبه‌ره (س)، ومركرتىيه ژفه‌رموژدا قودسى: (لولاك لولاك ما خلقت الأفلاك)،

ئانكو: كه‌ر تو نه‌باى مه‌ ئەه‌ف جيهان نه‌ددا، هن دبىژن ئەه‌ف نه‌ فه‌رموژده‌ك درسته، ئانكو: دانابه.

^(٢) ئەه‌ف فه‌رموژده هاتيه شه‌گوه‌ازتن ژ (أبو أمامة)، ده‌قى وى پىغه‌مبه‌رى (س) فه‌رموژيه: (دَخَلْتُ
 الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا الصَّدَقَةَ بِعَشْرِ وَالْقَرْضَ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ كَيْفَ صَارَتْ
 الصَّدَقَةُ بِعَشْرِ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ؟ قَالَ: لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ فِي يَدِ الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ وَالْقَرْضُ لِمَا
 يَقَعُ إِلَّا فِي يَدِ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ)، سه‌حه‌ك: أبو القاسم البغوي، جزء البغوي، ص ٦٦.

^(٣) ئانكو: دمروزه‌كه‌ر، ئەه‌وى دكه‌رىيت وپاران دخازىت، ئى شووشى ئەه‌ف په‌يشه‌ رونكريه و دبىژىت: "أبي

السائل بلغة أكراد السنجان، كتبه‌ه‌ه‌: ٢/٣/١٣٨١هـ."

١٢. رىوايه تا ترمى

زانى مه ژ (ترمى) شرىن كار
من دىتى (خه لىل) دباغى جه ننهت
ئهف باغ وبهه شته چهن دخوشن
ههركهس بو خودى زكرب خوینن
ههر چى بو پتر دكهت گودارى
نى زكرى خودى گه لهك ب خیره
نه یخاسمه ل قانه چار قسانه
(سویحان) ژ خودى كو چهن پهسنده
(ئهى چهن مهزنى)^(١) مه جان یه قینه.

فهرمان دكهتن رهسۆلى موختار
گو: باتى مه تۆ سه لامكه ئوممهت
پرزموق وصه فا وپر خرۆشن
دى دار ودره ختى بو ب چینن
نیعمهت دى پتر ب دهت وی بارى
خوزمه ی ل كهسى ب زكرى فییره
ئیکجار نى ل نك وی پر به هانه:
(حه مدا) وی دلان دگى پرى زینده

^(١) مه خسه د پى ئهف په یشه نه: (سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر)، ئهف فهرمۆده

بدهان رىوايه تا هاتیه فه گوهازتن، هه میزى خیرا وی یا مهزن مسۆكه ر دكهن.

١٣. رىوايه تهك ژخودانىن فهرمؤدهيان

ههم (ئههلى حهديس) دكهن رىوايهت وان بؤمه ژقاصدى هيدايهت
(بينه مبهرى) دا دئاسه مانى مازن مهلهكى وهكىلى جانى
ئهو هنده مهزن بو بهينى دؤ چاق بؤ هفتى هزار قويناغ ب چار گاق
ههر گاقى مهلهك ل نك وى مهئمور بهر دهستى دكهن ب قووهت وزور
دهفته روى ل پيش قهلهم ب دهستى كارى خو ب سهر دكهت درسته
ئهف تازه دبیت وچهن دژیتن، ئهف كهى دمريت وكؤ دجیتن.
ههم دى مهلهكهك ب گرى وزيمار بؤ حالى ئهوان كهسیت گونهكار
يه كدى ژمهلهك عه جيبى شانه نيشت ئاگره نيشت به فر گيانه
بيحه دوى مهلهك ل چان وخواران غافل نه ژزكرى حهق چ جاران
ئهى صانعى پر جهلال وقادر ئهى پيکشه كرن ته به فر وئاگر
عه بدیت خو وه ساكرن موسه خخهر سهر طاعت وسوننه تا په يه مبهر.

١٥.١٤. دو ريوايهت ژكوري عهباسي

(ئه نواره) دبیژی پر مه طالب گوت (بولحه سه نی) وی بابه (غالب)
 زار (ئینو سهبع) دنیف وی نامه مه شهۆره (شیفا صدور)^(١) ته مامه
 دۆ تازه هه دیس ژ (ئین و عهباس) ئه و پا که سه حابی یی خودی ناس
 پاشی کو دکر شرین زمانه سه ره مه بحه سی ئه ف سه فه ره به یانه
 فه رمان دکه تن ره سۆلی پر نۆر ئه ز پاشی کو چۆمه (بهیتی مه عمۆر)
 من قه صده ژیهه ل ب چم ب ته عجیل من دی کو قه ما جه نابی (جبریل)
 من گو: تو چه وا ب جی دهیلی دوستی خو دقی مه کانئ عیلی^(٢)
 وی گوئی: قه سه م ب . لا مکانی هه ر یه ک ژمه هه ددی خو دزانی
 گه ر تی ب په رم دقی مه قامی من په ر دسوژن ب نۆر ته مامی
 پیغه مبه ری گوئی: ئه ی برایه حاجه ت ته چیه ل نک خودایه
 گو: بۆمه ب که ره جا ومه هدر^(٣) ئزنا مه ب ده ت درۆژی مه حشه ره
 وی رۆژی ب بم دخمه تی تو سه ر جسرو پیری بو ئومه تی تو
 ئه ز هه ر دو په ریت خو چاک بکه م پان ئومه ت ته ل سه ر ب چیت ب ره هوان
 (پیغه مبه ری) گو: گو تن: ب بۆره ئه ز هاته مه نقۆ کرن دنۆره
 ئه ز هه فتی هزار حیجاب ب ده فته ره هه ر یه ک نه وه کی ئه وادی چوم دهر
 تا گه شته یه ک مه قامی ئه قراز نه ی ئنس ومه له ک چ ده نگ وئاواز

(١) (شفاء الصدور)، دبابه تی: زهد ورفائق، یا: أبي محمد عبد الرحمن بن محمد بن عتاب

الأندلسي المتوفى سنة ٥٢٠، الباباني البغدادي، إيضاح المكنون: ٥٠/٤.

(٢) سئکا په یفا عه رمبی (عالی) یه، جهی بهرز وبلند.

(٣) هیفیکاری، یی دناقهه را دوواندا هاریکاریی بکه ت، دهۆزانا کوردیا ئایینیدا زۆر بکاره اتیه.

دەر حال مه سههم گههشته جانی دهنگهك مه گولئ بو لهو مهكانی
 وهك دهنگئ (ئه بۆیه كر) ته مامه راوهسته گوتئ دئهفه مه قامه
 هندهك ژنه نایئ حهق ب بیژه قئ كافی خودئ دكهت نخیژه
 ئهز مامه عهجهب دیاری خیره ئایال مه پیش گههشته ئیره،
 ناگه مه نیدا ژشاهی ئه كبهر وهر هیقه تو چیترین پهیه مبهر
 وهر هیقه تو ئه ی حه بیبئ (ئه حمهد) نیزیك مه ب به تو ئه ی (محمد)
 نیزیك خو كرم وهكئ دقورئان قئ به حسی شرین دكهت ب تبیان
 نیزیك بومه ئهز ژبی مهكانی نیزیكتری دۆ سه ریئت كشانئ
 وی پرسئ ژمن ب خوش خیطابه، تا قهت مه نه مال سه ره جهوابه
 ناگه مه گولئ بو دهنگ وئاواز وهك دهنگئ (ئه بۆیه كر) مه هه مران
 راوهسته خودئ دكهت نخیژه ئهز مامه عهجهب ژوی نه بیژه
 ئه قیاری وبرا ئو چاكه میره ئایال مه پیش گههشته ئیره
 هه م من بو گومان دقه لبی جاری ما پیتقی یئ نخیژه (بارئ)
 وی گوتئ: ئه یا حه بیبئ سه نگین پاشا هه ئهزم غه نیی وزه نگین
 كو دئ بی نخیژ ب كه م ژبو كهس من كاری نخیژئ ره حمه ته وبهس
 {سوبحانی} دبیم بلندی شانم سولطان وخودانی دۆ جیهانم
 حهزكه ی تو قئ ئایه تی ب خوینه: {ره بیئ ته ئه وه ره حم به رینه
 گه ل هنگو ره حم دكهت ب ئیعزاز با جومله مه لهك ژوی ب داخواز
 دا هنگوب هینته دهر ژتاری بو نۆر وپه رستنا وی بارئ} (1)
 ئه م ما ژكه لامئ یاری غاره صه برئ ته ب وی ده یئت دیاره
 هون هه ردو ژیهك قورئ مه دانه ئه و صه برئ ته یه ددۆ جیهانه

(1) مه خسه د بئ ئایهتا قورئانا پیروز: (هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا)، سورة الأحزاب: ٤٣.

وهك دهنگى وى يهك مهلهك مه ئانى
 تا نكه ته نه مینی ترس وهه بیهت
 (مؤسا) كومه دى دسه همی مایه
 من گۆتى: چیه ته ئهوب دهستی
 هه بیهت وى نه مینی نیف فوئاده
 وى پاشى دگوت ب ریژ وته بجیل
 من گۆ: تو دزانی ئه ی خودایه
 ئه م ما بو كه سی تو چاك قیایى
 هه م یهك ژریوایه تا وى شیرین
 ژیهه ل مه دچین شرین رهوانه
 حه تا دگه هینه ژیر حیجابه
 گۆت نه وهكى نه گۆتى (جبریل)
 دهر حال وى دگۆ: خودایه ئه كه بهر
 وى گاقى ژیهه ده برمه ژۆره
 وى گۆ: هه ره پیش تو ئه ی (محمد)
 تا ئه م دگه هین حیجابى ئانى
 هه م تازه هه ژاندى گۆتى هون كین
 ها بۆته (محمدی) په یه م بهر
 دهستی خو ژیهه ده ئى دمرانى
 ئه قهرنگه دچوم حیجاب حیجابه
 پینسه د سه نه هه ر یه كى دئه ستۆر
 وهك دهنگى وى یهك مهلهك مه ئانى
 تا تازه فه هم ب كه ی ژحه زرته
 صه برى وى هه بۆب ئه و (عه صا) یه
 تا صه برى دلى وى بیته درستی
 دا فه همى ب كه ت ته مام مراده
 پا كانى سوئالى یارى (جبریل)
 وى گۆ: مه قه بۆله ئه و ره جایه
 ئه و گه ل ته بویه ب جانفیدایى.
 فه رمان دكه تن ره سۆلى نۆرین
 (جبریل) مه ل دوى ده یته جوانه
 پیچه ك دهه ژینى ئه ق جه نابه
 ها بۆته (محمدی) عه ره ب جیل
 ده ستى خو ژیهه ده ئى ئینا دهر
 پینسه د ب مه سافه سال ستۆره
 ژیهه ل مه دچین ب له زج بیحه د
 لؤلؤ⁽¹⁾ بوچ قه د شرین ب جانى
 گۆ: صاحبه ی په رده یا دزیرین
 ده عوه تلیه ئه و ژشاهى ئه كه بهر
 وهك به رقى برم بو ئه و مه كانى
 تا حه فتى حیجاب مه كر حیسابه
 (ره فره ف)⁽²⁾ بومه ئانى له و سه رى ژۆر

(1) مه خسه د پى لؤلؤنه، ئه و مۆرى پین جان وگرانه ها.

(2) رانیخاكا پانا پیرۆزا كه سكه، سه حكه: تفسیر مجاهد، ص ۶۲۵.

(رهفرهف) خو بیساطه کاج کهسکه
 تا گه شتمه (عهرشى) ههر دگافه
 ههر چى کونهدیتى ئەو نزانى
 پهشکهک مه ژى کهفته سهر زمانم
 من دل بو تژی صهفا ونۆره
 یارهب چ سهرایه ئەفچ دیوان
 سهردارى روسول ئەمینى رازه
 وهستایى ل سهر بیساطى ئونسى
 گهل یهکدى کرن گهلهک خیطابه
 یارى ب رهجا و دادخووازی
 یارهب چ بلنده ئەفمه قامه
 رازیمه گهلهک ژبۆته مهنۆن
 تهنايى خودى توبى ههفالى
 عهبدى ته ئەزم دئه مر وهفرمان
 ئەز سهروى دچوم شىبى بریسکه
 تشتهک چ مهزن مه دى ب چاقه
 وهصفیت وى نهکارى هیچ زمانى
 خوشتر ژوى تشتهکى نزانم
 نیشا مه ددان عولۆم چ زۆره.
 خه للاقى هه مۆ جیهانه سولطان
 سهر عهرشى خودى ب عیزز و نازه
 دلزینده ب جلوه گاهى قودسى⁽¹⁾
 لائىق ب مه قامى دۆ جه نابه
 (بارى) ب عهطا و دلنه ووازی
 ئەف بههره ژعالمى ته دامه
 ئەى خالقى بى مهکان و بى چۆن
 مازن صیفه تى تو . ذولجه لالى
 ئەى ناقى تهیه شىفا و دمرمان.

(1) جهى پیرۆزى حوزۆر وشوهۆدا بارى تهعالا .

پشکا دووی

موعجیزه و نیشانیٔ پیغمبهراتیا محمدی
(سلاقیٔ خودی ل سهرین)

بنافی خودی مەزن و دلۆفان

سۆبھان ژتە ئەھى خودایى ئەكەبەر
 ئەھى خالقى پز جەلال وھیممەت
 عالی صیفەتى بلندی شانى
 ئەھى رەحم و کەرەم تە بى حسابە
 دانا تە جیھان ژبو فەنايى
 ئەف خەلكە تە دایە پز نیظامە
 جینن و بەشەر و مەلەك سەراسەر
 زیدە ژھەمان بەشەر بژارە
 دانی ب کەرەم تە عەقل وھۆشە
 بو وان تە فریکرن پەیەمبەر
 دینی خو تە کربەیان ب وانە
 ئەف تشتە جەلالە ئەف حەرامە ئەو
 ئەف ریکە درست و راست و عالیە
 ئەف دەرگەھى جەننەت و رضایى
 ئەف کەرخە ب رەنج و ئیش و پز خەم
 سەر رشتە پەیەمبەران بو (ئادەم)
 بى پەردە کەرن پەیەمبەرى وان
 جەن حەمد و ئە نا ژبو تە یەكسەر
 وەھى صانعى پز کەمال و حیکمەت
 بیحەد مەزنى ئوبى مەکانى
 وەھى چەن تە شەدید و تال عەزابە
 جەننەت تە کرى جەھى بەقايى
 عەرش و فەلەك و زەمین تەمامە
 مەجبور تە کەرن ب ئەمرى یەكسەر
 مازن تە کەرن ب حەفظ و یارە
 بیحەد تە ژنیعمەتیّت دھۆشە
 ھەر ئوممەتى یەك چرایى ئەنومر
 ئەف کارە درستە ئەف زیانە
 ئەف خیرە ئەف قادى شەر نە کام ئەو
 ئەف کەرخە⁽¹⁾ شەقاوت و ضەلالە
 خوشیا ئەبەدى ب حەق لیقایى
 باعث ب نەخۆشى یا جەھەننەم.
 حەتتا دگەھیتە شاھى (خاتەم)
 با ھەرچى کو ھاتە سەرسەرى وان

(1) نانکۆ: ئەف رەخ و لایە.

تۆبۆیی بو وان ب هاریکاره نادیده گهلهك عهجهب نیشانه
 چهن موعجیزه دانه وان بزاره ههر ئیکی ب پیتقی زهمانه.
 (ئادهم) ته ب ری بو ژورمه قامه (ئهسماء) ته نیشا وی دان ته مامه
 ژوری مهلهکان ب عیزز و نازه فهضلا وی ته کر بهیان وتازه
 لهورا کو ته کر ژوانشه پسیار یه کسه ر دکرن ب جهله ئیقرار
 (ئادهم) کو دکر بهیان بو وان ئەو سوبحان ژته گۆتی وان هه مان ئەو
 ئەق چهنده خودی مه قهت نه زانی ئەه عالمی تۆ بلندی شانی
 ههروه کو ته دایی فهضل و جاهه بو جومله مهلهك ب سهجده گاهه.
 طووفان ته ددا بو خاتری (نوح) پی خه ندقی کافرئ سیهه رۆج
 چی کر وی گهمی ب خر خه باتی چی گهل وی هه مو دچون نه جاتی
 ئاگر ته دکر یه خو ش و ساره سه ر خاتری (ئیبراهیمی) یاره
 فهضلا ته پره ب (کور خه لیلی) ئەو فیدیه ته دابو (ئیسمه عیلی)
 (مؤسا) ب عه صا وده ستی نۆرین دمیریا ته بو کر ب راهی بۆرین
 ضه ربهك ب عه صا ده ما وی دانی دمر بون ژبه ری دوا زده کانی
 ئاسن ته نه رم دکر بو (داود) کو ژتی ته ب بایی (عاد) ژبو (هؤد)
 چهن تشتی مه زن ته دان (سوله یمان) بهر نه مرئ وی کر ته با ب فه رمان
 (یونس) ته خلاس دکر ژماسی (یه عقۆبی) بیناهی لهو کراسی
 (یوسف) {ته} ⁽¹⁾ دکر ژه لله قورتار بۆرهان ته نیشاوی دا بو هشیار
 (ئهیوب) ته ژپاشی چهن دی سالان گهل چهن دی به لا وئیش و نالان
 ئەو چیبی یه فه ب ئاقه کا سار ساخ بۆقه گیانی وی وه کی جار
 وه ستان دی بو (یوشه عی) ته خورشید (ئدریس) ته بره مه قامی ته مجید

(1) ئەق (ته) ژزیده هیا مهیه.

(عیسا)یی ته دانئ چهن عهجهبکار ساخرهقه ب تو مری وی چهن جار
سهر گۆر و به رهص وی دهست دمالی چیبۆنه ب ئزنی . ذوالجه لالی.
خاسما ب رهسوئی خوی (محمد) چهن موعجیزه نی ته دانئ بیحهه
نیشانئ پهیه مبهری نه یه کسهه دل موردهیه چی نه ئینی باوهر
نیشانئ نوبوو هتا وی زۆرن کوم کرنئ هه مان ژکار مه دۆرن
نی (شیخی زمه خشهری) دبئیژی: رهحما خو خودئ بسهر ب ریژی
ئهو نهوعه خهوارقییت دیاره گهشتینه ژمارئ یهک هزاره
گه ریاری بی خودئ ب هاریکاری چهندهک دی ب بیم ب یادگاری.

أ. نمۇنەك ژموجیزاتین ئەسمانی

۱. نە خوندەواریا وی

پێغەمبەری مەهی رەسوڵی عالەم سەرداری پەییەمبەران و خاتەم
مەعلوم وەکی رۆژی رۆن دیارە (ئوممی) بویەقین نە خوندەوارە
نەهی خوندی ئەلیف نە سین و شینە نەهی زانی حەرف ژشەرە و دینە
قەومی وی ب چان و خواری (مەککە) هەم ئەو ژێ نەخوندەوار نە شەککە
مازن بول نیشتی وان شرین کار نەهی کربو سەفەر بو عیلمی یەکجار
(ئنجیلە) ئەگەر (زەبۆر) و (تەورات) نەهی زانی ژوان چ سیفر و ئایات
عومری وی ل چاری تا ب چل سال قەومی وی ددیت وی کار و ئەحوال.
نیشمیرە ئەگەر خو نەو جوان بو هەر دەم ل چەل و جیا ششان بو
گەه کاسبە ئەو دکاری ژینە گەه تاجرە لی کو چەن ئەمینە
جارەك دو ئەگەر چو (شام) ژجانی کاروانی بو وان هەمان دزانی
گەر ئەو بو خودان ژن و عیالە حالی وی هەمان ددیت چ حالە
گەر ئەو هەمو روژ دچۆنە نادى وان شعر دگون ب کەیف و شادی
یەکجار نەچو نک ئەوان یەقینە نەهی خوتبە دکۆنە شعر خوینە
ناگەه وی عومر بو چل تەمامە ئەو بۆیە خەطیبی خەر ئەنامە
وەك بەحرى عیلم تزی ژمەوجە هەر چی ژێ خەبەر ددەت چ قەنجە
سەیری کە ژعلمی ئەو چەوانە ناقتی وی تزی کورەى جیهانە
تا دوینی چەوا نەزان ب ئەخبار ئەقروکە چەوا بو گەنجی ئەسرار
چل سال بو چەوا دبیتزی لاله ئەقروکە ژنوطقی بی میثالە
ئەق عیلمە و و ئەق کەمال و حکمەت ئەق دینە ب ئەق نيزام و حیشمەت

ئەق ھندە قیصەص زەمانی چۆیی ئەق ھندە خەبەر کو هیژنەبۆیی
نیشانە بەلی گەلەك دیارە نە ی تاقتی کەس نەخوندەوارە
بەلکی ژخودایی عالمەمین ئەو خەروەحیە ژبۆوی هات یەقین ئەو
هەر کەس ب هەمان نە ئینی ئیمان وەر بیژی: ب نۆرە بەس تو (قورئان).

٢. قورئانا پر هنر و ناسکرا

ئیکیدی پهیه مبهری مه نیشان (قورئانه) ئەوا عەزیم ویرشان
 بی شهک قورمشی دوی زهمانی مهشهور بونه پر فهصیح زمانی
 ئەهلی قسه وو زمان رهوان بون گۆینده^(١) ب خوتبه وو بهیان بون
 ئەزمانی عه ره ب جوان دزانی با نوکته^(٢) وو ره مزو با مهعانی
 ئەصحابی فهصاحت و به لاغته بو فهننی زمان خودان صیاغته
 ئوستادی که لامی شعر و مه نشور چهن شاعر و چهن فهصیح دمه شهوور
 ئەمثالی (وه لیدی) باب (موغیره) وهک (عوتبه) (ره بیعه) باب شه هیره
 پیغه مبهری چهن دگۆته وانه (قورئان) ژخودایی ئاسه مانه
 بی میثله که لامی خوی قه دیمه ئەو که نجی عولۆمه زور عەزیمه
 نهی هددی منه نه هددی ههر کهس ئەف نه زم و بهیان وشه رعی . ئەقه دس
 گهر خرڤه ب بن چ ئینس و جانه شبهی وی نه شین ب کهن به یانه .
 چهن جاری دگوت ب زاری قورئان: (گهر هنگو ب وی چو ئیمان)
 قورئان عه ره بی زمانه مه علوم (چهن شاعر و پر زمان ب کهن کوم)
 وان خودپه سنان فهصیح زمانان ئه ربابی به لاغته و به یانان
 (گهر هون هه مییان دخو دینن یهک سوره تی وهک وی بۆمه بینن
 گهر هون نه شیان و- هون نه شین ههر) هون چاکه ب کهن یه قین و باومر

(١) نانکو: گوهدار، ئەوی جوان گوهدیر بیت.

(٢) نانکو: نهینی و بیزانین پر مفا .

لازم نییه ئەهف عیناد وکینه (هنگو دگريت خودی یه قینه
هون لازمه ژێ گه لهك ب ترسن) سهرهاتی یی قهومی چوی ب پرسن
(حازر کرییه وی ئاگرهك هار بۆ جوملهئی کافریت دبه دکار).
ههر کهس ب صهفائی دل ب بینیت قی موعجیزهئی جوان ب خوینیت
دی زانی ئهوان صه نه مپه رستان سهر دینی خو ئه و درشت و چوستان^(۱)
ئه وه هنده خودان عیناد وکینان دهر حه ققی ره سوئی شهرع و دینان
وان هنده سهول ددان ب ههر حال قانع وی ب کهن ب جاه ئه گهر مال
تا (لات) و (هوبه ل) نه بن نکۆ^(۲) سهر ئه و دینی کهفن نه بیه ته کهر کهر
گهر وان هه بیا دجان شیانه ئەهف شۆله تنی ب سهر زمانه
نه ی عیلمه نه صنعت ونه قوووت نه ی کارهکی هن عه جیب ب دیققهت
ئه و بون ژزمان ل ژور مه قامی ئه و بون ژعه قل عه قل ته مامی
چه ن مه زنه عه شیر و به گله ر و میر چه ن پیری خودانی رای و ته دبیر
وان چه ن دکر ن هه روز مه شۆرهت گهر ئه و دشیان ب ئیک ژسۆرهت
وان دهست نه ددا ب تیر و شیران وان خون نه دریت ژجان و پیران
شۆلهك ب زمان ب بیت . مویه سسه ر حاجهت نیه گورز و شیر و خه نجه ر.
چی فکری ب کهت ب هوشیاری قی موعجیزهئی ب کهت گوداری
یهك موعجیزه بی میثاله ئه که به ر نیشانی نوبوو هتا په یه مبه ر
مه علومه ل لاییی هوشیاران حهتتا خول نک ئه وان نه یاران
وان تازه دناسی راست گوویه قهت ژێ نه دی خواریی و دروویه
وی گوته ئه وان ب زاری قورئان تا قهت وه نییه ب کاری قورئان

(۱) رشت و چوست ئانکۆ: پهیت و بربزاڤ.

(۲) نقۆ، نزم، سه ر شۆر.

چەن سەعیی ب کەن هەتا ب مینن
 پشتا وی ئەگەر گەرم نەبایە
 ئەو نە ی دشییا ب ئاشکاری
 هەر چەندی زەلام خودان کەمالە
 نابیژی ئەگەر خو هۆشیارە
 ما کی ژبەشەر یەقین دزانى
 چەن جینن وبەشەر ب کەن خەباتە
 گەر ئەق قسە نە ی ژشاهی ئەکبەر
 نە یخاسمە رەسۆلی پاکى موختار
 نیف قەومی وە پەر عیناد و بەدناق
 گەر ئەو دشیان ب تازە رەنگە
 یەک روژی پەیه مبهری ئەنامى
 جەمیانە قورەیشی چەن د(نادى)
 بو(عوتبە کوړی رەبیعە) حازر
 گو: ئەز دى ب چم بونک (محمد)
 ئەو بەلکی ژدین مە واز ب هینی
 چو گوته رەسۆلی نازدارە
 وی گو: (چ ل نک تە هە ی ب بیژە)
 گو: چی تە دقئ ژمن ب خوازە
 گەر دى تە ب قئ ژزیر و مالى
 وەردى {تە} (۱) دقئ ببی ب میرسەر

یەک سۆرەتى هون نەشین ب هینن
 ئەق موعجیزە بەس ل نک خودایە
 قئ گوئى ب کەت دنیف نە یاری
 سەر کاری خو نک خوبى میثالە
 وەک کاری مە کەس نەشیت چ جارە
 وەک کاری وی کەس ئەبەد نەتانى (۱)
 وەک پیشەئى من ژوان نەهاتە
 نا بیژی کەسى عەقل تژی سەر
 سەر دەفتەرى عاقلان و هشیار
 داخدارى شکاندنا وی هەر گاق
 ما وان کو دکر جیدال وجەنگە؟
 تەها بود مسجد الحرامى
 دل کول هەمو بەر رەسۆلى هادی
 زاناب کەلامى سحر و شاعر
 چەن مەطلەبەکان ژبو دکەم عەد
 دلخوش دى بزین ب دل ئەقینى
 چەن تشت ژتەرا دکەم ژمارە
 داخا ددلى {خو} (۲) چاک ب ریژە
 دى دەینە تە هەر چی تۆ نیازە
 دى دەینە تە ئەم ژدل حەلالى
 ئەم خەر ژتەرا دبین ئەمربەر

(۱) نانکۆ: ناتوانى، نەشینی، نکارى.

(۲) پەيشا (خۆ) ژزیدەهیا مەیه، ديارە ژبیر چۆیه.

پيغهمبهرى گو: (خلاس ته گوفتار
 وی تازه ب لهجه و وپه سندی
 عوتبه) ب دل و بگوه دکهت گوش
 هتتا دگههشته سهجده ئایهت
 گوئی: (خو جوان ته کر گواری
 وی گوئی: بهئی ب گوشى جانی
 گه ریاقه بو (نادی) پر هه قاله
 وی گوئی ب کهن ژمنقه باوهر
 هوستامه ژدل ب شعری شاعر
 من دینه ژکاهنیت زهمانه
 ئه ی جومله قورهیشی یان ته مامی
 ئەز سویندی دخوم ب ناقى . الله
 وی بۆمه فهخوندى ئیک ژسۆرهت
 گو: (ئەزدی ب دم و ترس وئیندار
 کو (عاد) و (شه مؤد) برن فه نایى)
 گاڤا کو گههشته قى کهلامى
 ئەم خزمى تهیین ژئیک عه شیرین
 مه علۆمه گه لی قورهیشی و یار
 من کهفته دلی ترس تژی جان
 جاره کدی (وه لیدی باب موغیره)
 وی گوته رهسۆلی ناقه شیرینه

ویجا تو ژمن ب مینه گوهدار)
 سهر سۆرهتی (فصالت) بو خوندى
 مهدهوش ژئهوی کهلامى وهی خوش
 چۆ سهجدی پهیه مبهری هیدایهت
 ئه ی بابى وه لیدی) هوشیاری
 سهر کارى خوبه تو وهك دزانی
 ئه ی (بابى وه لیدی) حال چ حاله
 گوه لی بو مه ژى کهلامى شه کهر
 زانامه ب نرمه نرمى ساحر
 والله . نه ئه وچ ئیک ژوانه
 بهردهن ژیه رهۆکی قى زهلامى
 ئه و دی بی ب سهرفران و پیر جاه
 تا گهشته قسهك ب ترس وهه یبهت
 یهك باو وبرویسكى تیژ و دوژوار
 عیبهت ب گرن ژهوش و رایى
 من تازه دگرت دهقی زهلامى
 نهرین ژمه تو نه که ی نه شیرین
 نابیژی درۆقه شه خصه یه کجار
 خالق ب دهتن مه قههره کا پان.
 یهك بویه فه صیح زمان و ییره
 قورئانى ههك بو من ب خوینه

(1) پهیضا (ته) ژزندههیا مهیه، دیاره ژبیر چۆیه.

پيغه مبهري هاتي بو هيدايهت
 (الله) ه تهمر دكهت ب ئي حسان
 گهل خزم وكهسان گلهك ب چاكي
 ههر كاري حهرام و غهدر وهاره
 نايهت كو بو وي جوان فه خوندي
 جاره كدي گوتي بو من ب خوينه
 وي گافي وهليدي خواري سوينده:
 شيرينه به لي ژدل جوانه
 چو گوته قورهيشي ييت دكافر
 وي بومه فه خوندي ئيك ژنايهت
 وي ژيري ب طه رح و طايي تهر بو
 نه فه نه زمه نه كاري جينن و ئينسه
 نه فه گوته دچيته ژور مه قامي
 القصه . چ پر كه ماله قورئان
 سهنگينه گلهك ژدل شرينه
 قانون وشه ريعه تي خودايه
 بو چه ندي به شهر دههر زه مانان
 پر علم و حيكه م پري ژنه سرار
 تا مايه ب جانقه نه فه جيهان پيير
 نه زما وي فه صييح و عاله غايهت
 چهن شاعر ولاوژه بيژر⁽¹⁾ بژاره

(1) ئستران بيژر، لافزه بيژر، ب دهفوكا ههركييان ئينايه.

وان چەن دكرن ب جان خەباتە
هەل هنگی هەتا ب قی زەمانی
دی هەروە بی تا جیهان دەینی
سەیریكە هزار هزار كیتابان
یەك سۆرەتی كورت ژوان نەهاتە
میثلی وی بەلی چ كەس نەئانی
شبهی وی ئەبەد چ كەس نەدینی
شعریت دجوان وپان خیگابان
كائیكى دینی ناڤهەمانه
نیزیكى قه . معجزالبیانه.

٣. شەقبۇنا ھەيشى

پيغەمبەر ونۆرى خەرنەنامى
 يەك شەقبۇد . مسجد الحرام . ى
 رۆيى ى چو مە^(١) تەمام ونۆرىن
 خولقى ى وەكى رويى ى شيرين
 يەك ھەيشە شەقى كو مە تەمامە
 گەل سەيرى فەلەك ل ژور مەقامە
 ئاگە نە ژكار وبارى حەق ئەو
 نا زانى ژبۆرەسۆلى ئەنومر
 دى ئەف شەفە ئەو ب بىتە شەق ئەو
 ئەو ئەف شەفە دى چ بەھرمومر بى
 دەر خدمەتى سەرورمى بەشەر بى
 جەميانە ژموشركيت دمەشھۆر
 وان كەچ نەزەريت ب جان ودل كۆر
 وەك پيرە (وەليدى باب موغيرە)
 (بۆجەھلى ھيشامى) جان حەقيرە
 وەك (ئەسودى موططە لب) سىيەھكار
 (نەضرى كورپى حارثى) غەرەزدار
 (عاصى كورپى وانىلى) مرارە
 ئەمثالى دوان گەلەك بژارە
 گۆتن ب رەسۆلى ئينس و جان ئەو
 داخوازە ژتە مە يەك نیشان ئەو
 گەر راستە خودى تو داى پەيەمبەر
 ھەيشى ژمەرا ب گيرە دۆ كەر،
 ى رۆ كەرە دەرگەھى مرادان
 ئەف موعجيزە وان ژمن مەرامە
 ئەى دادرەسى خودانى دادان
 گەر من ب تەيە فە كارى دەعوەت
 ئەو مەزنە قورەيشى يان ھەمانە
 تاقەت كى ھەيە گۆتن ژجانى
 تەئسىرى ب كەت دئاسەمانى؟

(١) وەكى ھەيشى.

نى مه‌پله‌بى وى ژشاهى حه‌ق بو و ئه‌و ماهه‌ب قودرمتا وى شه‌ق بو
 وان ديتى هه‌مان ب چاقى سه‌ر ئه‌و و ئه‌و ماهه‌ ته‌مامه‌ بوى دو كه‌ر ئه‌و
 وان ديتى (حيرا) ل به‌ينى دو كه‌ر و وى گافى دگوته‌ وان په‌يه‌مبه‌ر:
 خو‌ئه‌نگوب چاقى سه‌ر دبىنن (ويجا ژمه‌ شه‌هددمر ب ميينن)
 باومر پى ب كه‌ن فه‌ تازه‌ نيشان هون باشه‌ ب كه‌ن قه‌بولى ئيمان
 من بووه‌ دقى كه‌مال وخوشى خيرا دو جيهان ب عه‌يشى نوشى
 قى دىنى كه‌سى نه‌كه‌ت قه‌بو له‌ دى بيت دجه‌ه‌ننه‌مى مه‌لولة
 ئه‌و كوومه‌ قوره‌يشى بون به‌لا فه‌ وان طارى دليت دكور ژچاقه‌
 هه‌يرينه‌ ژقى مه‌زن نيشانى وان كوفر وعيناد تژى ژجانى
 وان ئيكدى {گوتن كو} ⁽¹⁾ هه‌ر دحينه‌ ئه‌ق ره‌نگه‌ سحر مه‌ قه‌ت نه‌دينه‌
 هندان وه‌ دگو ژه‌وشياران هه‌ده‌ك هه‌يه‌ سحرى سحركاران
 كه‌روى ژمه‌ كرى سحر وحي له‌ نا تانى ⁽²⁾ ب كه‌ت ژخر قه‌بيله‌
 ريڤينگى ده‌ين ب كه‌ن ژى پسيار كاروانى وئه‌هلى چول وري وبار
 كه‌رپانه‌فه‌ چهن ژكارموانان ئه‌هلى مه‌كه‌هلى ژدور مه‌كانان
 پسيار ژى كرن ژماهى دو شه‌ق گوتن: مه‌ ديه‌ ب چاق. موحه‌قه‌ق.
 چهنان ژصه‌حابه‌ پر ديرايه‌ت قى موعجيزه‌ئى دكه‌ن ريوايه‌ت
 چهن راوى چ (موسلم) و(بوخارى) ره‌حه‌ت ژمه‌ وو ژوان ب بارى.

(1) ژژيده‌هيا مه‌يه‌.

(2) نه‌شيت، نكاريت.

٤ . کیریوون و فه گه ریا نا روژی بو پیغه مبهری ژئاقابونی

یه کدی ژنیشان ره سۆلی دینی گه ریا فه ژبو وی روژی هه قینی
 (شیخی طه به رانی) نهو دبیژی: ره ما خو خودی ب سه رب ریژی
 یا گۆتی ژنه ک سه حابه دل نۆر (ئه سمایه کچا عومه یسی) مه شهۆر
 روژه ک بو (نه بی) ل خاکێ (خه یبه ر)^(١) سه ر دانی بو کۆشی یاری (حه یده ر)
 مه شغول ب وه حی بو داته خواره تا روژ بو نیهان ل خر دیاره
 گاڤا کو خلاس بو وه حی وته نزیل وی گۆته (عه لی) ب قه در وته بجیل:
 (ئایا ته کری نخیژی ئیشار)؟ وی گۆتی: نه ئه ی ته ئه ز فیدا کار
 وی روک ره لایئ ئاسه مانئ (یا ره ب) تو عه لیمئ تو دزانی
 (ئه ف بویه دطاعه تی ته) شیرین (هه م طاعه تی قاصدی ته) بو دین
 (جاره کدی فه گی ره روژی) تازه هه تتا ژته را ب که ت نه مازه
 (ئه سمائی) دگۆ: مه دیت ب چاڤا روژ بۆل ئو فوق ته مامئ ئاڤا
 جاره کدی ل جئ خو ئه وه هه لاته رون بۆقه دو باره خر وه لاته .

^(١) أي بالصهباء من أرض خیبر، شوشي، ئانکۆ: ل خاکێ سه هباء ل ئه ردئ خه یبه ری.

(٥)

حيناكو (نهبي) چو ئاسه مانى   ئهو قيصصه وهكى تهمام ته زانى
پيغهمبهرى گوته وان قورهيشان: (ئهز راستى ديم ژبو وه نيشان
من ديتى ژريشه كارموانه   وهندا ب بو حيشترهك ژوانه
من كرىو سهلام ژوان ب سهنگه   وان ناسى ژمن صهدا وو دهنگه)
گوئن وي: نهگه رتو راست بهيان ئهو   دى كهنكى ب هيتشه كارموان ئهو؟
(چارشه مبي گوتى دگههته ئيره)   وي روژى دبؤنه چاقه نييره
ئيشاره وو روژ خو چويه خواره   ئهو قافيله هيژكو نادياره
پيغهمبهرى كردوعاژ (بارى)   ئهى هه رتو خودان وهاريكاري
راگرتبـ و روژ دئاسه مانه   ههتتا كو دهاتشه كارموانه.

(٦)

وهستا بوژیوی روژ . موحهققهق حینا کوئهوان دکۆلی (خهندهق)
مهشغول بونه خرب ئهوشرینکار نیژیکیوب چیت نژیژی ئیثار.

ب. تهسبىحا زادى وبهركهتا دهستى پاك

ئهو بؤمه نهقل دكهت (بوخارى) سهده فهىض وكهرهه ژوى ب بارى
يى گوتى ژبؤمه (ئيبن ومه سعؤد) ئەم بوينه ل نك رهسؤلى پر جؤد
زادهك مه دكرب نؤشى جانه وى زادى زكردك ره عه يانه.

(شەيخى طەبەرانى) جايى باومر   نەقلى دكەتن ژزار (ئەبؤ ذەر)
 پيغەمبەرى پر بەها و پر نور   كر بۆنە ددەستى هەفت بەریت هۆر
 تەسبیح ژى دەهات بە دەنگى عالى   حەتتا مە گولئى بو كرنە نالى
 وى پاشى كرن ددەستى (صەددىق)   تەسبیح هە دكر ئەوان بە تەحقیق
 پاش كرنە ددەست (خەلیفى ثانى)   تەسبیح هە دكر ئەوان عەيانى
 وى پاشى كرن ددەستى (عوثمان)   تەسبیح مە گولئى بو هەر دكر وان
 وى پاشى كرن ددەست مە قانە   ئىدى چ نەهاتى دەنگ ژوانە.

ج. سلافكرنا بهرا وكوهदानا تشتى بى روح بووى (سلافىت خودى لىبن)

(۱۱)

(موسلم) وه دبى ززارى (جابر)^(۱) بى گۆتى رهسۆلى پاك و طاهر
(بهك بهر ههيه نيڤ نوالى (مهككه) ئەز تازە وى ناس دكهه) نه شهككه
(ههه جارى دچۆمه ئەو مهقامه وى تازە ژمن دكر سهلامه).

---

^(۱) هو: جابر بن سمرة، شوشي.

(١٣)

یئ گۆتی (ئەبۆ نەعیم) و (بەرزار) ئەف گۆتە ژ (عائیشا) شرینکار
فەرمانی رهسۆلی نازداره (حینا مه وهحی بو هاته خواره
ههردار و بهریت دچۆمه نک وان دا بئین: ژته ئەی سهلامی رهحمان.

گۆتی ژ (ئەنەس) ئیمام (بوخاری) ئەی لوظفی خودی ژوان ب باری
پیغمبەری پربەها و پرنۆر رۆژەك چو (ئوحود) چیاپی مەشهور
گەل وی بونە سی هەقال و یارە (عوثمان) و (عومەر) چو (یاری غارە)
لەرزى بو (ئوحود) ژبن پیانه لیئا وی ب پی خو گوت جوانه:
(راوهسته ئوحود) ب گر قەراره (سەر تۆیه پەیه مبه رهك) بزاره
(صدیقەك ودق) مەزن (شەهیدن) سی پاكه خەلیفە ئیت سەعیدن.

ههم (قازی) دنیف (شیفا) کیتابی ئه و بومه دبیت فه خوش خیطابی
حینال (مهکی) (نهبی) په ریشان حالی وی ژدهستی پیس قورهیشان
جارهك بول سهر (ته بیر) چیاپی وی گوته پهیه مبهری خودایی
سهر من تو هه ره مه ترسه پر جان سهر من ب کوژن ته قهومی نادان
خالق دکه تن ژمن عیقابی بهر وان دسوژم دوی عهزابی
گازی کره وی (حیرا) چیاپی بو سهر مه و مره ب خیر وشایی
کیم خادمه کم ب من نه زهر که تو من ب پی بیت خو بههره و مرکه.

ههه نهقلی دکهت خودانی (ئه‌نوار) زار (فه‌خر وئیمامی رازی) گوفتار
دهف ئاقه‌کی بوره‌سۆلی مه‌هتاب هات (عیکریمه‌ئی) (ئه‌بۆ جه‌هل) باب
وی گوته‌ په‌یه‌مبه‌ری مونه‌ووهر: گهر راست ودرسته‌ تۆ په‌یه‌مبه‌ر؟
گازیکه به‌ری هه‌ بیته‌ دکاڤی گهل شه‌رتی نقۆ نه‌بیت دئاڤی،
گازی کری قاصدی خودایه به‌ر له‌قلقی هاته‌ دهر ژجایه
ئه‌و هات ب مه‌له‌ وی هه‌شکه‌ پشته‌ ئه‌و هات ول پێش وی وه‌ستی قشته
باوهر مه‌ هه‌یه‌ گوته‌ ژجانی: پیغه‌مبه‌ری ئاخیری زه‌مانی
پیغه‌مبه‌ری گو: (ته‌ هاتی باوهر)؟ گو: تا وه‌کی خۆب چیتشه‌ ئه‌و به‌ر
پیغه‌مبه‌ری گو: (هه‌ره‌ف جه‌ی جار) به‌ر چۆقه‌ ب سه‌رویی ئاڤی کر غار.

(به‌یضاوی) دبیری: هات ژته‌خبار
موشرك دی دهین ل لای (عه‌قهنقه‌ل)^(١)
پرفه‌خروسورور و پرفه‌غوروره
وی رۆکره لایلی ئاسه‌مانی
موشرك فه دهین ب فه‌خروپركین
یا ره‌ب بده وه‌عمدئی ته‌دایی،
گو: بگره تو چه‌نگه‌کی ژناخی
حینا دگه‌هشته ئیک دو له‌شکر
چه‌نگه‌کی وی هالانی پرفه‌خیزه
ئه‌ف خیزه ب قودره‌تا خودایی
هه‌ر ئیک بو ب چاقی خو‌په‌ریشان
به‌دری . ل دو وان ب رمح و شمشیر
مین جومله . ژ(موسلمی) خه‌به‌ردار
پرفه‌مال و چه‌ک وب جه‌یشی زوره
(یا ره‌ب تو عه‌لیمی تو‌دزانی
پیغه‌مبه‌ری تو‌دکه‌ن درۆهین
(جبریل) وی ده‌می هنارت خودایی
پا‌قی‌ژه‌قوره‌یشی یان دکاخی
ئه‌و روژ وی ل دوژمنی‌ت خوره‌شکر
ها‌قی‌تی یه‌قه‌ومی ناته‌میزه
هه‌ر ئیک هه‌نه‌ک دچاق‌گه‌هایی
له‌و جومله ره‌قین ب ئاه و ئیشان
هندان دکوژن هه‌نان ژی ئخسیر.

(١) اسم مکان، شوشی.

ههم گوتی (بوخاری) نامداره   زار ئیکه خهلیفه (یاری غاره)
 حینا مه دراهنی هیجره تا پاک   ناگه مهدی هات سواره کی چاک
 (مالک پسه ری سوراقه) ناغه   کور بوی ژطه مع دل و دو چاقه
 ئه وهات ب چهک وسیلاح وزوره   زیرهک ژدلی خو پر غوروره
 نیژیکی مه بو ب ئه مرئی (باری)   یهک سه تمه ب وی دکر دمواری
 رابوقه پییان دمرانی . ئه زلام   دمرکهفتی ئهوا ژبو وی ناکام
 ئه م ما وی ب وان نه کر گوداری   دؤ باره هجوم دکر سواری
 نیژیک بییه فه ب ئه مرئی جه بار   تا چوکی دموار دئاخی چو خوار
 ههم بو سه روسه ر درییژی عه رده   ئه وه گه نه جه سواری سه ر ب دهرده
 جاره کدی ئینانه دمر وی . ئه زلام^(١)   ههم هاتی ئهوا نه خوش ویی تام
 وی تازه ههوار دکر: ئه مانه،   ئینا سه کنی (نه بی) ژجانه
 بو خوازتی دوعا ژکرد گاره   دهرهاتی دگه ل دویکه ل دمواره
 ئه فه موعجیزه تا نه ده ب چاقه ئه وه   ئه وه نه ی بو ژپیس خه یالی خاقه ئه وه
 ئه فه جاره سوار بو سه ر دمواری   ئه وه {هات} بو ره خی ره سوئی باری
 وی زانی ددل کو ئه فه په یه مبه ر   ئاخر دی ب بیت ئه میر ومیره سه ر^(٢)

(١) ل چاخنی جاهلییه تی نشیسان دکرن ب کاریت خو باش و خراب و دکرن ناغه تویرکه کی ودا راکیشن، نه گه ر باش دمرکه تبا دا کهن و نه گه ر خراب دا ژئی پاشکه فن، سه حکه: سعدي أبو

حبيب، القاموس الفقهي، ص ١٥٩.

(٢) ئه فه په یف ژزیده هیا مه یه.

(٣) عطف تفسیری، شوشي.

وی گۆته (نهبی): خوقهومی تهی بهد
 ههر کهس ته ب کهت ئهسیر چ بیجان
 گۆ: هون چ دقییت چ تشت وزادی
 پیغه مبهری گۆ: (نه پیتشی نه
 وی گۆته رهسۆلی عال جه نابه:
 گهر ئهنگو بویین ب حوکمرانی
 پیغه مبهری پر که مال وخهیره
 (بنقیسه ژبو کیتابی) رهنگین
 (رۆژهک دی بهیت تو) خوش وخهندان
 ئهف وهعهده چکۆ ژلایی حهق بو
 سه رهعهدی (عومه ر) خهلیفی ثانی)

چهن سه رته خه م وخه باته بیحه د
 سه د حیشتیری ئه و دده ن ب ئه رزان
 ئه زدی دمه وه ب که یف وشادی
 بهس ناخی مه بوچ کهس نه ئینه
 بنقیسه ژبو مه یهک کیتابه
 ئیمن مه ب بین ب مال وجانی
 گوت (عامری) ناخی باب (فوههیره):
 هه م گۆته (سوراقه): بوته مزگین
 (دۆ بازنی کیسرهوی دزهندان)
 (کیسرا) یی مه پایی تهختی لهق بو
 ئه و وهعهده دهاته جی عیانی.

د. ئاخفتن وسلاڤ و كوهدانا داروبارى بۆ ۆى (سلاڤ لىبن)

(۲۰)

فهرمان كرىيه ئىمامى (ئەحمەد) زار (طه لحه) ^(۱) صه حابى ۆى (محمّد)
رۆژەك بو (نەبى) ل (مەككە) خەمدل بەر رەنج وجه فايى قهومى دلکول ^(۲)
وان دابى يه بەر بەر وجھىنان ^(۳) چەن جارى ژله شى ۆى سور ژخوينان
ناگه كو دهاته نك ۆى (جبريل) ئەو يار وبراى ۆى وهى وتەنزىل
ۆى گۆتى: ئەرى تە حال چ حاله (حال گۆتى ژموشركان مە تاله)
گۆك گەر تە دقى بو صهبرى جاني نيشا تە دەم چ ئىك نيشانى
داراهه دياره نيى نوالى ئەو تازە تەر وبهژن شه پالى
تۆ گازی ب كى ب زارى شيرين ۆى گازی كرى رهسۆلى نۆرين
ئەو داره ب ئەمرى شاهى ئەكبەر هات وسه كنى ل پيش پهيه مبهر
وهك خادمه كى چ دەست لسهر دەست وهستا بو دخمه تا ۆى سه ربه ست
گۆ: بيىژى ب چيتشه ئەو دو باره ۆى گۆت ودچۆقه شوينه واره
پيغه مبهرى پر بو دل ژشايى گو: (من بهسه ئەڤ) ل نك خودايى.

(۱) هو: طلحة بن نافع، شوشي.

(۲) خەمدل: پر خەم وعادز.

(۳) خەبەر وئاخفتنىت كرىت.

(حاکم) ژ(کوری عومەر) دبیرژی: رهحما خو خودی ب وان ب ریژی
 ئەم بوینه دگەل رەسۆلی ئەنومر وی هات عەرەبەك بو نک پەیه مەهر
 نیژیک بو ژوی دکر سونالە (بو کیشە)؟ گۆتی: بو لایئ مالە
 گۆتی: (تە هەیه طەمەع دچاکێ ئیمان ب خودی ب هین ب پاکی
 ئەو ئیکە خودی مە پی هەقالە) پرعیزز وکەمالە . ذوالجەلالە
 (ئەز عەبدی خودیمە هەم پەیه مەهر) چاکە ب دل وزمان تە باومر
 وی گۆ: تە چ هەی نیشان ب هینە (داراهە) گۆتی: ب چاق ب بیینه
 ئەو دارە شریین ل نیف نوالی شەنگیین وجوان ژبەرگی سالی
 گازی کرە وی رەسۆلی نۆرین ئەف دارە دەهات ب لەنجە شیرین
 چەن سال ب قورم ورە دحاکە ئەو خاکە وی شەق دکر چ چاکە
 وەستا بول پیش رەسۆلی موختار وی پرسى ژوی تەمامى سى جار
 (ئایا وەتوقە پەیه مەهرم ئەز)؟ بو جینن وبەشەر خەبەر بەرم ئەز
 وی گۆتی: بەلی شریین، دزانم پیغەمبەری تۆ یەقین دزانم
 ئەو چۆفە جەئ خو هەر دگافە ریشینگى عەرەب ددیت ب چاقە.

ههم (قازی) دنیڤ (شیفا) دبیزئی یارهب تورهحم ب سهر ب ریژی
 یی گوتی (بورهیده) ئی هنرومر وی هات عه ره بهك بو نک پهیه مبهه
 پیغه مبهه ری گوتی: (ئه هی عه ره ب زاد تو بوجی نهیی ب دینی حهق شاد)؟
 وی گو: چ ههیه ل نک ته نیشان تائه زپی ب کهم ژدل ب ئیمان
 (داراهه) گوتی: شرین وشهنگه (بیژی و مره نک پهیه مبهه ری دین)
 وی گازی کری ب حیله دهنگه ئه وه ل ه ق ل قی هاته دمر چه لهنگه
 هات پیشی پهیه مبهه ری ئه نامه وی تازه ژوی دکر سه لامه
 ئه عرابی گوتی: دو باره بیژی دا بچته جهی خوره دریژی
 گوتی: (هه ره فه) تو ئه هی شه ره فدار ئه و چۆفه جهی خو هه ره وه کی جار
 ئه عرابی گوته خودانی جودی: گه ر ئزنه ژیوته بهم سو جودی
 پیغه مبهه ری گوت ب پاکه زاری: (بو کهس نییه سه جده بژی باری
 گه ر ئه مری ب کهم کهسهك ژیۆ کهس) بو سه جده دبۆب میروژن بهس
 (دا بیژمه ژنی بو میری خویه ئه و سه جده ب بهت) ب خۆبی رویه.

ههم گوټی یه (ترمندی) خودی ناس ئەڤ خوش خەبەرە ژ(ئیبین و عەبباس)
 یهك مەردی عەرەب دەهاتی جارەك پرسسی ژپەیه مەبەری موبارەك
 نیشان تە چیه كو ئەزبزانم پیغە مەبەری تۆب رۆج و جانم
 رۆنشت بو وی دەمی ب خوۆشی بن دارەکی قەسپی پر ژویشی
 (قی ویشی گوټی ئەگەر ب کەم گاز باومر تو دکە ی ئەری) ب {دلخانز} (١)
 وی گازی کری ب پاکە زاتی ئەو ویشی ب هیدی هیدی هاتی
 تا کەفتی یه پیش دو دەستی ئەو یار جارەکی گوټی: (هەرەڤ جەئ جار)
 ئەعرابی دەماڤە دیت ب چاڤە ئیمان وی دئانی هەردگاڤە.

(١) ئەڤ پەیف ژگوهرینا مەیه، دئەصلدا شوۆشی نڤیسی یه (بدلخواه)، لی دياره بشاشیڤه نڤیسیه،

چنکی ل پارچا ئیکی نڤیسیه: (بکەم گاز)، ئیدی (بدلخواه) ئەیا رموایه.

(شېخى بهغەوى) ژزار صەحابى (يەعلا كورې موررە) پاك جەنابى
گۆ: ئەم دەسەفەر دگەل پەيەمبەر دانامە دەمەنزەك بېھن دەم
جەندەك دنشست رەسۆلى مۇختار مەن دىتى دەتات ژوئىقە يەك دار
شاپەر وى ژخۆ ھەمى كەرن شۆر سەر پاكە لەشى رەسۆلى پەرنۆر
سېبەر ئى دكەرب عىزز و نازە ئەو پاشى دچۆ جەئى خوتازە
گاڤا كو (نەبى) ژخەو بو ھشيار گۆتن وى تەمامى قىصصە يا دار
وى گۆتى: (بەئى) . ب ئزنى اللە ئەو ھات بو سەلامى مەن ب دلخواه).

ههم گۆتی یه (موسلمی) ژ(جابر) ئەم بوینه دگهل رهسۆلی طاهر
 دانامه ل نیف نووالی پانه (ئهحمهد) چو ژبو جههك نیهانه
 ئەزهیدی ل دۆدچوم ب سستی ئامانهکی ئافی من ب دهستی
 پیغمبهری هیچ نه دین نیهانی وی دین دو تهراش ب خهمل وجانی
 چو گرتی ژنیکی طه رح و طایه گۆ: (مورتوب ئزنی حهق خودایه)
 ئەو داره ب ئزنی . لم یزل . ئەو زو هاته دهری ئو هات دگهل ئەو
 یادی ژی وهسا دهات دحینه روشتی ل بهینی وان شریینه
 گۆ: (باش مه ستر ب کهن گهلی دار) داپوشینه وان (نهبی) شرین کار.

ه. نالیینا قورمى دارى بۇ پىغەمبەرى (سلاڤ لى بن)

(۲۶)

شىخى مە ئىمامى مەى (بوخارى) ئەى فەيىز و كەرەم ژوى ب بارى
نەقلى دكەتن ژ (سەهل) (۱) و (جابر) (۲) (نالىنى ستون) بو (بابى طاهر)
خو (قازى) دىت ب دل تژى نور ئەو هات ب تەواتر وب مەشهور
ىى هاتى پتر ژدە صەحابان عالى صيفەتان مەزن جەنابان
دو (عەبدى خودى) ژدل خودى ناس يەك باب (عومەرە) ئەويدى (عەباس)
(سەهل) و (ئەنەس) و (ئوبەى) و (جابر) هەم (خدرى ئەبو سەعيدى) فاخر
(ئومموسەلمە) (بورەيدە) پر كام (كور بابى ومداعە) (موظطەليب) نام
القصه . كو هيژرەسؤلى ئەنومر بۇ ومەزى نەبون ئەوى چ مينبەر
پالا خو ددايه ئىك ستوينه هەر جارى دبؤيه خوتبە خوينه
حينا كو بويين مروڤ گەلەك زور دەنگى وى هەتا ب چيت ژبو دور
چيكرنە ژبو وى مينبەرەك دار گەل بانى سەرى دمەرچ دبون چار
بو مينبەرى چورەسؤلى عالى وى كاشى ستون ژبو وى نالى
ئەو نالى وەكى بچوكى خەمناك تا پر بو ژدەنگى مزگەتا پاك
نالىن وى بەلى ژشەوقى حەق بو لەو ئەو ژغەمان ژخوڤە شەق بو
تا سەرورمى دىن نەهاتە خوارە دەست تى نەومراندى شەهى يارە
ئەو كر نەبو قەت ژناله ناله بەر ئاهى فيراقى پر كەماله

(۱) سەهل كورى سەعدى.

(۲) جابر كورى عەبدللاى.

پيڤغه مبهري كر ژويڤشه پسيار
 ئەزدى تە بە مەمقە نيشى باغە
 حەزكەى تە كە فيلەكى ئەمىنم
 دى فيقى ب خون ژتو) بوسلمان
 گوهدايى رهسۆلى پاك وپر ناز
 وى گو: مە بە بە باغى جەننەت
 نيزىكى ئەوى چ هەى زەلامە
 فەرمان دكرى حەبیبى جانى:
 هەم خواری قەسەم ب زاتى بى چۆن:
 دا نالى ستون هەتا قىيامەت
 پاشى گو صەحابەئىت شەرەفناك:
 ئەستونى ستر^(۱) ب كەن دنيڤ خاك).

ئەى دل وەرە گەر تو هۆشيارى
 كو نالى ژبەر فيراقى دلبەر
 ئەى (طاهرى) قورب سەر ژبو خو
 نى بۆىى زەعیف وپیر وژاره
 عومرى چل وپینج تە چۆب تالان
 دى كەنگى ب كەى تو ئارەزۆیه
 گەر مەیلە لىقايى وى جەننەت
 كارەك تو ب كە بلان نە زۆره
 یا رەب تو ب جاهى ئەق پەیه مبهەر
 (طاهر) تە گوناھكارە بیحەد
 تى فكرە جوان دكولكە دارى
 مەحبۆىى خودى شەفیعی مەحشەر
 تا كەنگى هە بى خەبەر ژبو خو
 هیشتا تە نەكریە كار وبارە
 كارى تە هە وهك عەمەل بەطالان
 بو وهصل ولیقا حەبیبى خۆیه
 تم بگرە تو دەستى خو ب سوننەت
 ئیخلاص دى ب گىرى پرژنۆره
 سەر شور مە نەكەى د كاخى مەحشەر
 ئازاكە بو خاترا (محەمەد).

(۱) قەشیرن بن ئاخى.

و. کوهرینا تشتا بو وی (سلاف لیبن)

(۲۷)

(ئه‌نواره) دبیت ژ(ئین وئیسحاق) نیف جهنگی (به‌در) ب جانئ موشتاق
شهر کر بو (عوکاشه) شیر ب دهستی ئەو شیره هه‌تا ژبن شکهستی
زۆهاتی یه نک ره‌سۆلی باری گۆ: (بگره بو خوۆقی طایی داری)
بۆ شیروی ده‌ما هژاندی دهر گاق ئەمما چ که ژودری ژو پر ئاق
شهر پی دکری خودان جه‌گهر ئەو هه‌تا دبویین خودان ظه‌فه‌ر ئەو
یاره‌ب قه‌ج شیره‌هنده خوۆشه هه‌داده‌کی ئەو نه‌دایه‌ جوۆشه
ئه‌ف شیره‌ل نک وی زور ب سه‌نگ بۆ ناقی وی (عه‌ون) ب ناق وده‌نگ بۆ
تا ما بوچ شهر دکر (عوکاشه) هه‌م دهستی وی بو قه‌ شیره‌ باشه.

ههم بۆمه دبیت خودانی (ئه‌نوار) روژا ل (ئو‌هود) كو بۆیه كوژتار
 ئهو (عه‌بدی خودی) كو (جه‌حش) بابه‌ وی شیردوه‌شاندى بى‌ حیسابه‌
 شیرى وی شكه‌ست دنیقى جه‌نگه‌ چۆلالى په‌یه‌مه‌رى ب سه‌نگه‌
 یه‌ك طایى قه‌سپ وی دایه‌ ده‌ستی گاقا وی هه‌ژاند بو شیردرستی
 ئه‌ف‌داره‌ ب ئه‌مرى شاهى ئه‌كه‌به‌ر بو شیره‌كى پرژئاق و جه‌وه‌هه‌ر
 ناقى وی له‌وا دكرنه‌ (عورجۆن)^(١) شیره‌ك بوچ بى‌ هه‌فال وبى‌ چۆن
 نك وی بو هه‌تا وی جان وه‌ه‌ستی پاشى دچۆیه‌ ده‌ست بو ده‌ستی
 تا وه‌ختى كو (موعته‌صم) د(به‌غداد) بو خودكرى (بوغا) یى‌ دلشاد
 یه‌ك توركى ئه‌میره‌كى شه‌ره‌فدار قیمه‌ت وی ده‌مى دوسه‌د ژدینار.

(١) به‌لگى دار قه‌سپى یه‌ یى‌ ه‌شك، یى‌ ته‌ر دبیزنى: ئیه‌ان، سه‌حكه‌: الأزدی، جمهرة اللغة:

ز. ئاخفتنا كيانه موران و كوهداريا وان بۆ وى (سلاڧ لىبن)

(۲۹)

ئىكادى ژموعجيزيت بوزرگه   مه علومه بهلى كه لامى گورگه
هاتى ژگه لهك صه حابه يانه   (خدرى ئەبۆ سه عىد) ژوانه
يى گۆتى ژوى (ئىمامى ئەحمەد)   ره حمەت ژمن وژوان بى بيحه د
رۆژەك بو ششان دنىڧ نوالان   گورگى ژى دزى پەزەك ب تالان
وى غاردا ل دۆ ئو ژى خراندى   تا پەزوى ژگورگى خو ستاندى
رۆنشت ووى رۆ دكر شقانى   نا ترسى گوتى: ژحه ق خودانى
ئەڧرزقه خودى ب من دبه خشى   ته ستاندى ژمن ب كارى وه خشى
وههمى بو ششان وگوت: گەلى يار   ئەڧ گورگه قسان دكەت عەجه بكار
گورگى گوتى: ئەز دىم عەجه بتر   ئەڧ شاھى (مەدينه) پاك پەيە مبه ر
گازى دكەتن ب دىنى بارى   تا كەنگى دبن ب جان دطارى
گوه دايى شقانى بۆيە هشىار   ئەو چۆب پەزى خو بو طه رەف يار
ئەو چۆيە هەتا كنار (مەدينه)   كەوتى^(۱) خو مەغل دكر شرينه
چۆ گەشتە پەيە مبه رى زەمانه   وى قيصصه ژى دكر به يانه
پيغە مبه رى گۆ: (ب كەن هەواره   دى خرقه ب بن نقيژى كاره)
پيغە مبه رى گۆتە وى شقانى: (تۆ رابه ب بيژە چى دزانى)
وى قيصصه دوباره كر به يانه   ئيمان ب (نەبى) دەاتە جانە.

(۱) آي قطيع الغنم، (ش)، ئانكۆ: كەرەك و برەكا پەزى، سەحكە: فەرھەنگا سەندى: ۷۷۵/۲.

(قازی) زی ریوایه تهك دبیژی یارب تورحم ب سهرب ریژی
یئ گۆتی (ئهبؤ هورمیره) ئی پاک گورگی گوته وی شقانی بی باک
کاری ته ژمن عهجهب ترینه ئەق پاکه پهیه مبهری (مه دینه)
تا کهنگی ل بهر مبهری شقانی؟ تا کهنگی ژراهی حهق نهزانی؟
سهرداری هه مو پهیه مبهران ئەو سهر رشته (ئی) (1) جومله ره بهران ئەو
هادی به شه ره بو دینی ئیسلام کافرب وی دی ب بیته به دکام
ئهو خویه دگهل سه حاب وئاله سهر دینی خودی دجهنگی تاله
دهر گاهی دجهننه تی بویین تاق (2) حوری بو لیکایی وان دموشتاق
شهك نینه پهیه مبهری خودایه ما بهینی ویی وته ئەق چیا یه
وی تازه گو داری کر شقانی هشیار بو ژخو ژقه لب وجانی
گو: ئەزج ب کهم ب قی پهزی زور تا ئەز دچمه لیکایی ئەو نور
گورگی: ژهرا . گو ئەز شقانه چاقنیر وئهمین ژجهرگ وجانم
حهتا تو دهیشه ئەق ئەمانهت ته سلیمی مه کرب بی خیانهت
دهستور وی دخوازت وچوب غاره بو لایی پهیه مبهری بژاره
القصة . چونک شهی (مه دینه) ئەو بون دشهری بو عززی دینه
وی قیصه دگوت ژبو پهیه مبهر سهر دهستی (نه بی) وی ئانی باومر
پیغه مبهری گو: (ژمن بزانه ئەو گورگه ژبۆته خوش شقانه)
زقریشه بونک پهزی دحینه ئەو گورگه چ پاسه قان ئەمینه
وی ئانی پهزهك قه لهو قیافهت بو گورگی قه کوژت وکر زیافهت.

(1) ئەق (ئی) ژزیده هیا مهیه دا ومزنا وی درست بیت.

(2) ئانکو: فه کریه، فه رهنگا سندی: ۲۴۱/۱.

ههه بۆمه دبیت (سهعیدی مه نصۆر) فهرمانی (ئه بۆ هورهیره) پرنۆر
گورگهك مه دی هاته نك پهیه مبهه كلكا خو قوتا ئو كرنهقی سهه
پیش دهستی پهیه مبهه ری مه رۆنشت ئه وتازه دخدمهت وئهدهب قشت
فهрман كری سهرومهی (مه دینه): (گورگان ئهقه قاصدهك ئه مینه
ئه وهاتی ژهون دكهت سوئاله دا بۆقه بپرن هنهك ژماله
وان گۆتی: قهسهه ب ناقی (باری) نادهینه ئهوان چ بهرخ وکاری
هاقیتی پهکی بهههك ب زۆره گورگی مه رهقی ب لۆره لۆره
ئه وه گۆتی پهیه مبهه ری بوزرگه: (ئهقه گورگه نزانى ئه وه چ گورگه).

ههم (قازى) دبیت دنیف (شیفایى) یى گوت (عومهرى) خودان دهایی
 ئەم بوینه ل نک رسۆلى پرنۆر رۆنشتى بو نیف جماعهتەك زۆر
 یى تیت عەرەبەك ب تیز وچوستى یەك تازە (بزن مشك) ب دەستى
 وى پرسى: كییه قە خوش زەلامە ئەف سەنگە وو قەدر وئەف مەقامە
 وان گۆتى: پەیه مبهرى خودایه ئەو هاتە نكى ب كەیف وشایه
 نیچیر وى ددانى پيش پەیه مبهر وى خوندى قەسەم: مە نایى باومر
 حەتتا كو نەبیتە ئەف بزن میژ بۆ دەعوەتى تۆ فەصیح زمان بیژ
 (ئەى . گۆتى نەبى . تو بەستە ئەزمان) وى گۆتى: بەلى تە ئەزب قوریان
 وەستایمە بو ئەمرو كار وخدمەت ئەى چیتى ئەهلى خەرقیامەت
 پیغە مبهرى گۆ: (تە كى خودایه)؟ گۆ: خالقى عەرد وچەن سەمایه
 عەرشى وى بەلى ل ژور مەقامە حوكمى وى ل سەر زەمین تەمامە
 رحمەت وى پرە دجەننەتە عال قەهرا وى تژی جەهەننەت تال
 پیغە مبهرى گۆتەقى دوباره: (ئەز كیمە) ب بى شرىن ب زاره
 وى گۆتى: پەیه مبهرى خودایى دۆمایى پەیه مبهران تو مایى
 هەر كەس ب تە حەق دئینی ئیمان دى گەشتە بەهشتى پاك وریضوان
 هەر چى ب تە ئەو دەمینى كافر بى شوبهە ئەبەد دجیتە ئاگر
 گاڤا عەرەبى قە دیت وزانى ئییمان ژدل ویه قین دئانى .

چەن ئەهلی حەدیشی پەردیاریەت   قی موعجیزەئی دکن ریوایەت
 (ئومم وسەلمە) دبیژی قشتە   رۆژەك بو (نەبی) ل چۆل و دەشتە
 سی جاری کەسەك دکر ب گازی   ئەی قاصدی حەق ب سەرفرازی
 ھاقیری کوفەدا رەسۆلی مەولای   وی دیتی کو (مامبزهك) گریدای
 یەك مەردی عەرەب دخەو نقستی   ئەو (مامبزه) گرتیی وقەبەستی
 پیغەمبەری گۆتە وی خەزالی: (شۆلا خوب بیژە) ئەی دەلالی
 گۆ: ئەی تو دەلیلی ژار وئخسییر   قی شەخصی ئەزا کریمە نیچییر
 دۆکار مە ھەنە د شیر خۆرن   جی وان ئەقەییە نە زور ددۆرن
 مە بەر ب دە شیر ب دەم ب وانە   ئەزدی قەگەریم دگاف وئانە
 پیغەمبەری گۆ: (د ھیقە)^(١) وەك جار   وی گۆتی: ئەگەر نەھییم دگەل غار
 (باری) بەتەن مە قەھرەکا تال   ئەمثالی عوشرچی ییت دەدەحال
 بەردا وچووزۆ دەت خەزالیە   وی دی کو رەسۆلی پەر جەمالە
 ئەی گۆتی: ب خیر ژبۆمە ھاتی   شۆلەك تە ھەییە ب مەن خوقاتی
 گوت: (بەردەقە تو خەزالیە ژارە)   ئەو چونکە لەزین وفەر خەدارە
 بەرداقە خەزال بو یاری موختار   ئەو چۆییە ب غار بولایی دۆکار
 وی گۆتی: مە دل ژپریەقینە   کەس غەیری خودایی حەق چ نینە
 باومە مە ھەییە کو تو ی پەییەمبەر   دۆماییی پەییەمبەران وسەرۆمەر.

(١) نانکۆ: دی ھیقە، دی زقریەقە، ھەر ژبۆ زەرۆرا شعری سۆک کریە.

(ئەحمەد كورپى حەنبەل) و(نەسائى) ھەر دۆژ(ئەنەس) دېيىن تەبايى
 مال ك ژ(مەدينە) قەومى ئەنصار ھەى بۇ شوترەك تنى ژبۇ كار
 ئەو حىشتەرە عاصى بو ژوانە شەكوا برە نك حەبىبى جانە
 گۆتن ب رەسۆلى جىنن وئىنسان: من ھەى شوترەك دكارى بىستان
 ئاقى ژمەرا ژبىرى دمرديىن ئەو ئەقرو سل ونەكامە وەك دىن
 بىستان ورمزى مە بۆيە تىنى دى پويچ بى ئەگەر وەتوق ب مىنى
 پىغەمبەرى گوت مە چەن ھەقالان: رابن دى ب چىن دپرسى حالان
 پىغەمبەرى پىر ژعىرز ونازە چۆ بورەخى حىشتىرى قە تازە
 ئەنصارى گوتى رەسۆلى موختار: ھشيار بە كو بۆيە وەك سەيى ھار
 وى گوتى: (ژبۇمە قەيدى نىنە ئەو بۇمە موطيعە ھەم ئەمىنە)
 گاڤا شوترى ددىت پەيەمبەر لەز كروى بو نك (نەبى) نەقى سەر
 وى سەجدە دبر ژبۇ وى دەر گاڤا پىغەمبەرى كرت ژوئشە ناڤ چاڤ
 جارەكدى بەرەڤ مەقامى كار ئەو شۇلا خود كر پتر ژجار ئەو
 ئەصحابە گوتىن: خودانى نۆرە ئەڤ بەستە زمان وبى شوعۆرە
 ئەو بۆتە ب بت ب قىن سوجودى ئەم كۆ ژتەرا نە چىن سوجودى؟
 پىغەمبەرى گۆ: (نەبوى درسى با سەجدە بەشەر بەشەر پەرستى
 ئەو گەر دى ھەبا ددىين جەوازە بۇ مپىرى ژنى دبىرچ تازە)
 ئەو دا چى ب سەجدە بى قوسۆرە (وى چەنكول سەر وى حەق چ زۆرە).

(شېخى بهغهوى) ژېر ديرايهت (يهعلا كورې مورره) كر ريوايهت
نهم بوينه دگهل رهسؤلى موختار وى دى شوترهك شهقى ژبهر كار
گاقا وى ددیتی ئەف پهيه مبهەر ئەو قؤرى ب وى نهقى دكر سهەر
پيغهمبهرى پرسى: (كى خودانه)؟ يهك گؤتى: ئەزم فيدا ب جانه
(بفرؤشه مه) گؤتى: (حيشتره ژار) پيشكىشى تهيه گو: ئەى شهرهفدار
ئەف حيشتره ملكى يهك ژماله وان بژلى ئەوى چ نينه حاله
(ما دم وهيه) وى دگؤتسه وانسه: (نهى برسى ب كهن نه كار گرانه
مسكىنى ژيؤمه گوت شكايهت ئەو برسى و حال نهخؤشه غايهت).

يى گۆتى (ئەنەس): رەسۆلى مۇختار جارەك چويە باغى يەك ژئەنصار
ئەنصارى ھەبو دباغى يەك پەز ئەو ھات بو طەرەف (نەبى) لەز و بەز
وى سەجدە دىر ژبۆ پەيەمبەر گۆتن وى: ئەرى رەسۆلى ئەنومر
ئەف سەجدە ب بەت ب وى ئەزانى ئەم بۆ ژتەرا نە بەين ژجانى ؟
(جائيز نيە گۆتى بو بەشەر كەس با سەجدە كەسى ب كەت . موقەددەس).

(نەبھانی) دبی دتازە (ئەنوار) طبعاً . ژخودان حەدیث وئەخبار
 هیجرت کو دکره سوئی (باری) نیث (غاری ئە ور) خو وان قەشاری
 ئەو هاتنە دەرگەهی وی قەنجە دۆ کۆترە کویشی پرب لەنجە
 هەم هاتبو (دایرۆک) دگاقە تەقنی {خو} (١) دکر وی داڤب داڤە
 هاتن ژقورەیشی ییت دداخدار نیزیکێ هەتاب دەرگەهی غار
 هندان گوتی: ئیک هەرن بو ژۆرە جاب داڤە (ئومەییە) پرب غورۆرە
 یەک تەقنە ژ(دایرۆک) دیارە پییش بۆنی (محەدی) فیزارە
 دۆ کۆترە کویشی هەم ل وی نە نا چن جەیی بیت ژمەردی بیئە
 نە ی زانی ئەوان ژچاق و دل کۆر رۆنشتی ل ژۆری (مەنبەعی نۆر)
 (بۆبەکرە) دگەل ب کەیف وشایە هەم صاحبی غارە جانفیدایە .

---

(١) ژزیدمەھیا مەھیا .

ح. زانا ئاڤا بژوین دناڤ تلبیت وی ییت پاکژدا (سلاڤ لیبن)

(٤٠)

ئیڤادی ژموعجیزیت پهیه مبهه ر ئاڤ دهر بو ژدهست وتل چو . کهو شه ر
یئ هات ژصه حابه ئیت خودی ناس (مه سعود پسه ری) ئو (ئیبین وعه بباس)
وهك (جابری) ئهو (ئهنهس) شه ره فناك ئه ریابئ حه دیشی ژئ دبیین چاك
ئه ق موعجیزه زور عه جیب شانیه نه ی بویه هه تا دهیچ زه مانه
(مؤسا) ب عه صا ئه گهر دهرانی وی ئاڤ ژبه ری دووا زده کانی
نی عاده تی جاری یه دهر گاق بهر کان وخه زینه یه ژبو ئاڤ
ئهمما مه نه زانی ئاڤ چ جاران ئهو دهریی ژگوشتییی وده ماران.

فهريمان دكه (موسلم) و(بوخارى) هر لوظف وكههم ژوان ب بارى
يى گوتى (ئهههس): رهسؤلى موختار جارەك دسهفهريبو وهختى ئىقار
گوتن ب پهيهمبهري خودايه: بو وهختى نئى ژوانا فنهمايه
(بين چ هيه) گوتى: (ژئاقى) ئينا بو ئهوان چ ههه دكافى
پهغهمبهري پر ژعيززت وشان دهستى خووى دانى نيشى ئامان
(هون گوتى: ب شون بدهست نهمازه) ئاقدمر بو ژنىف تلييت وى تازه
ههتا هههه يان دشوشت تهمامه ئهف ئاقه دههات سپى ب طامه
گوتن (ئهههسى): وه چهن زهلام بون؟ ئهه جومه گو: سيسهدى تهمام بون.

هههه گۆتى جه نايى (ئيبه وشاهين) ديسا (ئهنهسى) دگۆتى شيرين:
ئهم بوينه دغه زوهيا (تهبوكه) گۆتن ب ههبيى پاك سولوكه:
نهى مائه ل نكه مه ئاق دباران تينى بونه حيشتر ودهواران
(بين چ ههيه گوتى: ژئاقى) وان ئانى يه (قيربه) يهك^(١) دگافى
پيجهك تى ههبوكرن ترارهك دهستى خو دنافنايى موبارهك
من ديتى ژهينى تبله دهستى ئاق دهر بو چو كانى يان درسى
تير ئاق مه كرن دهوار ته مامه پاش گۆتى پهيه مبهرى ئه نامه:
(هنگو بهسه) خوچ كهس نه مائه؟ گۆتن: بهلى ئهى مه خر فيدايه
دهستى خو شرين كو وى هه لانى چك بونه فه كهس نه ديتى كانى.

---

^(١) كونك وديمك وهمانكا ئاقى يه.

ئەو (بەيههقی) یی خودان دیرایهت ديسا ژ (ئەنەس) دکەت ريوایهت
يارى مە پەيه مبهرى خودایه جارەك مە دگەل دچۆ (قوبایه)
ئینانە ژماله كى ژئەنصار كۆدەك چ كچك بەلى چ دلدار
تبلیت وی نه چۆنه ناڤى پهنجە چار تبالى دريژ دچۆنى قەنجە
وی گۆتى: (گەلى هەڤال ويارە هون و مرنە شەرابى) تابدارە
من ديتى ب چاڤى سەر دگاڤى دەريون ژتلیت وی جویى ناڤى
هەتتا هەمی یان قەخوار تەمامە خوزمەى ل كەسى وی كریه طامە.

ههم هاتی ژ (موسلم) و (بوخاری) ره حمهت ژمن و ژوان ب باری
 (جابر) وه دبی: مه بون دجهنگه ئه و جهنگی (حودهیبی یه) ب دهنگه
 پیش دهستی (نهبی) بو دۆلکهك ئاق جه میانه نکى صاحبه دهرگاڤ
 گۆتن: چ نه مایه ئاق دجهیشی بژلی ژنهڤاته هاته پیشی
 نهی ئاقی نشیژونهی ڤه خوارن ییت تینی خو حیشترو دموارن
 دهستی خو شرین دئاقی دانی ئاق دهر بو ژنیڤ تلان چو کانى
 ههتتا مه ههمان ڤه خواری تازه شوستی مه ژئاقی دهسنه مازه
 گۆتن وی: چ ڤه د هه بون ژیاران؟ گۆ: تیری دکر بو سه د هزاران
 ئەمما مه بویین هزار ویینسه د ئەم لهشکری ئاق شرین (محمد).

ههم گۆتی یه (موسلمی) ژ(جابر) یهك پاكه خه بهر درست وفاخر
ئهم بوینه دنیف (بوواطی)^(١) جهنگه فهرمان کری سهروهری ب سهنگه:
(جابر . ب كه گازی بۆمه ئاقی) ئینا بونه (قیربهیهك) دگافی
پیچهك كو دقیربهئی دمایه فهرمان کری قاصدی خودایه:
(بینن ژمهرا دگافی طهسته) دانا وی شرین دناقی دهسته
من ریته سهری فه ئاق جوان نهو تشتهك مه نهزانی گوت نیهان نهو
وی پاشی دگوت: (ب ناقی باری) من ئاق دی زدهستی بۆیه جاری
گو: (ئاقی وهرن ب بهن ژئییره) ههتا مه ههمی دبوینه تییره.

---

(١) چیاپی عهشیرا جووهینهیه، دویری شاری مه دینی یه ب سی قویناغا، سهحکه: زمهخشهری،
الجبال والأمكنة والمياه، ص، ٦٢.

ئەف قىيىصە دنىف صەحىحى مەوجود ھاتى ژجەنابى (ئىبنو مەسعود)
ئەم بويىنە دگەل رەسۆلى سەرورە ھىچ ئاق مە ئەما دجولە عەسكەر
(بىنن گوتى ھون چ ھەى ژئاقى) ئىنان چ ھەبۆ ھنەك دگافى
وى گوركرە نىف مەزن ترارەك دەستى خو ددانى ئاق موبارەك
من دىتى بەلى ب ئزنى (بارى) ئاق بۆيە ژنىف تلىت وى جارى.

ط. زانا ئاقى ب دەسكرن ويههه كهتا وي (سلاڤ ئىبن)

(٤٨)

يى ھاتى ژ (موسلمى) ريوايهت كۆ گۆتى (مه عاذى) پىر دىرايهت
پيغه مبهري مەى شرين سه لۆله گۆت: (ئەم دى سوبه گههين (ته بۆكه)
چى پيشى مه گهشته وي مه كانى نيزيك نه بى تا دهيم ژ كانى
حينا دگههينه ئەو مه قامه فەرمان كرى سه رومرى ئە نامه:
(كەس چۆيه سه راقى ئەى گەلى يار)؟ گۆتن وي: به لى دو كەس ب ئە ژمار
عادز بو ژوان و گۆتى: (بينن ئامانه كى جومله ئاق دميرينن)
پيچ پيچه چ هەى ژ ئاق دكانى وان تازە ب ئە مرى وي هە لانى
پى شوشتى وي دەست و چاقى نۆرين دۇبارە كره ف دكانى شيرين
ئە ف كانى مه دى ب ئزنى (بارى) ئاق دمىر بو ژوى هە تا بو جارى
پاش گۆته (مه عاذى) پىر ئە قىنى (تۆ به لكى خودى ب كەت ب ميني
ئاقاھى ب كەفته ئيره) خوش وار (پىر دار و دره خت و باغ و گولزار).

یئ گۆتی ژ (میسومری) (بوخاری) رهحههت ژمه وو ژوان ب باری
نیف جهنگی (حودهیبی یه) ^(١) مه دانی سهه ئاقهکی کیم دنیفی کانی
گور بونه سهه ری صه حابه دهرگاف ههتا کو دهرانی چی هه بو ئاف
گۆتن ب په یه مبهه ری خودایه: تیینه وو کانی ئاف نه مایه
(بینن، وی گوتی: چ هه ی ژئافی) ئیینان چ هه بو ئه وان دگافی
دوباره کرن دنیفی کانی تیرهک وی ژکیسکی خو دهرانی
هاقیتی یه نیف وکر دوعایه ئاف دهر بوب قودرهتا خودایه.

---

^(١) دکهفیت باکوری روژئافی مه کهه بدویراتیا ٣٠ کم.

ههم هاتی ژ (موسلم) و (بوخاری) (عیمرانی حوصهینی) مهردی باری^(١)
 گۆ: ئەم دسەفەر دگەل پەیه مەبەر تینینه گوتن صەحابە یە کسەر
 پیغە مەبەرئ پاک و نامداره ئەو خو ژدەواری هاتە خواری
 وی گۆتە (عەلی) یی جانفیدایە: گەل یە کدی ب ناڤ (ئەبۆ رەجایە)
 هون هەردو هەرن ڤە چان و خواران هون بە لکی ب گەهنه ئاڤ بو یاران
 ئەو هەدر دچون ب جان گوداره گەشتن ژنەکی شوتر سواره
 گەل وی دو کونک هەبون ژئاڤی ئینا بونە نک (نەبی) دگافی
 ئەو ژن ژدەواری هاتە خواری پیغە مەبەری گوت هەڤال و یارە:
 (بیینن ژمەرا دگافی طەستە) وی دەڤ کونکان ڤە کرب دەستە
 گۆتی: (دی ڤە خون وژی ببەن هون ئامانی دخۆژی پرب کەن هون)
 ژن مایە ب چافی سەر دبینی حەیران ژدلی خو هەر دمینی
 ئەڤ لەشکره تیژ ژئاڤ دبون خر کونکیت وی وەکی بەرایئ هەر پرب
 دەڤ بەستی ژوان (نەبی) ب شادی (بیینن بو ژنی، گۆتی: ژزادی)
 هەن ئانی قەسپ هە کدی ئاره هەندە کدی چ زادی هە ی دبارە
 وەئ پیشی سوار کرن درستی زادی وی هەمی ل پیشی دەستی
 پیغە مەبەری گوت شریین زمانە: (ئاڤا تە مە کی م نە کرب) ب زانە
 (ئەم بە لکی خودی کرینە تیژ ئاڤ) گەریاڤە ژنک بو مالی دەرگاڤ

(١) ددەسخەتی دا ل ڤیره دانەری دو پەر هیلاینه سپی، لی هۆزان و پابەتی وی درست و بەردەوامە.

وی قیصه بو وان دکر به یانه   نه قشه خصه گوتی عه جیب شانه
یان ساحره کی مهزن . دهاییه   یان حه ققه په یه مبه ری خوداییه
نیسلام بو ژنک دو مایی تازه   گهل قهومی هه می ب عیزز و نازه.

(موسلم) خو ژبو مه چاك دبىژى رهحما خو خودى ب سهر ب ريژى^(١)
 يى گوتى: (ئەبۇ قەتادە) شىيرين خوتبەك بومە گوت رەسۇلى نۇرين
 گۆ: (ئەفرۇ دچن هەتا ب ئىطار ئەف شەف دى ب چن وەسا) شرينكار
 ئەم چوينە هەتا بو شەف درەنگە پيغەمبەرى گوت ب تازە دەنگە:
 (ئەم دى ب نئين هەتا سەحەر گاه هشیار بوچ كەس بکەت مە ئاگاہ)
 ئەو جوملە بوخەو ب بۆنە گيژە هشیار نەبو كەس ژبو نئىژە
 (كامل) وە دبى قە خەو پەيەمبەر ئەو بو سەفەرا فەتخ بو (خەيبەر)
 پيشى هەمى يان (نەبى) بو هشیار كۆرۆژى ل وى ديارە روخسار
 پيغەمبەرى دەنگ دكر ژوانە: (رابن دى ب چين ژئەف مەكانە)
 ئەم چوينە هەتا بو روژ بلندە گوتى ب مە وى عەمەل پەسنده:
 (ديمكى)^(٢) خو ژبو مە بينە) تازە وى شوشتى ژبو خو دەسنەمازە
 پيچەك دبى وى مايه ئاقە (وى ئاقى گوتى): نەكەى بەلاقە
 ئەف ديمكە دبیت گران بەهايه نەفعەك دى ب دەت مە ژى خودايە
 وى پاشى ئەمردكر (بيلالى): (بانگى بدە) تۆب دەنگى عالی
 دۆرەكە كرن ل پيشى تازە وى پاشى دكر صەباح نەمازە
 ئەو پاشى سوار بو ئەم سوار بين تا نيشرو مەشين ژتيني ژار بين
 گۆتن ب پەيەمبەرى مە پاكە: تيئينه مە دى ب بين هەلاكە

(١) ددەسخەتتى دا ل قيرە دانەرى ئىك پەر هيلايە سپى، لى ھۆزان وىبابەتتى وى درست وى بەردەوامە.

(٢) كونك وئامانەكە بو ئاقى نامادە دكەن ژبيستى كيسكا، سەحكە: فەرھەنگا سەندى:

گوت: (خهوفی نه کهن هه لاکێ نینه) وی گۆته مه: (دیمکی هیڤه بینه)
 وی ریت ومهژی ددایه یاران گور بۆنه سههری ژچار کناران
 پیغه مبهری گۆتی: (هیدی هیدی نامیینی چ کهس وه تیینی ئیدی)⁽¹⁾
 ههتتا چ نه مان ژوان سه حابه بژلی من وئه ق مهزن جه نابه
 وی گۆته: (قه خو) مه گۆ: نه خیر تو ئه و نابی ههتا نه بوی تییر تو
 پیغه مبهری گۆ: جوان بزانه (ساقی دی قه خو ل دو هه مانه)
 نا چار مه ل پیشی تییر قه خواری دو مایی قه خواری ره سۆلی باری.

⁽¹⁾ ددهسخهتی دا ل قیره دانهری ئیک پهر هیلایه سپی، لی هوزان و بابهتی وی درست و بهردموامه.

وی گۆته ژنی رهسۆلی باری: (یهک ژن دی بلات ته بیته هاری)
وان ههردو ژنان دپاتی نانه قازان هه ل سهر کوچک جوانه
(دپۆشه، گوتی: تو سهر ژدیزه ژئی بیینه دهری مهرق) ته مییزه
دهست دهسته دهاتنه ژور ب خیره ههتتا کو ههمی دبۆنه تییره
ئهز سویندی دخوم ب ناچی باری ئهو بون ب ژماری یهک هزاری
رابۆیه (نهبی) ل دۆهه مانه وهک خو بو هه فییر وشیف و نانه.

يارب تە فەقير و تراوه (طاهر) قرتار که بدي و باب ژاگر

(شم)

گل خوشک و برا و خزم و ياران گل شيخ و ملا دتازه کاران

گل هرچی وه کی م بویه ناخوشی وان جمله بر جمتا خود اپوشی

۱۱ = زوانه ابی ماجه

هم گوته (ابنی ماجه ئی) پاک پی گوئی (انسی) ژیاپی لولا

من دیتی سردری بهشته يك خطی چه زرنگار و شته

من پرسی ژوی مزن هتالی اف خطم چیه وه چان و عالی

معلوم بی گوئی ژبوته مژده «خیریک بدهم و قر بهژده»

من پرسی ژبوچی (قر) وه سانه حکمت ژمرامگر خانه

وی گوئی بای دبیت بلنگاز سر حال و لهبون دچیت بدخواز

ت بلنگاز: ای السائل بلغه اراد السجار .. کتبه فی ۲ / ۳ / ۱۳۸۹ هـ

اما چه کسی دکت (قَرَان) او
هیچ چاره نه مایه او بزانه لو

چیرک مزنه برایی دینے وی دست بگری بجان ائینی

دستی وی بگر بمال و پاره هاری وی بکه خدی ته یاره

١٢ = رَوَايَةُ التِّرْمِذِيِّ

زانی م ژ (ترمذی) شرنی کار فرمان دکتی روسوی مختار

منی دیتی (خلیل) دباغی جنت گو باتی م تو سلامه امّت

اق باغ و جسته چنی دخوش پُر ذوق و صفا و پُر خروشن

هرکس بو خدی ذکر بخوینی (ش) دی دارو درختی بو پچینی

هرچی بو پتر دکت گدارے نعت دی پتر بدت وی بارے

نی ذکر خدی کلاک بخیره خوزمی لکسی بذکری فیسه

نَخَّاصَمَ لِقَانَه چار قسكانه   ايجارني لنگ وي پر بھانہ
 (سُبحان) ترخدي کو چن پسندہ   (حمدا) وي دلان دگيري نرندہ
 (غيري تہ خدي خدي چونينہ)   (اي چن مرنی) م جان يقينہ

١٣ = رَوَايَةٌ عَنْ أَهْلِ الْحَدِيثِ

ہم آھلي حديث دکن رويت   وان بوم تر قاصدي هدايت
 پيغبري ري داسکمانی   مازن ملکی وکيلي جانے
 اولهنده مزن بو بيني دوچا   بو خفتي هزار قوناغ بچارگا
 هرگاڤي ملڪ لنگ وي ماو   بردستی دکن بقوت و زور
 دفتر وي پيش قلم بدستی   کاري خوبسردکت درستی

اف تازه دبیت و چن درشتی
 اف کي دمريت و کو دچيتی

همدي

٤٩٥
 هم دی ملک بگری و نریمار   بو حالی او ان کیت گنهکار
 یکی ژ ملک عجیب شانده   نیف آگره نیف بفر گیانده
 بجدوی ملک لجان و خوران   غافلنه ژ دگری حق چو جاران
 آئی صانی پر جلال و قادر   ای پیکه کرن ته بفر و اگر
 عبودیت خو وه سا کرن مسخر   سراطعت و ستا پیمبر

١٤ = ١٥ = رِوَايَاتِ ابْنِ عَبَّاسٍ

(انواره) دپیری پر مطالب   گوت (بو الحسن) وی بابه (غالب)
 ز (ابن سبعه) دنیف وی نامه   مشهوره (شفا صوور) تمامه
 دو تازه حدیث ژ (ابن عباس)   او پیکه صحابی خدی ناس
 پاشه کو در شری زبانده   سر مجتبی اف سفر بیانده

گه یکردی کرن گلاک خِطابَه   لایق بمقامی دو جنابه
 یارب چه سرایه اف چه دیوان   خَلّاتی لهو جهانه سُلطان
 سرداری رسل اچینی رازه   سر عرشی خیری بغزو ناره
 و ستای لَسْرِبَاطی انسی   دل زنده بجلو گاهی قَدسی
 گل یکردی کرن گلاک خِطابَه   لایق بمقامی دو جنابه
 یاری برجا و دادر خوازی   (باری) بَعَطَا و دلنوازی
 یارب چه بلنده اف مقام   اف بهره رَعَالَمی ته دامه
 راضی م گلاک ژبوته ممنون   ای خالقی بی مکاوی چون
 تنه پای خیری تویی هقالی   مازن صفتی تو ذو الجلالی
 عبیدی ته ازم دأمر و فرمان
 ای ناشی تیه شفا و درمان

ناقهروك

- بەراھیک ۷
- ژیانناما شیخ گاهری شۆشی یی هۆزانخان ۱۰
۱. ناف و ناسناق ۱۰
۲. بنه مال ۱۰
۳. پهیدابۆن ۱۱
۴. ژيانا دەسپیکى ۱۱
۵. گهريان وومرگرتنا زانینى ۱۳
۶. ماموستا وسهیدایین وی ۱۵
۷. فهقی و خویندکارین وی ۱۷
۸. بهرههه و پاشمایى وی ۱۸
۹. زیرهکی و شارمزایا وی ب زانست وهونهران ۲۲
۱۰. پهیشهندین وی دگهل جیهانا ئیسلامی ۲۴
۱۱. هزر و بیر و باومریا وی ۲۵
۱۲. جورئتهت و چهلهنگی یا وی ۲۷
۱۳. رهوشت و تبعهت ۲۷
۱۴. پشتتهقانی وهاریکاریا خودایی مهزن بو وی ۲۸
۱۵. شۆشی یی هۆزانخان ۳۰
۱۶. شۆشی یی دیرۆکخان ۳۱
۱۷. شۆشی یی چاکخاز ورهخنهقانی جفاکی ۳۲

۱۸. شۆشی یی خه تخۆش: ۳۳

۱۹. نه خۆشی ومرنا وی: ۳۴

پشکا ئیکی

چهوانیا ئیسراء ومیعراجی

بهرههیک ۳۹

بناقی خودی مهزن ودلوفان ۳۹

۱. کورتیهك ل سهر چهوانیا میعراجی ب فه گوهازتنا بوخاری دگهل

چهند ریوایهتین زیده ۴۳

۲. دیسان ریوایهتا بوخاری ۵۰

۳. ریوایهتا بهیههقی ۵۲

۴. دیسان ریوایهتا بهیههقی ۵۳

۵. ریوایهتا گهبرانی وبهزاری ۵۴

۶. دیسا ریوایهتا بهیههقی ۶۱

۷. ریوایهتا بهیههقی ۶۴

۸. ریوایهتا گهبرانی ۶۵

۹. ریوایهتهك ژنههسی کوری مالکی ۶۶

۱۰. ریوایهتا بهیههقی ۶۷

۱۱. ریوایهتا ئیبن ماجهی ۶۸

۱۲. ریوایهتا ترمژی ۶۹

۱۳. ریوایهتهك ژخودانیین فهرمودهیان ۷۰

۱۴. ۱۵. دو ریوایهت ژکوری عهباسی ۷۱

پشکا دووی

- موعجیزه ونیشانیت پیغهمبهراتیا محمّدی (سلاقیّت خودی ل سهرین)
- بهرایک ۷۷
- بناقی خودی مهزن ودلۆشان ۷۷
- أ. نمۆنهك ژموعجیزاتیّن ئەسمانی ۸۰
۱. نه خوندمواریا وی ۸۰
۲. قورئانا پرهنر وئاشکرا ۸۲
۳. شهقبۆنا ههیشی ۸۸
۴. گیروپۆن و فهگهریانا رۆژی بۆ پیغهمبهری ژئاقابۆنی ۹۰
- ب. تهسبیحا زادی و بهرکتهتا دهستی پاك ۹۳
- ج. سلافکرنا بهرا وگوهدانا تشتی بی روح بۆ وی (سلاقیّت خودی لیبن) ۹۷
- د. ئاخفتن و سلاق وگوهدانا دار وباری بۆ وی (سلاق لیبن) ۱۰۷
- ه. نالیینا قورمی داری بۆ پیغهمبهری (سلاق لی بن) ۱۱۳
- و. گوهریینا تشتا بو وی (سلاق لیبن) ۱۱۵
- ز. ئاخفتنا گیانهومران وگوهداریا وان بۆ وی (سلاق لیبن) ۱۱۷
- ح. زانا ئاقا بزۆین دناق تبلیّت وی ییّت پاکژدا (سلاق لیبن) ۱۲۹
- گ. زانا ئاقی ب دهسکرن و بهرکتهتا وی (سلاق لیبن) ۱۳۷
- پاشبهند ۱۴۵

ئیسرا و میسراج و موعجزاتین

پێغه مبهری (س)

فهاندن: شیخ تاهر شووشی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

© مافی چاپی ین پاراستیه بو
سهنتهری زاخو بو فهكولینین كوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ISBN 978-9-92-266111-7

9 789922 661117 >